LATVIA
Latvian Newspaper
Nr. 48 (492), June 23, 1951
Publisher: Vilis Janums, Augustdorf b. Detmold, Lager, Germany, Phone Augustdorf 02.
Editorial and Business Office: Grafenaschau, Obb., Regierungslager, Germany.
USA Office: 187-16, Ilion Ave, St. Albans, L. I., N. Y., Phone VI 9-7778. Subscription rates USA: $ 2.— or 1.50 monthly.
Printer: Weilheimer Druckerei, G.m.b.H., Weilheim/Obb., Germany.
Publ. twice weekly. Circul. 11.000.
Sponsor — IRO.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 48 (492)
Sestdien, 1951. g. 23. jūnijā
Iznāk trešdienās un sestdienās.
Izdevējs: Latviešu Centrālā Komiteja. Galvenais redaktors: Maksis Cullīts, galv. red. vietn V Lesiņš. Redaktori: G. Grīnbergs, P. Klāns, E. Miesnieks, L. Švarcs. Apgāda saimniecības vadītājs H Zāgars. Apgāda un redakcijas adrese: (13b) Grafenaschau, Obb., Lager. ASV redakc. vad.: A. Klāvsons, 319 N, 22nd Ave W, Duluth, Minn., USA. Austrālijas redakc vad.: A. Šmits, 18, Linden Avenue, Wendouree, Ballarat, Vic., Australia.

„Mēs prasām taisnību latviešu tautai!"

Ņujorkas gubernātors Djuijs izsludina 16. jūniju par Baltijas valstu brīvības dienu

14. JŪNIJA ATCERES SVINĪBAS EIROPĀ UN AMERIKĀ

Iespaidīgi 14. jūnija atceres sarīkojumi notikuši visās brīvās pasaules valstīs, kur vien patvērumu atradusi kāda lielāka Baltijas trimdinieku grupa. ASV sevišķi plašas sanāksmes notika Ņujorkā un Vašingtonā, piedaloties Sav. valstu valdības pārstāvjiem, Baltijas valstu sūtņiem un sabiedrisko organizāciju vadītājiem. Ņujorkas štata gubernātors Djuijs, kas ASV prezidenta vēlēšanās bija Trumena nopietnākais pretkandidāts un pazīstams ar savu kraso pretkomūnistisko nostāju, izsludināja Ņujorkas štatā 16. jūniju par Baltijas valstu brīvības dienu. Londonas Baltijas padomes rīkoto sanāksmi atklāja un vadīja Britu Eiropas brīvības līgas priekšsēde Atolas hercogiene, bet Parīzes latvieši bija pulcējušies Biletes baznīcā.

Jau 13. jūnijā Ņujorkas laikraksti bija publicējuši Tomasa Djuija proklamāciju, kurā gubernātors sava štata iedzīvotāju uzmanību pievērsa Baltijas valstu liktenim un šo tautu ciešanām. Proklamācijā teikts: „Jūnijā paiet 11 gadu kopš Pad. savienības neprovocētās agresijas Baltijas valstīs Lietuvā, Latvijā un Igaunijā, kā arī 10 gadu kopš sākās nevainīgo igauņu, latviešu un lietuviešu tautas piederīgo masveida deportācija uz komūnistu vergu darbu nometnēm Sibirijā. Pievienojoties ASV brīvības deklarācijas principiem, Sav. valstu valdība un tauta nosoda padomju valdības slepkavīgo rīcību un konsekventi atteikusies atzīt Baltijas valstu iekļaušanu Pad. savienībā.

Ņujorkas štata iedzīvotāji augsti vērtē sasniegumus, ko Baltijas tautas pievienojušas kultūras mantojumam un attīstībai mūsu štatā, sākot ar 17. g. simteni. Lietuvas, Latvijas un Igaunijas tautas kopš gadu simtiem varonīgi cīnījušās pret iebrucējiem un apspiedējiem. Tās nesušas lielus upurus par brīvību un demokratiju, un viņu gara spēks ir nesalauzts. Tādēļ ir lietderīgi, ka Ņujorkas štata pavalstnieki izsaka savu dziļāko līdzjūtību šīm verdzinātām tautām un atklāti pauž pārliecību, ka tās drīzumā atbrīvos no apspiestības un atgūs savu brīvību. Tādēļ es, Tomass E. Djuijs, Ņujorkas štata gubernātors, ar šo proklamēju sestdienu, 1951. g. 16. jūniju par Baltijas valstu brīvības dienu un ieteicu tās cienīgu atzīmēšanu visām ieinteresētām grupām, organizācijām un atsevišķām personām."

Sevišķi liels apmeklētāju pieplūdums bija Baltijas tautu kopīgajā 14. jūnija atceres sanāksmē Ņujorkas Kārnegīholā 16. jūnijā, kur plašu runu teica Latvijas sūtnis ASV Jūlijs Feldmans. Ne mazāk iespaidīgs bija Vašingtonas latviešu biedrības aizvesto piemiņas dienas sarīkojums 17. jūnijā Augustana zviedru ev. lut. baznīcas zālē. Arī šajā sanāksmē runāja sūtnis J. Feldmans. Bez sūtņa tajā vēl piedalījās latviešu draugs un labvēlis ASV kongresa loceklis O. K. Armstrongs, ALAs valdes priekšsēdis prof. Dr. P. Lejiņš jun. un pārējo Baltijas tautu organizāciju pārstāvji.

Sūtnis J. Feldmans nolasa Sibirijas deportētā liecību

Savā runā Kārnegīholā, Ņujorkā, sūtnis J. Feldmans 1941. g. nakti no 13. un 14. jūniju apzīmēja par drausmīgāko latviešu tautas tūkstošgadīgajā vēsturē, kad bruņotā okupācijas vara pēc iepriekš izstrādāta plāna, bez kādas apsūdzības vai tiesas sprieduma, izrāva no mītnēm mierīgus iedzīvotājus, nesaudzot vecus un bērnus, un nosūtīja uz tālajām padomju koncentrācijas nometnēm. Sūtnis tālāk raksturoja drausmīgos apstākļus, kādos notika deportācijas, kur mātes centās izsviest caur aizrestoto vagonu logu savus zīdaiņus, cerībā, ka tos kāds atradīs dzelzceļa malā un paglābs no drošas nāves deportējamo vilcienā. Vilcienos aiz bada, slāpēm, karstuma un citām mocībām daudzi mira jau Latvijas robežās, bet ir zināms, ka vilcieni bija ceļā 2—3 mēnešus.

„Īstās mocības tomēr sākās koncentrācijas nometnēs," tālāk teica sūtnis. „Kas gan labāk var tās aprakstīt, kā paši šīs drausmīgās traģēdijas dalībnieki. Manās rokās ir apraksts, ko saņēmu pirms dažām nedēļām no kāda Latvijas pilsoņa, kas tagad dzīvo Telavivā, Izraelā. Arī viņu deportēja no Rīgas drausmīgajā 14. jūnija naktī un nosūtīja uz Sibiriju, ievietoja koncentrācijas nometnē, pratināja un mocīja un pēc 8 mēnešiem paziņoja viņam NKVD aizmugurisko spriedumu, ar kuru tas bija notiesāts uz 5 gadiem nometināšanā tālos ziemeļos. No turienes viņam 1942. g., uzdodoties par Polijas pavalstnieku, izdevās nokļūt Polijā un vēlāk uz Izraelu."

No pieminētās vēstules sūtnis J. Feldmans citēja nedaudzus teikumus, kas klausītājiem visā drausmīgā kailumā pavēra deportēto postu:

„Nokļuvām koncentrācijas nometnē 1941. g. augustā. No Latvijas vien bijām ap 1200 cilvēku, no tiem 20 proc. žīdu. Jau septembrī sākās salnas. Mūs sūtīja meža ciršanas darbos, strādājām 10 stundu dienā. Mums visiem bija tikai vieglas vasaras drēbes, bet temperātūra drīz nokrita līdz 47 grādiem zem nulles. Daudzi aizgāja bojā salā, liels procents mira no saaukstē-

(Turpinājums 2. lpp.)

Svarīgākais īsumā

★ **Pad. savienība trešdien atbildot sabiedroto notām, paziņojusi, ka tā gatava ārlietu ministru konferencē runāt par savām līguma attieksmēm ar komūnistisko Ķīnu un Eiropas satellītu valstīm — Poliju, Čechoslovakiju, Rumāniju, Bulgāriju, Ungāriju un Somiju. Bet tā joprojām pastāv, lai 4 lielo apspriežu darba kārtībā uzņem Atlantika paktu un amerikāņu atbalstu punktus Eiropā un Āzijā. Tāpat Pad. savienība vēlas Parīzes viceministru konferences turpināšanu.**

★ **Sav. valstu kriminālpolicija trešdien apcietināja 17 vadošus komūnistus, kas apsūdzēti sazvērestībā pret valdību. Vispār pēdējās divi nedēļās kopš Augstākās tiesas lēmuma, kas atzina 11 ASV komūnistu partijas vadītājus par vainīgiem pretvalstiskā sazvērestībā, Sav. valstu kriminālpolicija (FBI) Ņujorkā, Vašingtonā, Pitsburgā uc. lielākās ASV pilsētās jau apcietinājusi 40 komūnistu vadoņus. FBI „melnajā sarakstā" ir vairāk nekā 12.000 komūnistu vārdu, kuŗu apcietināšanu var sagaidīt vistuvākā laikā.**

★ **Pieaugošais gaisa kauju skaits Korejā, kā arī vispārējais komūnistu aviācijas rosības pieaugums, liecina par ienaidnieka nodomiem salauzt UN gaisa spēku pārākumu. Ķīniešu aviācijas masveidīgus uzbrukumus sagaida tuvākā laikā. Dažās dienās notriektas 28 komūnistu lidmašīnas. — Kopš trešdienas izņēmuma stāvoklis izsludināts Dienvidkorejā, jo baidās, ka Korejas kaŗa izcelšanās gada dienā — 25. jūnijā varētu notikt komūnistu nemieri.**

★ **Beļģijas slepenpolicija, piesardzīgi vērtējot apstākļus, pieļauj varbūtību, ka pazudušie angļu diplomāti Berdžess un Meklīns atstājuši Antverpeni ar kādu padomju kuģi. Kāds augstāks beļģu policijas ierēdnis paskaidroja, ka šādas aizdomas pastāvot jau ilgāku laiku, bet apstākļu noskaidrošana vēl neesot pabeigta. Pēc „labi informētiem avotiem" no Barselonas ziņoja, ka abi diplomāti pēc divi dienu uzturēšanās Spānijā, 14. jūnijā devušies uz Franciju.**

DRĀMATISKS KĀPINĀJUMS IRANĀ

TEHERANAS VALDĪBAS ASĀ UN NEPIEKĀPĪGĀ NOSTĀJA — ANGLIJA ATSAUC SAVU DELEGĀCIJU NO IRANAS — EČESONS AICINA UZ PIEKĀPĪBU

Teherana (gl). — Britu delegācijai atsakoties izpildīt tai nesen iesniegtās ultimātīvās prasības, Iranas valdība paziņojusi, ka uzskata sarunas par pārtrauktām un devusi attiecīgām amatpersonām rīkojumu turpināt līdz galam naftas rūpniecības pārņemšanu valsts īpašumā. Angļu-irāņu naftas sabiedrības galvenā pārvalde uzaicinājusi viceģenerāldirektora Džeksona vadīto britu delegāciju nekavējoties atgriezties Londonā, bet Abadanas rafinētavas vadītājam Iranā Dreikam uzdots rūpēties par tālākiem soļiem britu interešu aizstāvēšanai.

Attiecīgo lēmumu britu parlamentā paziņoja ārlietu ministrs Morisons, norādot, ka pienākums uzturēt zemē mieru un kārtību piekrīt pašai Iranas valdībai. Ja tā savas saistības nespēs pildīt, briti būs spiesti ievadīt attiecīgu rīcību. ASV ārlietu ministrs Ečesons, dziļi nožēlojot Iranas rīcību, tai pašā laikā izteica cerības, ka krīzi tomēr izdosies pārvarēt un konfliktu atrisināt miera ceļā.

Direktors Dreiks, rēķinoties ar jaunāko, pagājušo nedēļu laikā bija aicinājis visus britu ierēdņu piederīgos — ap 100 sievu un bērnu atstāt apdraudēto apgabalu, un, sarunām pārtrūkstot, trīs ceturtdaļas no piederīgajiem bija jau evakuētas. Tā kā Dreiks faktiski viens pats vada visu angļu-irāņu naftas sabiedrības darbu un sazināšanās ar Londonu pēdējās nedēļās bieži pilnīgi pārtraukta, britu metropolē reizē ar paļāvību un bažām gaida tālāko notikumu attīstību. Kad Abadanā pirms divi nedēļām ieradās Iranas valdības delegācija, Dreiks uzņēma to laipni, ierādīja telpas, atļāva uzvilkt simboliski virs nama Persijas šacha karogu, bet tas arī bija viss. Kad viņu uzaicināja nodot naftas sabiedrības grāmatas un naudu, Dreiks pateica strupu „nē", un pēc tam viesiem nepiegrieza vairs daudz vērības. Viņa vadībā naftas sabiedrība arī uztraukuma pilnajās jūnija dienās var uzrādīt nesamazinātu produkciju, kaut arī pat pārvaldes ēkās demonstrātīvi maršēja irāņu kaŗavīri.

Ministru prezidents Musadeks 11. jūnijā nosūtīja garāku vēstuli ASV prezidentam Trumenam, kurā garantēja,

(Turpinājums 8. lpp.)

ASV 1940 g. deklarācija par Baltijas valstīm vēl spēkā

Jaunu apstiprinājumu ASV pozitīvajai nostājai par Latvijas neatkarības tiesībām devis Sav. valstu ārlietu viceministrs Ed. Berets, piedaloties Amerikas balss latviešu raidījumu atklāšanā. — Sav. valstu tauta un valdība vienmēr aizstāvējusi latviešu tautas brīvās iespējas izvēlēties savu valdības formu un dzīves veidu, — teica ASV ārlietu viceministrs. Šī politika oficiāli izteikta deklarācijā, ko ASV valdība publicēja 1940. g. 23. jūlijā. Tajā teikts: „Pēdējās dienās straujā gaitā kāds spēcīgāks kaimiņš ar aplinkus paņēmieniem apzināti apņēmies iznīcināt mazo Baltijas valstu — Igaunijas, Latvijas un Lietuvas politisko neatkarību un territoriālo neaizkaramību. Kopš tā brīža, kad šīs tautas ieguva savu neatkarīgu un demokratisku valdību, Sav. valstu tauta ar nopietnu un labvēlīgu interesi vērojusi šo zemju apbrīnojamos panākumus patstāvīgas valsts dzīvē.

Mūsu valdības politika ir skaidra un zināma. Sav. valstu tauta ir pret laupītāju paņēmieniem, neatkarīgi no tā, vai tie izteiktos varas lietošanā vai draudos. Tāpat tā ir pret jebkuŗas valsts iejaukšanos citas suverēnas valsts iekšējās lietās, lai arī cik spēcīga būtu viena un cik vāja otra. Šie principi veido pamatus, uz ko balstās pastāvošās attieksmes starp 21 suverēnu valsti jaunajā pasaulē. ASV joprojām paliks pie šiem principiem, jo to tauta pārliecināta, ka nav iespējams saglabāt taisnības, tiesību un saprāta virsroku, jeb, citiem vārdiem, modernās civīlizācijas pamatus, ja tautu savstarpējās attieksmēs atkal nevaldīs doktrīna, kuŗā ietverti šie pamatprincipi."

Tālāk viceministrs paskaidroja, ka Sav. valstis vēl arvien turas pie šīs deklarācijas, ko apstiprina arī tas, ka ASV nav atzinusi Latvijas iekļaušanu Pad. savienībā un joprojām atzīst Latvijas diplomātiskos un konsulāros pārstāvjus savā zemē.

Padomju „spoku flote" brauc zem Panamas karoga

Ņujorka (el). — Amerikāņu valdības aprindām bažas sagādā atklājums, ka 250—300 kuģu, kas nomināli brauc ar Vidusamerikas republikas Panamas karogu, pieder Pad. savienībai. Arī uz pārējiem kuģiem, kas it kā pieder pašai Panamai, komandas locekļu vairākums (60 proc.) esot komūnisti. Novērots, ka lielākā daļa Panamas kuģu nekad neiebraucot Panamas vai Kolonnas ostā, un noskaidrots arī, ka Panamas valdība financiālu apsvērumu dēļ atļāvusi saviem konsulātiem reģistrēt „nezināmas nacionālitātes" kuģus.

Amerikāņu izlūkošanas iestādes pārliecinātas, ka šī „spoku flote" pakļauta pilnīgai padomju „virspavēlniecībai" un esot ļoti kaitīga amerikāņu interesēm, jo eventuālas krizes gadījumā tā, savienojot Pacifiku ar Atlantiku, varot sagādāt ASV neparredzamus zaudējumus.

Padomju valdniekiem būs jāstājas pasaules tiesas priekšā

Ņujorka (md). — Sav. valstu DP komisijas loceklis Edvards M. Okonors kādā runā Ņujorkā izteicās, ka padomju valdniekiem neizbēgami būs jāstājas pasaules tiesas priekšā un jāatbild par garu noziegumu rindu pret cilvēcību. „Jo stiprāka kļūst brīvā pasaule," teica Okonors, „jo lielāka iespēja būs apspiestajām tautām izteikt savu brīvības gribu. Kremļa valdnieki jau tagad dzīvo pastāvīgās bailēs no tās dienas, kad arī viņu visvarmācīgākā un noziedzīgākā rīcība vairs nespēs noslēpt viņu velnišķo sistēmu."

Lēmums, kas izšķir 45.000 bēgļu izceļošanas izredzes

Ženēva (md). — Pēc jaunākās IRO statistikas, maijā emigrējuši pavisam 14.433 DP resp. par 4000 vairāk nekā iepriekšējā mēnesī. Gandrīz viss šis emigrācijas pieaugums pierakstāms par labu ASV, kas aprīlī uzņēma 5700, bet maijā 9546 bēgļus. Jūnijā šo skaitu vēl kāpinās un līdz mēneša beigām, kad notek līdzšinējais DP likums, paredz izsniegto vīzu skaitu paaugstināt līdz 260.000, t. i. par 45.000 mazāk nekā likumā paredzētā kvote. ASV tautas pārstāvju nams gan jau maija sākumā pieņēma likumprojektu par DP likuma pagarināšanu uz 6 mēnešiem — līdz gada beigām, nesen to pašu izlēma senāta juridiskā komisija, un ap 45.000 bēgļu izredzes izceļot uz ASV tagad atkarīgas no tā, vai arī pats senāts pieņems tādu pašu lēmumu.

IRO darbības pārskats par maiju rāda, ka organizācijas sarakstos vēl ir ap 158.000 izceļošanai piemērotu bēgļu; 7863 ir tādi, kam vajadzīga pastāvīga aprūpe slimnīcās u. t. t.

Svešas lidmašīnas vairs nevarēs uzlidot Zviedrijai nepamanītas

Stokholma (oe). — ASV beidzot atļāvusi pārdot Zviedrijai savas radara ierīces, kas ir labākas par citās valstīs ražotajām un kuŗām ir ļoti plašs darbības radijs. Kopš ilgāka laika Sav. valstu militārā vadība un kongresa aprindas, ievērojot Zviedrijas atteikšanos no piedalīšanās Atlantika paktā, atteicās apgādāt Zviedriju ar amerikāņu radara aparātiem. Tagad beidzot, ievērojot Baltijas jūras stratēģisko nozīmi, Zviedrija saņēmusi aparātus par 2 milj. dolariem, un jauno radara iekārtu jau uzstāda. Speciālisti pārbaudījuši, ka pēc pilnīgas tīkla izveidošanas Zviedrija varēs konstatēt katras lidmašīnas startu no jebkuŗa Somijas vai Baltijas valstu lidlauka.

Vašingtonas militārie speciālisti norāda, ka 2 reizes noraidītais Zviedrijas lūgums par radara aparātu pirkšanu beidzot apmierināts tādēļ, ka ar radara tīkla izveidošanu Zviedrijā arī Dānija un Norvēģija varēs justies daudz drošākas pret svešu lidmašīnu uzlidojumiem.

Papardes zieds

Kāds reiz teica, ka māksla ir vienīgā mūsu brīvā territorija. Bet ir vēl kāda — mūsu domas. Tā paliek brīva arī tad, kad cilvēku iesloga, atņem viņam viņa otu, spalvu un grāmatas. Šo brīvo zemi viņš varbūt zaudētu tad, ja technika reiz attīstītos līdz tādai pilnībai, ka pastarā diena būtu steidzami nepieciešama — lai cilvēku pasargātu no pārvēršanās par daimonu. Varbūt tad čeka ar īpašiem instrumentiem spētu sterilizēt cilvēka smadzenes.

Bet vēl nav tik tālu, paldies Dievam. Un taisni zāļu vakars un Jāņu diena ir tā, kad cilvēku — latviešu domas saslejas savā dzīvīgumā, varīgākas nekā jelkad citā reizē. Vēsture var soļot, var mainīties režīmi, un valstsvīri, pasaule var nodrebēt sociālās un dabas katastrofās — bet nekas nevar atturēt latviešu cilvēku piedzīvot saulgriežu nākšanu un aiziešanu. Arī šogad kūpēs ugunskuri, un Jāņuguns sprakstēs svešu debesu tumsā. Tikai vergu nometnēs svētku nav. Bet arī tur, kā dzīvnieki nobeigdamies, kā dzīvnieki darbā dzīti, cilvēki svinēs Jāņu atnākšanu, un viņu ugunskuri uzliesmos un izdegs viņu vienīgajā slepenās brīvības zemē — viņu domās. Šis ugunis ir gaišākas, intensīvākas un simboliskākas par visām citām. Tāpēc, ka tās deg patiesi pašā pēdējā cilvēcīguma jomā, uz pašas pēdējās robežas, aiz kuŗas vairs nav lielākas nebrīvības, bet ir nāve; un arī tāpēc, ka viņi šo brīvību bauda kā esenci, tā ir viss, kas viņiem vēl palicis. Tādēļ tā ir stipra. Stiprāka par to latviešu atmiņu un pat patriotisko degsmi, ko Kremļa pātaga neaizsniedza. Un laikam gan nevienā citā reizē izkliedētajai tautai ar savu zemi nav tik tieša, tik pilnīga kontakta, kā Jāņu naktī. Nebūs savas Jāņuguns gan arī Austrālijas dzelzceļa cēlējam tuksnesī, nebūs Čikagas fabrikas strādniekam. Bet domās visi būs tur — Latvijā, katrs savā pagastā, savu tuvinieku vidū, ap savu ugunskuru. Un ja šogad tur Jāņuguns sprēgās, tad liesmām līdzi dzimtenes debesīs sniegsies arī visu tālo latviešu domas. Vismaz reizi gadā visi būs kopā — nedalīti, draudzīgi un brīvi, lai kalpotu senajam tikumam, īsteni vienīgajam, kas pāraudzis gadusimteņus un tādēļ ir vislatviskākais.

Šajās saulgriežu ugunīs un latviešu domās, kas ap tām pulcējas, ir kāds liels nacionāls apsolījums. Jāņu nakts prieka pirmatnējā spēkā — jo tas ir ļoti sens — tveŗas mūsu latviskās pašapziņas izpaudums. Ja tā nenomira asiņainajā vēsturē, tad laikam nebūs arī tagad varas, kas to spētu izdeldēt — vai arī jāizdeldē pati tauta. Un ja kāda tauta tik sīksti spēj turēties pie savām parašām, tad tā ir liecība, ka tā var būt sīksta arī citādi. Par spīti apšaubījumiem, pierādījumu netrūkst arī tagad, kad mūsu traģika liekas dziļāka nekā, piem., Šeremetjeva laikos vai 1905. gadā. Toreiz mēs neapzinājāmies sevi kā tautu mūsdienu izpratnē, tādēļ mūsu ciešanas tagad ir apzinīgākas, esam vairāk zaudējuši un protam saskatīt zaudējuma apmērus. Un tomēr mūsu postā mūs pavada kāds mazvērtības komplekss — pārāk daudz svešu kungu vēstures gaitā redzējuši mūsos tikai kalpus. Šķiet, ka arī tagad vēl ne visi esam aizdomājušies līdz tam, kādēļ mūsu nelaime mums tā sāp. Ne jau masu kapi vien, ne jau deportācijas vien ir vainīgās. Daudz sātaniskāki par čekas puišiem ir tie cilvēki politiskajos kabinetos, kas tautas iznīcina ar vienu vienīgu pilienu visnāvīgākās indes — ar pilienu tintes spalvas galā. Varbūt Šustins ar Noviku un Molotovs ar Ribentropu nav nošāvuši neviena cilvēku. Bet viņi sprieda, rakstīja un līga, un runa bija par tevi, latviešu tauta, it kā tu būtu lopu bars. Tas ir tas, kas ievaino līdz pazemojumam. Un tādas sāpes un pazemojumi, kopš gadu simteņiem sevī nēsāti, izauklē nejauku grauzēju paaudžu mentālitāte: „Tie citi, tie ir tie pilnīgie, krietnie, lielie un taisnīgie; lūdzu atļaujiet arī mums drusku dzīvot, mēs jūs netraucēsim . . ."

Morāle un ētika dzīvo grāmatās un atsevišķos cilvēkos, un šo cilvēku varbūt pat ir ļoti daudz, bet tā nedzīvo politiskos kabinetos. Kā rietumi pēc gadiem atjēdzās, kas ir boļševisms, tā atjēgsimies tagad, cik maz vēl rietumi spējuši darīt mūsu labā. Mēs paši gan esam brēkuši bet neviena rietumu vara vēl nav pat protestējusi pret to, ka mūs nokauj, pārvadā un strādina kā dzīvniekus.

Protams, mums vēl nav izejas. Bet mēs taču ticam, ka tā būs, jebšu mēs

(Turpinājums 2. lpp.)

14. jūnija atceres svinības...

„Mēs visi atrodamies vienā laivā," SAKA ČIČESTERAS DEKĀNS

(Turpinājums no 1. lpp.)

šanās un plaušu karsoņa, bet ļoti daudzi no bada un nespēka. Mūs bieži pārvietoja no vienas nometnes uz otru, it sevišķi ziemas laikā. Bez apaviem un piemērota apģērba nācās iet kājām 15—20 km. Ieslodzītie saaukstējās un mira. Tas bija viens no paņēmieniem likvidēt vecākus cilvēkus. Lielākā daļa tomēr gāja bojā no stipri izplatītas slimības pellagras. Šīs slimības pazīmes — sākumā lielas, līdz kaulam dziļas brūces, sevišķi uz kājām, pēc tam apatija, atmiņas zušana un beidzot prāta aptumšošanās. Slimības cēlonis — nepieciešamo vitamīnu trūkums organismā. Astoņos mēnešos, kamēr uzturējos nometnē, mums ne reizi neizsniedza ne gaļu, ne taukus, ne cukuru. Šinī laikā nomira ap 70 proc. ieslodzīto..."

Šis ir viens no retajiem lieciniekiem, kam izdevies izbēgt no drošas nāves Padomju koncentrācijas nometnē, kas nav ne darba, pat ne vergu nometnes, bet tieši cilvēku iznīcināšanas iestādes. Līdzīgi pazīstamajām nacistu gāzu kamerām, tās uz visiem laikiem paliks par cilvēces kauna traipu.

„Bet vai nupat sniegtā liecība izskanēs kultūrālajā pasaulē bez atbalss?" savā runā vaicāja sūtnis J. Feldmans. „Vai daudzās humānitārās organizācijas un it sevišķi Apvienotās nācijas turpinās ignorēt sava dibinātāja un ietekmīga locekļa — Pad. savienības asinsgrēku pret latviešu tautu un pret cilvēci vispār? Vai līdzšinējie liecinājumi vēl nav pietiekami? Es šodien nolieku jūsu priekšā četras drausmīgas grāmatas ar 37.500 to Latvijas pilsoņu vārdiem, kuŗus deportēja pirmajā padomju okupācijas gadā. Šie saraksti savā laikā iesniegti Starptautiskajam Sarkanajam Krustam Ženēvā. Mums visiem zināms, ka, krieviem otrreiz ienākot Latvijā 1944. g. beigās, masu deportācijas turpinājušās. Bet par šiem komūnisma upuŗiem mums nav vārdisku sarakstu, jo padomju vara savus noziegumus pret okupētajām tautām izdara aiz necaurredzama dzelzs priekškara. Bet arī šīs četras grāmatas, kas liecina par 37.500 cilvēku traģēdiju, ir briesmīgs apsūdzības raksts, ko latviešu tauta vērš pret padomju lielvalsti. Šim apsūdzības rakstam jābrīdina cilvēce no politiskām doktrīnām, kas savā intelektuālā izvirtībā aizmirst kristietības pamatprincipu — ka lielākā vērtība ir cilvēks.

Mēs apellējam pie kultūrālās pasaules sirdsapziņas, mēs prasām taisnību latviešu tautai!"

*

Baltijas padomes rīkoto sanāksmi Londonā, Čēlsijas pilsētas valdes namā, atklāja un vadīja Britu Eiropas brīvības līgas priekšsēde Atolas hercogiene. Ievadījumā lietuviešu koris skandēja dziesmu par Sibirijā mirušajiem tautas brāļiem. Pianiste Kokere atskaņoja igauņu komponistu darbus.

Čičesteras dekāns Dankans Džouns gaŗākā runā iztirzāja protesta rezolūcijas saturu, kas apellēja pie pasaules sirdsapziņas un aicināja ikvienu nosodīt boļševiku izdarītās deportācijas kā noziegumu pret cilvēcību. Atgādināja, ka deportācijas nav tikai pagātnes notikums vien, tās joprojām turpinās un var piemeklēt ikvienu nāciju, kur nostiprinājusies padomju vara. Brīvo pasauli aicina vienoties cīņā pret komūnismu, Baltijas valstīm atjaunojama brīvība. Čičesteras dekāns atcerējās, ka viņš 1939. g. jūlijā viesojies Latvijā un sprediķojis Māras baznīcā. Jau tad viņš aizstāvējis domu, ka visiem miera gribētājiem jāapvienojas pret tiem, kas mieru negrib. „Mēs visi atrodamies vienā laivā," teica dekāns, „taču ir vēl šai zemē daudz tādu, kas joprojām netic, ka tādas lietas, kā boļševiku deportācijas varējušas notikt. Bet skaidrs ir tas, ka tik ilgi, kamēr totālitāra lielvalsts dara visu, lai sagrautu brīvās tautas, pasaulē nevar būt miera un kārtības.

Dekāna runai sekoja katoļu laikraksta The Tablet redaktora Vudrufa starptautiskā politiskā stāvokļa apskats. Viņš norādīja, ka četru lielo vai viņu ārlietu ministru konferencēs runājot par daudzām starptautiskām problēmām, tikai Baltijas valstis vēl arvien piemirstas.

LNPI. prezidija un Baltijas padomes loceklis A. Sprūdžs stāstīja personīgo pieredzi 13./14. jūnija naktī. Viņš norādīja arī, ka sāpīgi izjūtam faktu, ka rietumu pasaule nevēlas mūsu ciešanas uzklausīt. Taču kas noticis Baltijas valstīs, var rīt notikt arī Lielbritānijā un citās Rietumeiropas zemēs.

Sanāksmes nobeigumā rezolūcijas pieņēma ar visām pret vienu balsi. Pretbalsotāja bija kāda vecāka dāma, kas, jādomā, uz sapulci bija atsūtīta ar sevišķu uzdevumu. Kāda cita sieviete pie ieejas dalīja padomju avīzes igauņu, lietuviešu un latviešu valodā (30. maija Cīņu). Dalītājas acupriekšā ar varu rokās iespiestās lapas saplēsa. Pēc sapulces dažas enerģiskas latvietes ar lietussargiem komūnistes padzina. Daži zināja stāstīt, ka propagandas literātūras dalītāja ir kāda igauņu komūniste, kas jau atkārtoti mēģinājusi dalīt padomju „literātūru" pēc igauņu dievkalpojumiem.

Parīzes latvieši kuplā skaitā 14. jūnijā pulcējās Biletes baznīcā, kur runāja sūtnis Grosvalds un LPKF priekšsēdis Pestmalis. Sekojošā dievkalpojumā retā acs palika sausa, kad māc. Lappuķe stāstīja, kā viņš ar draugu mašīnā drāzies pakaļ aizvesto ešelonam Daugavpils virzienā, lai viņa draugs kaut pēdējo reizi redzētu savu tēvu un dzirdētu tā mierinošos vārdus.

Ērģelnieks-komponists T. Ķeniņš ar savām improvizācijām par mums tik dārgiem latviešu dziesmu motīviem deva mierinājumu un cerību latviešu sirdīm. Mums atliek sakost zobus, ciest, cerēt uz Dievu un cīnīties!

Sarīkojumi nometnēs Vācijā

Gronas transitnometnē baltiešu rīkotā 14. jūnijā aizvesto piemiņas dievkalpojumu vadīja māc. Abakuks. Laicīgo aktu vācu valodā atklāja R. Kukainis, pēc kam piemiņas brīža dalībniekus uzrunāja atsevišķu tautību pārstāvji. Solo dziesmas skandēja H. Germane, bet igauņu un lietuviešu skolu jaunatne deklamēja un latviešu vīru koris K. Liepiņa vadībā dziedāja sarīkojumam piemērotas dziesmas.

Lēzuma izceļošanas nometnē svinības notika 15. jūnijā. Par 14. jūnija nozīmi referēja J. Gedrovics. Vakaru kuplināja Gronas latviešu vīru koris. Vakara rīkotāji YMCAs vadītājam Lielausim glabāšanā līdz IRO darbības beigām nodeva Latvijas karogu, kas pēc tam jāpārved uz ASV un jānodod kādam lielākam latviešu centram.

Eitīnā aizvesto piemiņas aktu ievadīja ar svētbrīdi. Dievkalpojumu vadīja māc. Ramanis. LCK pārstāvis Šlēzvigas-Holšteinas apgabalā A. Vanags aicināja neaizmirst tos, kas šodien iet moku ceļus, nesdami dzīvības upuŗus uz tēvzemes altāra. J. Sudrabiņš nolasīja sonetu ciklu Aizvestajiem, bet aktrise A. Kalniņa brīvmākslinieces I. Heses pavadījumā sniedza melodeklamācijas. Piemērotus dzejoļus deklamēja arī skolu jaunatne. Nobeigumā piemiņas akta dalībnieki pieņēma protesta rezolūciju publicēšanai vācu presē.

Neištatē (Holšteinā) pēc svētdienas skolas skolotāja H. Lutera svētrunas akta dalībniekus uzrunāja lietuviešu un latviešu pārstāvis. Rakstnieks J. Sudrabiņš lasīja svinībām piemērotus dzejoļus, bet tautskolas audzēkņi vakaru kuplināja ar deklamācijām. Piemiņas dienai telpu dekorējumu deva mākslinieks A. Sīmanis.

Badaiblingā sēru sarīkojumu ievadīja luterāņu, katoļu, pareizticīgo un žīdu dievkalpojumi. Pēc tam runāja latviešu, lietuviešu, poļu un slovaku pārstāvji, atgādinot lielos upuŗus, kādus nesušas viņu tautas, un aicinot kopējā cīņā pret boļševismu. Sarīkojumu ar dziesmām kuplināja igauņu dziedonis Arno Nītofs. Pēc sarīkojuma nosūtīja rezolūciju prezidentam Trumenam, Vinstonam Čerčilam un Trigvem Lī.

Memingenas nometnē 14. jūnijā rītā, latviešu, lietuviešu un igauņi svinīgā aktā, nacionāliem karogiem plīvojot pusmastā, runāja pulkv. K. Dzenīts-Zeniņš un nacionālo komiteju priekšsēži. Klāt bija nometnes vācu administrācija, LWF, YMCAs/YWCAs u. c. organizāciju pārstāvji un viesi. Pēcpusdienā māc. Piebalgs vadīja dievkalpojumu, un latvieši aizlūdza par saviem uz Sibiriju aizvestajiem. Vakarā notika svinīgs akts ar nacionālo karogu nolaišanu.

Lutenzē invalidu pārskološanas centrā, kur amatā mācās vairāk nekā 30 latviešu, 17. jūnijā notika aizvesto piemiņas dievkalpojums, kurā pieminēja arī Latvijas okupāciju pirms 11 gadiem. Dievkalpojumu vadīja māc. A. Liepiņš.

LCK pārstāvība Bavārijas apgabalā kopā ar Minchenes latviešiem piemiņas aktu noturēja Internacionālās komitejas telpās. Aktu ievadīja māc. A. Goba ar svētbrīdi, pēc kam runāja LCK pārstāvis A. Avotiņš. Koncertdaļā piedalījās dziedone K. Aizpore un vijolnieks A. Upenieks. Aizvestos atcerējās arī INCOPORE prezidents Dr. Moors un poļu nac. komitejas pārstāvis.

Ambergas Leopolda kazarmu nometnē dievkalpojumu vadīja prāv. J. Sanders. Par baigo gadu referēja DV priekšnieks, bet mākslinieciskō daļu izpildīja brīvmākslinieki E. Ābolinš un S. Zandbergs.

Vilandshagas latviešu saimi 14. jūnijā uzrunāja komitejas priekšsēdis O. Kalējs, igauņu pārstāvis un nometnes vācu administrātors.

Vircburgā notika svinīgs piemiņas dievkalpojums, ko vadīja prāv. J. Sanders.

Izskrīnētie bij. kaŗavīri var atgūt DP tiesības

Maijā no britu joslas izceļojuši 3488 bēgļi

BĒGĻU PĀRSTĀVJU SANĀKSME HAMBURGĀ

IRO sasauktā britu joslas bēgļu pārstāvju sanāksmē izceļošanas daļas vadītājs Mr. Seligmans informēja par izceļošanas norisi un tās tālākām izredzēm. No britu joslas maija mēnesī pavisam izceļojušas 3488 personas, galvenokārt uz ASV. Repatriantu ļoti maz. Maijā no Ventorfas uz Gronu iekuģošanai nosūtītas 2663 personas, kas ir vairāk nekā iepriekšējā mēnesī.

Vēl pastāv izceļošanas iespēja uz Braziliju un Argentīnu. Pēdējās konsuls tagad darbojas Hamburgā. Anglijas izceļošanas schēmas ietvaros izceļošana vēl turpinās. Zviedrija, kā jau ziņots, uzņems 150 tbc. slimos bērnus. Bērni uz Zviedriju var braukt arī bez vecākiem un vecāki var izceļot arī uz citu zemi. 54 vecie ļaudis var izceļot uz Holandi, kur tos izvietos kādā katoļu uzturētā mītnē. Arī Īrija uzņem vecos ļaudis, vēlams pilsētniekus. Viņu izmitināšanai izbūvēs speciālu mītni, kurā uzņems visu tautību vecos ļaudis. Uz Venecuēlu, kuŗas pieņemšanas komisija darbojas Minchenē, var izceļot laukstrādnieki un amatnieki, piem., galdnieki. Ņem arī ģimenes. DP studenti var izceļot uz ASV, Kanadu un Zviedriju, pie kam pēdējā ņem tikai slimos studentus. Tos ārstēs, sagādās darba un studiju iespējas. Studenti tomēr nevar būt smagi slimi.

Piederīgo izceļošana uz Kanadu Aurichā aizkavējas, kāpēc bēgļi nonāk materiālās grūtībās. Rūpēsies, lai uzturēšanās laiku Aurichā saīsinātu, tāpat pūlēsies panākt vienošanos ar vācu iestādēm, lai no aploksnēm neizņemtu no ASV piesūtītos dolarus un izceļotāji saņemtu nelielu kabatas naudu.

No veco ļaužu mītnēm angļu joslā paliks tikai Farele, uz kurieni pārvietos Bodenteichas mītnes iemītniekus. IRO cenšas panākt, lai likvidētu mītnes krievu joslas pierobežā.

Pārskološanas centrus Eversburgā un Vartā pakāpeniski likvidē. Vartas centra kursantus sadalīs trīs grupās — pirmā, kas var strādāt, iekļausies vācu saimniecībā, otrā iedalīs tos, kam vēl jāārstējas, un izvietos pa sanatorijām, un trešā — kas neslimo ar aktīvu tbc, bet vēl tomēr nav piemēroti darbam. Pēdējā grupa pagaidām vēl paliks Vartā.

Par izskrīnētiem baltiešu leģionāriem saņemta jauna instrukcija, kas nosaka, ka izskrīnētie, kas zaudējuši DP tiesības tikai tamdēļ, ka sastāvējuši leģionā pirms 1943. g. 23. aprīļa un nav varējuši pierādīt, ka mobilizēti, var iesniegt pārsūdzību un atgūt DP statusu arī tad, ja mobilizācijas faktu nevar pierādīt. Līdz šim IRO skrīningu komisijas turējās pie pieņēmuma, ka visi leģionāri, kas atradušies leģionā pirms augšminētā datuma, bijuši brīvprātīgie, kāpēc arī pašam leģionāram bija jāpierāda pretējais. Tagad šāds pieņēmums atkrīt. Tas nozīmē, ka katrs leģionārs skaitās mobilizēts, bet ja IRO apgalvo, ka kāds ir iestājies leģionā brīvprātīgi, tad tas jāpierāda IRO. Šī instrukcija attiecināta tikai uz leģionu, bet ne uz policijas vienībām vai citām līdzīgām militārām formācijām. Izskrīnēto leģionāru lietas IRO tomēr neatjauno pēc savas ierosmes, bet katram ieinteresētam leģionāram, kas vēlas atgūt DP statusu, jāiesniedz pārsūdzība, k... tad IRO skatīs cauri.

Papardes zieds

(Turpinājums no 1. lpp.)

savās organizācijās un citur spēlēja kumēdiņus. Un kamēr šie citi la... nāk, atskartīsim līdz galam, ka mū... īpašumā ir daudz vairāk cilvēcī... brīvību nekā tā vien, kas Sibirij... latviešiem ļauj domās pievienoties ... gotāju pulkam. Jāņugunis paceļas ... daudzu gadu simteņu pagājības kr... las. Tā gan nav nekāda brīvības ... le, bet tā ir gaisma, kas latviešu s... nav nodzisusi nekad, un neapdzis... kamēr būs latvieši. Tā vieno mūs ... pagātni un staro nezināmā nākotnē ... reizē ir kā simbols, kā mūsu vitālit... tes, mūsu sūtības un eksistences a... liecinājums: tu esi latvietis.

No šī vārda izaug mūsu tagadn... dzīvesziņa un pienākumi. Tā va... nav tā, kas pagātnē — būsim ta... savas nacionālās nelaimes gados ... mācījušies. Un vispirms — pastāv... uz savām cilvēku un nacionālajā... tiesībām, nevis tās lūgt. Šogad da... dzās vietās pasaulē degs latviešu Jā... ugunis, un daudzās vietās varbūt b... aizmirsti seno dziesmu vārdi. Bet p... uguns ir dzīva, tā staro šurp no ne... namiem laikiem un tagad vairāk ... kā jelkad agrāk liek viņas gais... meklēt mūsu īsteno papardes ziedu ... mūsu brīvību. Mūs pavada apziņa, ... esam visi, kas Jāņu naktī līgo, ... esam kopā visi — savās domās.

Pāvils Klāns

AĪDA NIEDRA

Svešinieki

FRAGMENTS NO ROMĀNA PIRMĀ REPUBLIKA

(1. turpinājums)

Arne paraustīja plecus.

„Nedomāju, ka jaunie likumi būs tik bargi," viņa izvairīdamās atbildēja," kaut gan arī šis diriģents nav labāks par mūsu Reiteru. Kādēļ aizsviest naudu pa roku galam?"

Abgaras tumšās acis iedzirkstījās, bet viņa apvaldījās, neturpināja sarunu, apgriezās un izgāja gaitenī pie vientulīgā stāvētāja, jo vagonā ceļinieku bija maz. Arne pavērās uz logu. Vilciens šķērsoja Daugavu, tecēja pa nomalām pilsētas vietām un devās uz Jelgavu. Visapkārt izpletās līdzena zeme, un pāri kvēloja vasaras saule. Atspiedusi galvu rokās, vērdamās aklām acīm uz Latvijas skatu attēliem pie sienas, Arne iegrima domās. Viņa domāja par savu atstāto, mierīgo ģimeni un tiecās atpakaļ pie dēla un vīra, kas bija palikuši īsā vasaras atpūtā vidzemnieku sētā pie Azandas upes. Tad domas pārmainījās, un Arne atcerējās Leldi Gulbēri, šo skaisto Leldes kundzi, kuŗas laulība bija nelaimīga jau kopš pirmās dienas. Pēc izcīnītajām brīvības cīņām 1921. gadā Leldi par sievu bija izraudzījis jauns un spožs virsnieks, kas drīz atstāja armiju un kļuva atbildīgs ierēdnis iekšlietu ministrijā.

Bet viņš bija dzērājs.

Lelde jau piecpadsmit gadu pacietīgi nesa savu nastu, strādāja par mašīnrakstītāju kādā lielā bankā un centās slēpt savu postu. Bērnu viņai nebija.

Un Arne domās salīdzināja abus, Leldi un viņas vīru, šo tagad pilnīgi nodzērušos un aptumsušo cilvēku ar bālo un uztūkušo seju un tukšajām acīm!

Lelde bija trīsdesmit trīs gadus veca, skaista un strauja alcēja pēc labākas dzīves un mīlestības; viņa mīlēja mūziku, pilnu un košu māju, jautru sabiedrību, virtuves mākslu un bērnus.

Sava vīra retajos skaidrajos brīžos Leldei patika pastaigāties ar viņu pa Brīvības bulvāri mundru gājēju pulkā, un bijušais virsnieks, kas visu bija pametis, tikai ne savu pieklājīgas apģērbšanās tikumu, veda sievu zem rokas cienīgs, vēss un it kā labklājīgs.

Uz smiltīm dibinātā nama pamati nu bija sagruvuši, un nākotnē draudēja laulības šķiršanās prāva. Ne velti šis dzērājs, šis Jānis Gulbēris bija ienīdējis Arni Cepli, jo viņa jau sen bija iesākusi Leldi atsvešināt no viņa.

Savā atmiņu spogulī Arne skaidri saskatīja atstāto Rīgu un Rīgas ļaudis, un spogulī viņa ieraudzīja pati sevi un pasmaidīja: viņa bija laimīga.

Vilciens joņoja un skrēja, un sen jau bija aizjoņojusi Jelgava un piestātnes pārmainījās viena pēc otras, bet Abgaras Kūmenes vēl joprojām trūka telpiņā. Viņa atgriezās, kad vilciens apstājās Meitenē, pie Lietuvas robežas.

„Tilzītē mēs iebrauksim agrā naktī," viņa teica, „tur būs vācu muitnieki."

„No viņiem nav jābaidās," iesaucās Arne, „jo mums nav aizliegtu saiņu."

„Šinī laikā šķērsot Vāciju nav viegli," nozīmīgi sacīja Abgara Kūmene, un viņa piemetināja: „Kaut gan mēs nākam no zemes ar tādu pašu valsts iekārtu kā vāciešiem."

„Tādi gan mēs neesam," pretojās Arne. „Mūsu vairogā nav iekalts vārds — vara!"

Un atkal Abgara Kūmene pūlējās miermīlīgi izlīdzināt savu vērtējumu un teica:

„Jā, saprotams, mēs neesam tādi, kā vācieši. Es tikai jokoju!"

Viņa sadalīja uz maza papīra šķīvīša oranžas augli un pasniedza arī Arnei, un viņas abas iebaudīja pa kausiņam karstas, stipras kafijas no termosa pudelēm.

Vilciens joņoja caur Lietuvu, caur Žemaitiju, gaŗām Janiškiem un Šauļiem, gaŗām zemnieku ciemiem saulainajā līdzenumā, gaŗām krustiem ceļu malās un sētās.

Diena slīdēja uz rietu.

Raudzīdamās Žemaitijas ainavā, Arne klusā smeldzē atcerējās lielisku un neaizmirstamu lietuvju tautas balādi par gulbjiem un kritušu kareivi.

Diena slīdēja uz rietu.

Tilzītē vilciens iebrauca dziļā krēslā, kad ceļinieces jau bija devušās uz guļamvagonu.

*

Arne bija ierāpusies augšējā gultā un arī Abgara Kūmene devās pie miera. Bet kad uzzibsnīja zilā spuldzīte un vagons nejaušā un pēkšņā grūdienā nolīgojās, Arne savā snaudā izdzirda Abgaru jautājam:

„Kamdēļ jūsu papīrus pārbaudīja tik pavirši, Ceples kundze?"

Nepacēlusi galvu no spilvena, vienaldzīga un gurdena Arne atbildēja pēc brīža, pūlēdamās skaidri izteikt vārdus:

„Es patiesi nezinu... Es nesaprotu!"

Bet viņa vairs neaizmiga. Un kaut gan Abgara Kūmene bija apklususi un vairs neko nejautāja, Arnes gurdenā snauda vairs nepārvērtās miegā. Atvērusi acis, viņa klausījās vagona joņos un juta ap sevi biedīgu un drūmu tuksnesi. Un, izsviestai pasaules telpā un atšķirtai no labās tēvzemes, viņai domās notēlojās satrauktā pasaule: pie robežām ienaidīgās lielvalstis Vācija un Krievija! Un kopš brīvības cīņām nepazītā briesmu nojauta pamodās ar jaunu spēku.

Apakšas gultā jau aizmigusi smagi elpoja Abgara Kūmene. Šī sieviete bija daudz ceļojusi un viegli pārlaida ceļa kļūmes, jo, pēc viņas vārdiem, māja viņai bija visa pasaule, nev... šaurais kakts pie Baltijas jūras!

Vilciens joņoja.

Arne neaizmiga līdz rīta ausmai.

Kad saule atspīdēja pāri Berlīnes apkaimes milzīgajie... rudzu laukiem, viņa sen jau sakopusies parādījās vagona g... tenī pie loga. Rudzu laukos ziedēja sarkanās magones, bi... lieli plašumi un skaidras debesis. Tuvojās priekšpilsētas. ... ceļu ceļiem un ielām uz darbu traucās strādnieki ar di... riteņiem un kustējās smagās preču mašīnas.

Skraidīja vagona pavadītāji un apkalpotāji. Mazgāja... telpā nozuda Abgara Kūmene. Viņa nesteidzās. Viņa ... neredzēja, ka, vilcienam apstājoties Frīdricha ielas piestātn... pāri sliežu jūklim uz Parīzes vilcienu ar savām ceļa som... metās diriģents. Viņš cilpoja un skrēja kā tramīgs zaķis, ... Arne Ceple atmiņā pieminēja vīzīgo pļāpu Rīgas piestātnē.

Tuvojās Zooloģiskais dārzs. Te abām ceļiniecēm bija ... izkāpj, jo netālajā Tauencīena ielā Agarai Kūmenei b... ieteikta kāda pansija. Starp dažādo preču novietnēm, la... rakstu un grāmatu galdiem, atspirdzinājumu un karsto desi... kioskiem, kur virēji uzmanīja savus podiņus zem spožajie... vākiem, lielajās piestātnes ielās virmoja ļaudis.

„Prūši," Arne teica, rādīdama plecīgos un liela auguma ... sējus un baru celtņu strādnieku, kas pagāja viņai gaŗ... kaļķainos, noputējušos darba uzvalkos, smagu un stingu so...

„Šķiet, Hitlers ir viņus labi pabarojis... Kāda gan īstenī... turas šī Trešā valsts?"

Nolīgušas zaļgano automobili, ceļinieces devās uz ieteik... pansiju. Šī vieta atradās pelēkā, padrūmā namā un, iee... šaurajā, tumšajā dzīvokļa gaitenī, tas atgādināja Rīgas Ant... nijas ielas mēbelētās istabas paputējušo vācu pilsoņu mājokļ...

Vieses saņēma resna, rīta mētelī ietinusies pansijas kund... un pavēstīja, ka Berlīnes olimpiādes dēļ pansija esot pārpildīt... jo ļaudis devušies šurp no visiem vācu zemes stūŗiem.

„Bet vienu istabu es jums došu," viņa teica, „jo esat ārze... nieces." — Un ieveda ceļinieces telpā, kur atradās plats zvi... nis, gulta, daži neērti sēdekļi un rakstāmgaldiņš. Uz grīd... spīguļoja mazi, raibi paklāji, un logs bija aizvilkts ar pas... kanu zīda aizkaru. Dodamas pansijas kundzei savus papīr... abas solījās atpakaļceļā no Parīzes pakavēties šinī viesmīlīga... pajumtē veselu nedēļu.

„Bet tagad," teica Abgara Kūmene, „mēs aizceļosim jau rīt."

Telpa nebija saules pusē. Bija atvērtas durvis uz ma... tukšu un pieputējušu gaisa lieveni un, gaidīdamas rītišķi, ce... nieces apkopdamās vēroja savu apkārtni. Uz zvilņa malas bi... nolikts reklāmlapu žūksnītis un pie durvīm rūpīgi piekarin... noteikumu dēlītis. Zvilnis bija pārsegts ar ķiršbrūnu jau... pārsegu, un gulta lepojās ar spožu un tīru veļu. Šinī telp... mājoja skaidra pieticība.

(Turpinājums sekos)

„EUROPE IS COMING BACK"

MŪSU LĪDZSTRĀDNIEKA VĒROJUMI CETURTĀ KANADAS INTERNACIONĀLĀ SAIMNIECĪBAS IZSTĀDĒ TORONTO

Kamēr Korejā runā lielgabali un diplomātija cīnās ap Iranas naftu, Kanada pasaulei plašāk pavērusi savas saimniecības logu, sarīkojot pēc kārtas ceturto saimniecības izstādi. Šogad pirmo reizi izstādē piedalījās arī Rietumvācija, Izraela un Meksika. Izstādi Kanadas saimniecības autoritātes ik gadus organizē kā slēgtu starptautisku sarīkojumu, un publikai tā pieejama tikai dažas dienas.

Visplašāk šogad reprezentējās Anglija, Kanada, ASV un Holande. Vienpadsmit dienās izstādi apmeklēja ap 50.000 saimniecisku darbinieku no 50 valstīm. Lielbritānijas 70 firmu reprezentējās galvenokārt ar rūpniecības un tekstilizstrādājumu eksponātiem. Kanada demonstrēja savu ķīmisko rūpniecību un tekstilražojumus. Eksperti izteicās, ka 25 gados Kanada visās saimniecības nozarēs nostāsies blakus savam lielajam kaimiņam — ASV. Jau tagad ASV naftas koncernus vilina „Kanadas Irana" — Albertas bagātie ņaftas lauki. Uz saimnieciskās skatuves parādās arī Ņufaundlenda un Labradora, kuŗas cinka atradnes pārspēj visu līdzšinējo patēriņu Kanadā. Kā zināms, cinku Kanada eksportē uz ASV.

Ļoti aktīvi savus saimnieciskos ražojumus aizvien pratusi demonstrēt Holande, dominējot ar mājsaimniecības kultūru. Liela piekrišana bija Holandes baznīcu zvaniem. Tos 5 min. laikā atpirka Kanadas baznīcas. Renesanses stilā bija iekārtots Italijas stends. Skatīt varēja mājsaimniecības paraugražojumus, ko sevišķi iecienījušas Toronto turīgāko aprindu ģimenes. Dažas stila mēbeles maksāja līdz 40.000 dolaru, bet tās tomēr pārdeva bez grūtībām. Stenda atsevišķā nodalījumā varēja aplūkot krāšņos izdevumus par itaļu mākslu un celtniecību. Rietumvācija bija izstādījusi lielāko dīzeļmotoru Eiropā, ko kanadieši atpirka par 25.000 dol. Uz šo paraugu Vācija saņēma daudz pasūtinājumu. Vācu ražojumiem Kanadā garantēts plašs tirgus. Iecienīti arī slavenās Solingenas ražojumi: naži, bārdas skujamie asmeņi, šujammašīnas u. t. t. Izstādīts bija arī Vācijas alus — „minchenietis", ko patērēja oficiālās viesībās. Francija bija izstādījusi pazīstamos Renault mazautomobiļus un motorratus. Renault mazauto Kanadas tirgū maksā 1600 dol., ASV 1150, bet Francijā 1050.

Austrālijas stendā skatītāju uzmanību pievērsa kafijas vārītājs, kas darbojas uz sūknēšanas principa un izvāra divi reizes vairāk kafijas, nezaudējot tās dabīgo aromatu. Ierīce noder arī tējas vārīšanai. Vislielāko piekrišanu izpelnījās Kanadas Molsona alus darītavas alus paplātes un O'Keefe's alus kausi, pie kuŗu stendiem drūzmējās simtiem cilvēku. Izstādes suvenīru izdalīšanā dažādāžados atveidos un izdomā sacentās vai katra trešā firma. Izcilākie saimnieciskie uzņēmumi izstādes laikam darbā bija saistījuši aktrises, māksliniekus, skaistuma karalienes un kovbojus. Kāda slavena Skotijas linoleja uzņēmuma stendā man bija „jāreprezentē" Latvija kā vienīgā valsts aiz dzelzs priekškara. Desmit dienās uzzīmēju 200 pasaulē pazīstamu saimniecisku darbinieku šaržus un ikvienam atgādināju, ka tie „Latvijas ražojumi". Daudziem vajadzēja stāstīt par Latviju un tās cīņu ar okupantiem. Žēl, ka man nebija latviešu propagandas literātūras. Viens otrs londonietis atcerējās Latvijas bekonu, olas, sviestu un šokolādi un izteica cerību, ka mazā Latvija, pēc atbrīvošanas no komūnistu virskundzības, atkal uzņemšot saimnieciskus sakarus ar Angliju.

Izstādi nevarēja salīdzināt ar Vakareiropas šāda veida sarīkojumiem jo Kanadā visu nosaka praktiskie apsvērumi, bet stils ir tikai blakus lieta. Tāpēc izstāde drīzāk atgādināja veikala logu. Eiropas garu un preču kvalitāti jaunajā pasaulē iefiltrē vecā kontinenta rietumi, par ko visvairāk priecājas izstādes administrātors G. Bannermans, kas preses konferencē teica: „Europe is coming back. We want her to come back, and we are going to help." **Eduards Keišs**

Kanadā, jūnijā.

Zvanu pilsēta Briģe — Beļģijas lepnums

Briģe ir Beļģijas lepnums un viena no skaistākām pilsētām pasaulē. Tā stāv stalta kā piemineklis par godu viduslaiku celtniecībai. Pilsēta ar vecām celtnēm un savām zvanu spēlēm mūs aizved senajā pagātnē, kad tā vēl bija viena no vadītājām ostām Rietumeiropā. 8. g. s. Briģe atradās pie Reijas upes grīvas, kas ar Zvana līci bija savienota ar Ziemeļjūru. Bet paisums no Lielbritānijas salu krastiem, ar ūdeni un dūņām atnesa arī smiltis. Pēc gadu simteņiem Flanderes province ieguva zemi, bet pasaules slaveno Briges ostu aizstāja Antverpene.

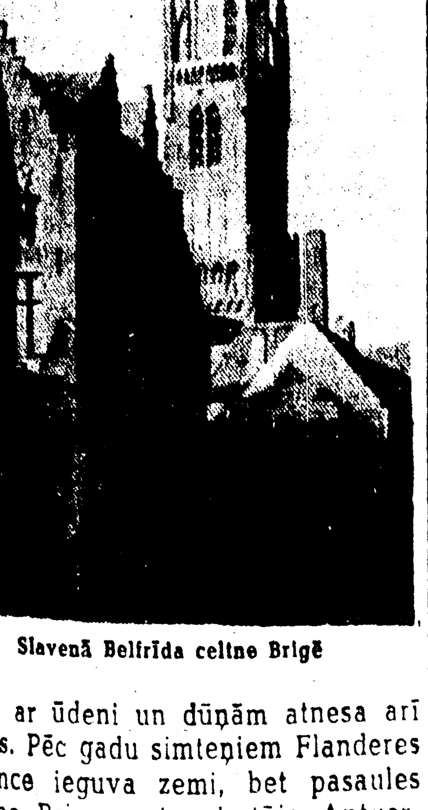

Slavenā Belfrīda celtne Brigē

Mūsu Mīļās Mātes baznīcā redzam Mikelandželo slaveno Madonnu, kuŗu Briges tirgonis Žans Muskrons pārvedis no Florences par 100 dukātiem. Kādā citā baznīciņā var apbrīnot van Deika Krustā sisto Pestītāju, Eizenbranta Septiņu sāpju Dievmāti un Purbuna Vakarēšanu. Burgundas Marijas kapenē glabājas Briseles zeltkaļa Pita de Bekera oriģināldarbi. Ievērojama ir arī 1743. g. celtā kancele. Slavenajiem gleznotājiem Janam van Eikam un Ansim Memlingam uzcelti pieminekļi. 1945. g. Ansis Memlings Sv. Jāņa slimnīcai mantojumā atstāja savus darbus. Te sakopoti visi mākslinieka ražojumi, un slimnīca ir pati ievērojamākā Memlinga darbu krātuve pasaulē.

Pilsētas centrā atrodas vecais tirgus laukums ar Belfrīda halles lepno celtni. Senos laikos tā kalpojusi par preču noliktavu un pārdotavu. 80 m augstā astoņstūrainā tornī atrodas Briges zvanu spēles. Skaists ir Briges rātslaukums ar 14. g. s. gotiskā stilā celto rātsnamu. Blakus piebūvē atrodas Svētās asins bazilika, kas celta 12. g. s. vecgotu stilā. Ik gadu maija mēneša otrā otrdienā notiek procesija par godu Svētā Kristus asinīm. Ielu stūŗos izlikti propagandas saukļi un plakāti, kas aicina apmeklēt procesijas svētkus.

Ir saules riets — jāatvadās no skaistās pilsētas. Ietrīcas zvanu spēles. Melodija kaut kur dzirdēta, bet kur? — Zvani skandēja Hanzas pilsētas dziesmu. Arī Rīga piederēja šai saimei, tāpēc Brige latviešu bēgļiem tik mīļa un viņas skaņas tik pazīstamas.

Izabela Aire

LATVIEŠI VISĀ PASAULĒ

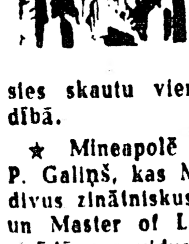

DV organizācijai trūkumā nonākušo tautiešu un invalidu aprūpei Amerikas latvieši gada laikā saziedojuši 9410 dol.

Vilvokas, Viskonsīnā, latvieši rosīgi darbojas sabiedriskā laukā. Teātŗa kopu vada P. Ozols, deju — J. Inveiss, bet kori diriģē Vilciņš. Nodibinājusies skautu vienība Gaujа V. Kalniņa vadībā.

★ Mineapolē kopš 1909. g. dzīvo tautietis P. Gailīšs, kas Minesotas universitātē ieguvis divus zinātniskus gradus: Master of Education un Master of Law. Adv. P. Gailīšs pašlaik strādā par vidusskolas skolotāju.

★ Filadelfijas latviešu baptistu draudze jūnija sākumā atskatījās uz 50 darbības gadiem.

★ Filadelfijā Nacionālās luterāņu padomes aizgādībā sarīkota skate, kuŗā latvieši guvuši sevišķu atzinību par izstādītiem daiļamatniecības priekšmetiem.

★ Toledā pamazām veidojas latviešu kolonija. Nodibināta luterāņu draudzes kopa.

★ Ilinoisas latviešu palīdzības biedrība un Čikagas latviešu klubs latviešu invalidu un neredzīgo atbalstam Vācijā ziedojuši Jaungada sarīkojuma atlikumu.

★ Čikagas apvienotā latviešu bēgļu palīdzības komiteja nolēmusi nākotnē ciešāk sadarboties ar igauņiem un lietuviešiem.

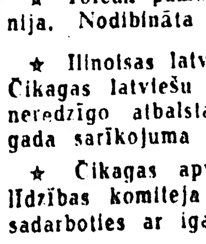

Gēteborgas laikraksts Göteborgs Handels- och Sjöfarts - Tidningen mūzikas kritiķis B. Johansons slavē latviešu mūziķi Aleksandru Vinteru, kas vada Meindāles mūzikas skolu.

Zviedru Konsertförening padomes sarīkotajā solistu konkursā piedalījusies arī latviešu pianiste Guna Kurme, izpelnoties apsveikumus un uzaicinājumu uzstāties ar solo priekšnesumiem, orķestŗa pavadījumā.

AMERIKĀŅU NAMA MĀTE SEPTIŅĀS NEDĒĻAS DIENĀS

VĒSTULE REDAKCIJAI NO SAV. VALSTĪM

Ir starpība, starp sievietes dzīvi un darbu ASV un Eiropā. Pamati meklējami jau tālās kolonizācijas sākumos, kad „daiļā dzimuma" ASV bija maz. Mazliet jābrīnās tikai par to ka visādi dzīve Amerikā progresējusi un pārmainījusies, tikai uzskats pret sievieti, ar maz izņēmumiem, nav grozījies.

Pirmdiena ir veļas diena, ne reti arī lietainā laikā. Ģimenēs, kur vīrs priekšpusdienā mājās un kur šo darbu neveic algots cilvēks, veļas izžaušanu izdara vīrs. Amerikānis miesas un veļas tīrībai veltī vairāk vērības nekā vairums eiropiešu. Daudzi miesas veļu maina ik dienas; veikalos pērkami pat komplekti ar atzīmi: pirmdienai, otrdienai u. t. t. Gultas veļu maina vismaz divreiz nedēļā, bet slimnīcās katru rītu. Veļu mazgā tikai ar veļas mašīnām, pat visnabadzīgākās ģimenēs. Laucinieki, ja nav mājās elektrības, iegādājas veļas mašīnai petrolejas motoru. Ar katru dienu kā veļas mazgājamās, tā žāvējamās un gludināmās mašīnas modernizējas. Firmas sludina, ka lēdija veļu mazgājot var lasīt romānu.

Otrdienu parasti velta sanāksmēm un mītiņiem. Arī tie ir īpatnējāki nekā Eiropā. Ilustrācijas labad attēlošu kādu baznīcas dāmu sanāksmi. Dāmas ierodas limuzīnos, dažkārt pa ceļam paņem kaimiņieni un draudzeni. Sanāksme kādā privātā savrupmājā. Pie durvīm viešņas sagaida mājas māte. Virsdrēbes novieto augšstāvā, kādā no daudzajām guļamistabām, uz gultas. Tad dalībnieces sapulcējas vai nu viesistabā, vai arī dzīvojamā istabā un ēdamistabā. Paklāji un mīkstie sēdekļi ne visai moderni. Īpatnējas daudzās leļļu, spieķu, pīpju, kafijas tasīšu kollekcijas, bieži līdz 500 eksemplāros. Sanāksmi atklājot, īsa lūgšana, tad prezidentes, kasieres un sekretāres ziņojumi. Dažādu mērķu reālizēšanai ziedo naudu. Ar to oficiālā daļa nobeidzas un mājas māte pazūd virtuvē, bet kāda no dāmām ievada spēli vai kādu sacensību: kuŗa no 3 veļas knaģīšiem visvairāk iemetīs piena pudelē, kuŗa uzminēs konfekšu skaitu celofāna maisiņā, kuŗa uzzīmēs skaistāko Ziemsvētku veci u. t. t., u. t. t. Uzvarētājai pasniedz godalgas — ziedus, aploksni u. c. Pēc tam mājas māte ar palīdzēm izdala trauciņus ar saldējumu, pudiņu, cepumiem, punšu. Ēdot pārrunā spēli, joko, smejas, skaļumā daudz neatšķiŗas no 15 g. jaunatnes „triekumiem".

Trešdienās ir vakaru dievkalpojumi visu konfesiju baznīcās. Tepat 2 g. nodzīvoti ASV, bet nav gadījies sastapt amerikāņu ģimeni, kuŗa nepiederētu kādai draudzei. Ticības un valsts lietas šķirtas, skolās to nemāca, bet lielais baznīcu skaits ASV nepārprotami liecina par amerikāņu reliģiozitāti. Baznīcā neiet melnās drānās, kā tas notiek vairums Eiropas valstīs. Dāmu apģērbi te mirdz visādās krāsās, mākslīgie ziedi pie krūtīm un cepurēm. Arī kungi, pat ziemas laikā, tērpjas gaišos uzvalkos. Balta apkaklīte visiem obligāta, tāpat kā dāmām cepures.

Ceturtdiena atkal ir veļas diena, bet vakaros parasti iet uz kino. Filmu kvalitāte dažāda. Kā labāko no redzētām jāmin Žanu d'Ark, kuŗu dažos štatos aktrises Bergmanes dēļ dāmas solījušās boikotēt. Filmas izrādes laikā dzirdēju amerikānietes raudam. Skatītājiem arvien kas ēdams rokā, pa lielākai daļai Pop corn, speciāli sagatavota, grauzdēta kukurūza. Protams, ka iesaiņojums un viss liekais noslīd turpat zem sēdekļa. Kino Amerikā samērā daudz, tomēr mazāk nekā baznīcu. Daudz arī krogu, bet 2 gadu laikā ielās esmu sastapis tikai 3 iereibušus vīriešus un 2 sievietes.

Piektdiena veltīta mājas ģenerāltīrīšanai. Tad saaicina talkā algotus palīgus un liek darbā visāda veida putekļu sūcējus. Amerikānietes dzīve norit mājā, tā to kopj un tīra katru dienu, bet piektdiena ir galvenā, taču tomēr tikai līdz slieksnim. Laukos pagalmu kopj vīrs, vai kāds strādnieks, pilsētu savrupmājas speciāli algots cilvēks, īres māju iemītnieki — atkritumus atstāj uz ielas. Mājas apkārtnē izmētātas kārbas, papīri, aplauzīti krūmi un kociņi labsajūtu nebojā. Ja bērni kāpelē un aplauž kociņus, māte mierīgi noskatās, bet neaizrāda. Lauksaimniece nerūpējas par sakņu dārzu, govīm, cūkām, bet istabās priekšzīmīga kārtība un tīrība. Reiz noskatījos, kā kaiminiene dārzā „strādāja". Cigarete mutē un trauciņš ar kāršu pupam rokās.

Sestdiena ir iepirkšanās diena nākamai nedēļai. Tā notiek lielajos „A. P. super marcet" veikalos. Ienākot katrs paņem stumjamos ratiņus un apstaigā stendu pēc stenda. Veikalā dabūjams viss saimniecībā vajadzīgais: piens, siers, gaļa, zivis, maize, konservi, augļi, dzērieni, sakņu visdažādākie izstrādājumi gan svaigā, gan konservētā, gan saldētā cukurotā un sālītā veidā. Elektriskais skaitļotājs reģistrē pirkumus. Daži maksā naudā, citi čekos. Iepirkumus saliek lielās papīra turzās un mēlnais tās novieto mašīnā. ASV veikali citādi sadalīti kā Eiropā. Drogu veikalu un aptiekas preces, kā arī rakstāmlietas, tualetes piederumi, pat modinātāji pulksteņi dabūjami kafejnīcās. 5 un 10 centu veikalos dabūjams viss — no adatas līdz kroņlukturim. Pastmarku, saldumu un dzērienu automati uzstādīti visur. Saldējuma patēriņš ASV vislielākais pasaulē.

Svētdienas priekšpusdienā iet baznīcā. Sprediķi daudz laicīgāki un — varētu teikt — arī jautrāki kā Eiropā. Dievgalds reizi mēnesī. Baznīcā vienmēr svaigi ziedi, kuŗus sagādā kāds draudzes loceklis sava mirušā tuvinieka piemiņai. Pēc dievkalpojuma tos aizved uz kapsētu. Pusdienā tradicionālais cāļa cepetis, pēc tam brauciens uz kādu sporta sacīksti, jūrmalu, bet vakarā atkal dievkalpojums.

Tā paiet amerikānietes laiks nedēļu pēc nedēļas, un šī ierastā, nemainīgā kārtība ir viena no atslēgām, kā palikt jaunai, svaigai, priecīgai. Amerikāniete vienmēr izskatās svaiga, drēbes tīras, gludinātas, jo ko nemazgā veļas mašīna, veic daudzās tīrītavas. Tērpu un kostīmu katrai vairāki duči, lai varētu mainīt ik dienas. Nevienā mājā nav drēbju skapju, to vietā iekārtotas atsevišķas istabiņas, vai arī sienās iemūrēti nodalījumi. Drēbes pa lielākai daļai ir vienkārša auduma. Mode un gaume pieskaņota Parīzei. Matus iecirto un lūpas krāso jau pamatskolas pirmajās klasēs. Ballēs meitenes ierodas vakara tērpos. „Highschool" beigusi meitene ir apm. 15 g. veca, prot sevi gaumīgi krāsot, prot pati sev pašūt tērpu un veikli vada automašīnu. Kuŗa līdz 20 g. nav apprecējusies, jau skaitās „vecmeita".

Valters Zirnītis

Par Čikagu un turienes latviešiem

NO MŪSU REDAKCIJAS ASV

Čikagai vairs gan nav tā bēdīgi slavenā pievārda, kāds tai bija pirms gadiem 20 vai vairāk, kad, cik toreiz pēc avīzēm uzzinājām, gandrīz veselus pilsētas rajonus pārvaldīja gangsteŗu bandas, taču šo 4 miljonu pilsētu vēl arvien uzskata par noziedzību un tumšu veikalu galveno centru ASV. To liecināja nesenā speciālā kongresa komisijas izmeklēšana, tas manāms arī no avīžu ziņojumiem. Vēl tagad gadās, gan samērā reti, ka Čikagā dienas laikā pircēju pilnā veikalā pāris pārdrošnieki nolaupa kasi, pēc tam uz ielas izlaužas cauri pārsteigtam pūlim, tiek galā arī ar policistiem, ielēc kādā tuvējā mašīnā un pazūd. Arī mazākas bankas pilsētas nomalēs un apkārtnē pagājušā ziemā ar labiem panākumiem apciemoja Alkapones aroda mantinieki. Attiecīgu žurnālu un laikrakstu pielikumu kriminālstāstiem Čikaga vēl arvien ir galvenā vielas devēja.

Taču šie notikumi vairs nav tādi, kas sevišķi nodarbinātu čikagiešu prātus un traucētu viņu ikdienas dzīvi, tāpat kā viņi neuztraucas daudz par netīrajām ielām un apstādījumiem, par saules brāļiem, kas dažos rajonos arī ziemā sastopami ik uz soļa, un savdabīgi interesanto „uteni", kāds nez' vai vairs būs atrodams kādā Rietumeiropas pilsētā. Tās visas ir ēnas puses, kas pilsētai piešķiŗ savu īpato seju.

Bet, no otras puses, Čikaga ir pilsēta ar milzīgu rūpniecību, dzīvu tirdzniecību, dzelzceļa mezglu un neskaitāmiem birojiem, kur visur vajadzīgs simtiem tūkstošu darba roku un kur algas čeks nedēļas beigās lielāko tiesu rāda vairāk dolaru nekā citās tuvākās un tālākās pilsētās. Tāpēc arī skaitļi, ko raksta uz čeka — un ne lielpilsētas uguņi — Čikagā pievilkuši krietnu skaitu latviešu ieceļotāju, kuŗu sākotnēji tur nebija visai daudz. Viņi saplūduši no apkārtējām mazpilsētiņām, bet laba daļa mērojusi tālāku ceļu no Misisipi, Misūrī, Aijovas, Kenzasas, Teksasas u. c. štatu lauksaimniecībām. Tagad Čikagā vērtē ap 6000 latviešu, agrākos ieceļotājus ieskaitot, pie kam viņu skaits vēl arvien pamazām aug, tā ka šeit pēc Ņujorkas pašlaik ir otrs lielākais latviešu centrs ASV.

Veco ieceļotāju vidū, kas savu valodu pa daļai vēl saglabājuši tīri svaigu, un no kuŗiem dažam pieder arī uzņēmumi, atrodami arī tādi, kas vēl joprojām „dzied paradīzes putnu balsis" un stūrgalvīgi tic, ka kādā zināmā pasaules malā valda vēl nebijusi brīvība un labklājība. Taču par laimi dažam no šiem īpatņiem pēdējā laikā mutī aizdarījusi ASV valdības stingrība komūnistu pieskatīšanā pašu mājās, bet citam acis atvēruši jaunie ieceļotāji. Īpašu pārsteigumu gan piedzīvojusi kāda tautiete, kas pirmajā laikā it sirsnīgi uzņēmta savu agrāk ieceļojušo radu mājā un dzimšanas dienā, lai viņu sevišķi iepriecinātu, apveltīta ar lielisku dāvanu — Staļina ģīmetni. Ar to tad arī ceļi šķīrušies. Stāsta arī, ka kādam amatvīram glabājoties mājā Kirchenšteina pateicības raksta noraksts par drēbēm, kas sūtītas uz Latviju pēc kaŗa. Pati par sevi šī palīdzība dzimtenei jau nav peļama, tikai ļoti jāšaubās, vai sūtījumus saņēmuši tie, kam tie bija domāti. Kirchenšteina pateicība tam ir vismazākā ķīla.

Gadās arī savdabji jauno vidū, gan citādā ziņā nekā iepriekšējie. Tā tautieši stāsta par kādu mācītāju kas divi ar sievu apdzīvojuši ērtu četristabu dzīvokli, bet, nerunājot nemaz par uzņemšanu, nav pat ļāvuši tajā kāju spert nevienam tikko iebraukušam „bezpajumtniekam" padoma paprasīšanai. „Ko jūs domājat," reiz teicis šis augsti mācītais vīrs, „man Latvijā N. draudzes mācītājmājā bija astoņas istabas, otrpus ceļa sievas mājā sešas, tātad kopā četrpadsmit, un te jūs brīnaties, ka man tikko ar četrām pietiek."

Šajā sakarā nāk atmiņā mana tēva stāstījums par kādu vācu mācītāju, vārdu vairs neatceros, kas tūliņ pēc 1. pasaules kaŗa bija teicis no kanceles Jelgavas Sv. Annas baznīcā: „Mācības mums visiem vajadzēja, bet nu bija drusku par daudz." Taču, kā par brīnumu, no pagājušajiem vēl lielākajiem pārmācību gadiem dažam tomēr mācības bijis par maz.

Paldies Dievam, šis gadījums neraksturo latviešu vairākumu, un tam pretim stādāmi neliekulotas sirsnības un savu ērtību piecieśanas piemēri un arī materiāli upuŗi saviem tautiešiem nebaltā stundā. Tas nekādā ziņā nemet ēnu uz latviešu mācītājiem vispār, kuŗu Čikagā ir kāds pusducis, un kuŗu dzīvajam vārdam baznīcā klausītāju allaž ir diezgan. Draudžu lietās un ap mācītājiem kādu laiku gan notika diezgan karsta domu izmaiņa un labāku izeju meklēšana, bet nu jau šie baznīcu strīdi — laikam tāds pabāls mantojums no dažas nometnes Vācijā — ir galā. Sākumā vajadzīgs tāds nostabilizēšanās posms vai, labāk sakot, vētru un dziņu laikmets, īpaši latviešiem, lai tālāk viss ritētu kārtībā un saticībā. Tas arī ir dabiski un cilvēciski.

Arbo

ASV, jūnijā

Pie jaunaustrāliešiem iet arī tā ...

KAILA LĒDIJA MELBURNAS IELĀS

VĒSTULE NO AUSTRĀLIJAS

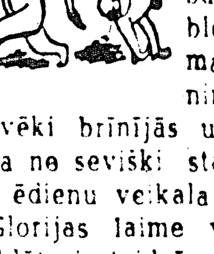

Melburnā plosījās auksts vējš un lietus, kad St. Kildas rajonā bez neviena apģērba gabaliņa pastaigājās blonda, slaida dāma — Glorija Keninghema.

Cilvēki brīnījās un plātīja rokas. Lēdija ne sevišķi stabilā solī devās kāda ēdienu veikala virzienā. Tā bija Glorijas laime vai nelaime, ka drīz klāt piesteidzās policists. Tas aizmirsa kautrēšanos un jautāja: „Ko Jūs šeit darāt?" — „Tā ir mana darīšana. Es neprasu Jūsu palīdzību, un netraucējiet, lūdzu," atbildēja gājēja. Policists tomēr iecēla Gloriju siltajā automašīnā un prasīja, kur atrodas viņas drēbes.

Dāma pateica vietu. Auto virzījās uz turieni un atrada drēbes kāda jaunaustrālieša dzīvoklī.

Kad Glorija par dīvaino pastaigāšanos stājās tiesas priekšā, viņa tur ieradās apģērbusies, bet — melnu aci. Atbildot tiesneša jautājumiem, apsūdzētā teica, ka iedzērusi kopā ar dažiem jaunaustrāliešiem, bet tie kļuvuši nepieklājīgi: „Tad es steidzīgi viņus atstāju."

Tiesnesis beidzot prasīja jautājumu, kuŗu publika zālē gaidīja jau sen: „Bet kur tad Jūs pazaudējāt savas drēbes?" Glorija stostījās. „Es ... es — iedzēru," un tas bija viss, ko tā teica.

Spriedums: Glorija sodīta ar 2 mārciņām, vai, nesamaksāšanas gadījumā, 10 dienām apcietinājumā.

Augšējais „stāstiņš" ir burtisks tulkojums no Sidnejas laikraksta Sunday Telegraph, kur katru svētdienu pāris lappušu veltīts interesantākiem notikumiem Austrālijas tiesu zālēs. „Gods, kam gods nākas" — jaunaustrālieši šajās lappusēs iekļūst samērā bieži.

Arn. Šm.

Balaratā, jūnijā.

Latviešu uzņēmēji trimdā

PĀRDOMAS PAR MŪSU SAIMNIECISKĀS UZŅĒMĪBAS IZREDZĒM

Latviešu trimdinieku uzņēmumu skaits visā pasulē, droši vien, sniegsies pāri simtam un dienu no dienas turpina augt. Visi priecājas un berzē rokas — latvieši uzņēmīga tauta. Varētu priecāties tiem līdzi, ja brīžiem neuznāktu pesimistiskākas pārdomas: kaut tikai pēc pāris gadiem stāvoklis nebūtu grozījies un mums nebūtu bankrotējušu latviešu uzņēmēju.

Latviešu dibinātie uzņēmumi visi ir mazi, un taisni šī iemesla dēļ tiem draud briesmas, jo saimnieciskā dzīvē vērojams nepārtraukts ražošanas koncentrācijas process. Vai latviešu uzņēmumi spēs šinī koncentrācijas procesā pastāvēt? Varbūt spēs, ja uzņēmēji paturēs acīs divus, maziem uzņēmumiem labvēlīgus faktorus.

Pirmais no tiem ir struktūrālas dabas. To mēs ieraugām, salīdzinot lielu uzņēmumu priekšrocības un trūkumus. Lielie uzņēmumi, bez šaubām, izkonkurēs mazos tādās ražošanas nozarēs, kur iespējama plaša mechanizācija un darba dalīšana. Bez tam lielam uzņēmumam ir tās priekšrocības, ka tas spēj iepirkt izejmateriālus izdevīgāk, pērkot tos lielos daudzumos, un ka tas spēj algot spējīgus vadītājus un saimnieciskās dzīves speciālistus. Bet lieliem uzņēmumiem ir arī trūkumi, un, taisni tos izmantojot, mazie uzņēmumi var pastāvēt.

Lielie uzņēmumi nav piemēroti, ja preces noiets ir ierobežots. Tas sevišķi sakāms par luksa precēm, ko ražo pēc pasūtinājuma vai arī ļoti mazās serijās. Te mazie uzņēmumi var sekmīgi konkurēt ar lielajiem. Ražodami kādu preci lielos daudzumos, lielie uzņēmumi dod iespēju dzimt maziem uzņēmumiem dažādu blakus piederumu ražošanai vai izejvielu atkritumu izmantošanai. Bez tam arī dažādas labošanas darbnīcas sekmīgāk darbojas mazu uzņēmumu veidā.

Tātad ir jāskatās un jāapdomā, kādu uzņēmumu dibināt. Standarta un masu patēriņa preču ražošana jāatstāj lieliem uzņēmumiem, bet luksa un modes preču ražošanu, kā arī labošanas darbi ir sekmīgākais mazu uzņēmumu darbības lauks.

Otrs labvēlīgs faktors maziem uzņēmumiem ir konjunktūrālas dabas. Par spīti visām bailēm no pēckaŗa krizes, tāda nav iestājusies. Mēs visu laiku atrodamies saimnieciskās dzīves konjunktūras augšupejošā fazē. Cenas ceļas, pieprasījums pēc precēm aug, un ražošana dod labu peļņu. Tāpēc arī šinī fazē mazie uzņēmumi rodas un spēj pastāvēt visās ražošanas nozarēs, arī standarta un masu patēriņa preču ražošanā. Pieprasījums pārsniedz piedāvājumu, un patiesībā nekāda konkurence nepastāv, jo visi iziet nevis uz cenu nosišanu, bet uz ražošanas apmēru palielināšanu. Bet nevajag aizmirsties un cerēt, ka šāds stāvoklis pastāvēs vienmēr. Ražošanas kapacitātei pieaugot, piedāvājums sasniegs un pārsniegs pieprasījumu. Cenas kritīsies, un vienai daļai uzņēmumu būs jābankrotē. Tieši mazie uzņēmumi cietīs pirmie, jo tiem ražošanas pašizmaksa ir augstāka.

Tāpēc, ja kāds ir nodibinājis savu uzņēmumu kādā maziem uzņēmumiem neizdevīgā ražošanas nozarē, tad viņam ir divas iespējas, kā izsargāties no bankrota. Pirmkārt, var tūlīt pārdot savu uzņēmumu. Pašlaik pircēji būtu, jo saimnieciskā konjunktūra ir augsta. Otrkārt, būtu jāveltī visas pūles uzņēmuma palielināšanai, lai, iestājoties krizei, tas varētu sekmīgi konkurēt ar lielajiem uzņēmumiem. Tikai jāsargās iekrist parādos, jo, krizei sākoties, pirmie bankrotē tie, kas ir uzņēmušies lielus kreditus.

A. Caune,
tirdzn. un fin. licenciāts

Notiesāto valsts Karagandas stepēs (2)

Noziedznieku organizācijas pārvalda nometnes

VĀCU KAŖA GŪSTEKŅA STĀSTS PAR DARBA UN DZĪVES APSTĀKĻIEM LIELAJĀ PADOMJU „SODA APGABALĀ"

„Karagandas soda apgabalā, sevišķi tā darba vietās — točkās, es pirmo reiz sastapos ar padomju noziedznieku organizāciju piederīgiem, kuŗus dēvēja par urkām un sukām. Šīs abas organizācijas Krievijā mēdz dēvēt arī par krimināInoziedznieku arodbiedrībām. Tās izplatītas visā Pad. savienībā un savu atšķirīgo principu dēļ pieteikušas viena otrai nesaudzīgu cīņu, kas bieži vien notiek uz dzīvību un nāvi. Urkas un sukas piederīgo interešu sadursmes parasti mēdz beigties ar kādu līķi.

Kaut gan Maskavas cietumu un darba nometņu kodekā noteikts, ka darbs, politiskā audzināšana, uzturs utt. organizēts „proletāriāta valstij atbilstošā audzinošā garā, kur izskausta cilvēka cieņas noniecināšana vai necilvēciska apiešanās", valsts policija un MVD uzmanīgi atraujas un ļauj vaļu kriminālnoziedznieku virskundzībai koncentrācijas nometnēs. Parasti mēdz būt tā, ka nometņu pārvaldes personāla pamatsastāvā ir tikai kriminālnoziedznieki. Nekad vai tikai ļoti retos gadījumos pārvaldē iekļūst arī kāds nenozīmīgāks politiski notiesātais. Tā jau no sākta gala padomju koncentrācijas un vergu darba nometnes pakļautas tumšo kriminālo elementu patvarībām un mežonībām.

Lai izvairītos no nesamierināmiem kautiņiem pašā pārvaldes personālā, parasti izvairās no suku un urku nometināšanas vienā nometnē. Šīs abas organizācijas izveidojušās tik spēcīgas, ka ārpus tām kriminālnoziedzniekiem gandrīz nav nemaz iespējams eksistēt. Katrai no šīm organizācijām ir savi melnie saraksti par likvidējamām personām. Laika posmā no 1947. gada 26. maija līdz 1950. g. 12. janvārim, kad Pad. savienībā bija atcelts nāves sods, MVD un vergu nometņu vadība bieži vien ar šo organizāciju starpniecību nolikvidēja „valstij kaitīgos elementus".

DZĪVĪBA LĒTĀKA PAR 100 GRAMIEM MAIZES

Bandītu organizācija Urka radās trīsdesmitajos gados ar opozicionālu nostāju pret valsti, kas savus noziedzniekus nostādījusi „necilvēcīgos apstākļos". Tādēļ urkas parasti aiz protesta nepieņem nekādu godīgu darbu un atsakās oficiāli pildīt arī nometņu pārvaldes amatus. Bet tiem pastāv nometnēs savi neoficiāli amatvīri, kas galvenokārt izseko un rūpējas par „taisnīgu un vienlīdzīgu" privātīpašuma sadali. Lai reālizētu šo principu, viņi ir gatavi zagt, lietot varu un visāda veida mežonības. Petropavlovskā piedzīvoju, ka sainīši, ko katrs gūsteknis, izņemot ārzemniekus, drīkstēja saņemt pa vienam mēnesī, tika nodoti izdalīšanai sešpadsmitkārtīgam slepkavam — Urkas bandas vadonim Ivanovam.

Neatkarīgi no tā, urkas — šie „kriminālisti ar šķiras apziņu" — nepakustinās ne mazo pirkstiņu režīma labā, kas viņu līdzpilsoņu dzīves līmeni nospiedusi tik zemu. Urka dzīvo no noziegumiem. Atceros kādu gadījumu, kur kāda sieviete tika atrasta ar zīmīti pie krūtīm: „Tas notika par 100 g maizes."

Urkas savā starpā pazīstas pēc tetovējumiem, ar ko reizē atzīmēta arī noziedznieku kvalitāte un pakāpe. Par sevišķi lielu noziegumu skaitu liecina īpati tetovējumi uz krūtīm, rokām un muguras. Bandu vadoņiem krūtis grezno ērgļa tetovējums. Viņi atšķiras no vienkāršajiem urkām arī ar to, ka tiem atļauts valkāt vestes. Ja kādam no jaunajiem, kas tikko ieradies nometnē, ir mugurā veste, to ar raušanu norauj. Visparastākie urku tetovējumi bija pareizticīgo krusts uz rokas un piecstaru zvaigzne uz krūtīm. Sievietēm, kas arī nebija retums pie urkām, tetovējumi fantastiskāki un īpatāki.

Informācijas dienestam nometnes Urkas vadoņi izmanto 12—16 g. v. bērnus, kas priekšzīmīgi izskoloti okšķeru dienestam, sevišķi gadījumos, ja kādam no jaunatnācējiem ir apģērba gabals vai manta, kādas citiem nav. Šis informācijas dienests labi saskaņots un darbojas tik precīzi, ka pat visattālākajās Sibirijas nometnēs Urkas vadoņi jau laikus informēti par jauna notiesāto transporta ierašanos un pat par tā vārdisko sastāvu. Par urku konsekvenci liecina tas, ka katrs, kas ierakstīts viņu melnajā sarakstā, agrāk vai vēlāk saņem savu „sodu", kaut arī dažkārt tikai pēc dažiem gadiem.

Urku nāvīgākie ienaidnieki ir otras noziedznieku organizācijas — Suka piederīgie, kuŗus viņu piekāpības un mīkstčaulības dēļ mēdz dēvēt arī par kollaboratoriem. Sukas galvenokārt sastādās no bijušajiem urkām, kas, nevarēdami izturēt savas organizācijas stingrību un nepiekāpību, no tās izstājušies un samierinājušies ar padomju sodu sistēmu. Viņi parasti nokļūst nometņu sardžu dienestā un ieņem pārvaldes posteņus. Sukas labprāt uzņemas MVD okšķeru pienākumus un pret politiskajiem notiesātajiem izturas ļoti brutāli un egoistiski. Šādā ceļā viņi iegūst politiskās policijas simpatijas un atvieglo savu soda laiku. Kaut arī parasti neoficiālā noteikšana nometnēs mēdz būt urkām, tomēr ir arī daudzas točkas, kur vadību izcīnījuši sukas.

Reiz man nācās piedzīvot, kā urkas vadonis Ivanovs sprieda „taisno tiesu". Kāds suka, invalids ar vienu roku, kas bija ienācis mūsu būdā, uzdūrās Ivanovam. „Tu gribēji kādu nogalināt?" vaicāja Ivanovs strupi. Kad invalids to apstrīdēja, Ivanovs bez garas runāšanas pavēlēja viņam pakārties pie otra stāva gultas gala. „Ja būsi teicis taisnību, tu nemirsi," teica viņš ciniski. Vēl šodien neesmu aizmirsis ainu kā vienrocis paņēma vienu dvieļa galu zobos un ar otru roku to saplēsa sīkās strēmelēs, lai savītu virvi, ar ko pakārties. Tad viņu piekāra pie gultas gala. Tur viņš karājās vismaz minūti. Acis izspiedās un mēle izkārās. Kāds lēnam skaitīja līdz 60. Tad virvi pārgrieza. Invalids nokrita ar seju pret grīdu. Viņa mocītāji to apgrieza uz muguras un spārdīja kājām. Arī šī izrīcība ilga ne mazāk par minūti. Tad pēkšņi vīrs ar gaŗākiem starplaikiem sāka rīstīties un ieraut gaisu plaušās. Bet tomēr viņš noguļēja uz grīdas vairākas stundas, pirms viņu piecēla. Otrā rītā redzēju, kā invalids sēdēja uz kādas koikas un smēķēja cigareti. Ap kaklu tam vēl bija redzama sarkana svītra.

Slepkavības parasti notika naktīs. Tad nākamā rītā sardzes priekšnieks, kas pārbaudīja notiesāto skaitu, saņēma ziņojumu: „30 vīru būdā — labajā kaktā kāds gabals gaļas..." Īss sardzes priekšnieka „ladno", un lieta bija kārtībā.

Kriminālistu virskundzība sevišķi nepanesama un sāpīga bija tādēļ, ka parastie noziedznieki vergu darbu nometnē lielā mazākumā. Lielāko notiesāto daļu sastāda ļaudis, kas apvainoti politiskos pārkāpumos — sabotāžā, spiegošanā, valstij naidīgā kritikā, kā arī personas, ko uzskata par padomju režīmam neuzticīgām (bij. zemes īpašnieki, ārzemnieki, politiski notiesāto ģimenes). Bez tam ir vēl īpašas grupas, ko apzīmē ar vārdiem KRD (kontrrevolūcionārie aktīvisti) un KRE (kontrrevolūcionārie elementi). No šīm abām grupām vēl atšķiŗās ts. SOE, kas veido starpgrupu starp kriminālajiem un politiskajiem sodītiem. Tos mēdz vienkārši apzīmēt par nemiera elementiem.

Savā Karagandas posmā sastapos ar visu šo grupu pārstāvjiem. To vidū bija daudzi, kas man sevišķi iespiedušies atmiņā. Vairāki no tiem man lika pie sirds, nokļūstot brīvajā pasaulē, darīt tai zināmu viņu postu.

Viņu vidū bija franču armijas virsleitnants, kas bija strādājis Berlīnē kādā Sarkanā krusta iestādē un apprecējis komūnisti. 1948. g. kādas pastaigas laikā padomju sektorā viņu apcietināja. Viņa sieva saņēma paziņojumu, atnest vīram uz cietumu veļu un privāto apģērbu, jo viņš bija apcietināts franču armijas uniformā. No cietuma vairs neizkļuva arī sieva. Abus notiesāja par spiegošanu uz 10 un 15 gadiem spaidu darbos.

Par spiegošanu bija notiesāts arī amerikāņu seržants Pits Fervers, kas 1945. g. apcietināts pie demarkācijas līnijas Vācijā, bet 1948. g. vasarā pēc 58. paragrafa 6. punkta (spiegošana) notiesāts vergu darbu nometnē. Viņu bieži sastapu kopā ar diviem Amerikas nēģeriem, kas arī bija notiesāti par tādu pašu „noziegumu".

1948. g. Petropavlovskā sastapos ar Vācijas konsulu Vladivostokā Lamlu, kas kopā ar diviem savas vēstniecības sekretāriem pēc kaŗa bija apcietināts Tīringijā un notiesāts spaidu darbos par spiegošanu Vladivostokas darba posmā. Karagandas nometnes 9099./13. nodaļā 1948. g. februārī iepazinos ar vācu Lufthansa direktoru Valteru Lucu, ko vēlāk pārveda uz Maskavu.

No krieviem raksturīgākais bija Staļina „galma fotografs", kas notiesāts par to, ka izsniedzis internus Kremļa uzņēmumus ārzemju vēstniecībām. Tas bija neliela auguma žīds ar neparasti melniem matiem. Savu arodu viņš turpināja arī vergu darbu nometnē, gatavodams uzņēmumus noziedznieku kartotēkai. Starp citu šis vīrs apgalvoja, ka visas Staļina fotografijas tiekot ļoti rūpīgi retušētas, jo Kremļa valdnieks patiesībā esot vecs un salīcis. Atceros arī vēl kādu krievu žurnālistu Aftanu Nikolajeviču Bjeļajevu, kas apsūdzēts par draudzīgumu ASV. Viņš bijis labos draugos ar ģenerāli Maršalu un vēl cer uz brīnumu, ka amerikāņu ģenerālis viņu varētu izglābt.

Labi biju sadraudzējies arī ar kādu krievu virsprokuroru, kas savas darbības apjomā bija varējis ieskatīt[...] padomju soda nometņu vispārējā k[...] totēkā Maskavā. Vispārējo noties[...] skaitu viņš vērtēja uz 25—30 mil[...] niem. Padomju sodu apgabali pakļa[...] pieciem galveniem pārvaldes centri[...] — Ļeņingrada un Maskava Baltk[...] vijai, Kijeva Ukrainai un Sverdlov[...] un Novosibirska Sibirijai."

Vējš palīdzēs apgaismot vācu pilsētas

BŪVĒS VĒJA TURBĪNAS AR 180 M GAŖIEM SPĀRNIEM

Vācu techniķi patlaban pētī iespējas vēja spēka izmantošanai elektriskās enerģijas iegūšanai plašākos apmēros. Notiek jau praktiski izmēģinājumi, un ja tie būs sekmīgi, tad jau tuvākā nākotnē iespējama vēja spēka izmantošana uz tīri komerciālas bazes.

Ar sabiedriskiem un privātiem līdzekļiem Salachā pie Štutgartes patlaban izbūvē vēja turbīnu ar 40 m gaŗiem spārniem torņa galā. Ar šo turbīnu cer ražot 100 kilovatu elektrības, tādā veidā papildinot pilsētas elektriskās enerģijas budžetu. 100 kilovatu resp. 100.000 vatu pietiek, piemēram, 1000 apgaismošanas spuldzēm, pa 100 vatu katra. Salachā būvējamais ģenerātors visumā ir jau līdz šim pazīstamais vēja turbīnas ievērojami palielināts resp. milzu modelis. Vācijas elektrības sabiedrību inženieru biedrība Salachas eksperimenta labvēlīgā iznākuma gadījumā plāno izbūvēt milzu vēja turbīnas arī citās pilsētās, kurām grūtāk pieejamas ogles.

Pirmais par vēja izmantošanu plašākā mērogā sāka interesēties elektroinženieris Hermans Honefs, kuŗa projekti par milzu vēja turbīnām guva ievērību jau pirms 20 gadiem. Arī patlaban Honefs grib ieinteresēt Rietumvācijas valdību, lai tā financētu gigantiskas vēja turbīnas izbūvi, ar kuŗu Honefs gribētu pierādīt savu plānu praktiskās iespējas. Viņa projekts paredz 240 m augsta torņa būvi, pie kam turbīnas spārnu garums sasniegtu 180 metru. Turbīna varētu ražot 10.000 kilovatu enerģijas, ar ko pietiek nelielas pilsētas apgaismošanai. Honefs norāda, ka dažos apgabalos vēja spēks ir tikpat drošs enerģijas avots kā ūdensspēks. Viņš izstrādājis sistēmu, pēc kuŗas turbīnas nenoslodzētajā laikā sasūknētu baseinos ūdeni, un šis ūdens tad darbinātu bezvēja periodos. Pagaidām vācu valdība, kā arī Maršala plāna organizācija Honefa projektus noraidījusi kā saimnieciski pārāk riskantus. Sava nozīme būs arī Salachas eksperimenta rezultātiem. Salachas vēja turbīna būs saslēgta un papildinās pilsētas termisko spēkstaciju. Torņa būves inženieru galvenā problēma ir izsargāties no kļūdām, kādas savā laikā pielaida amerikāņu inženieri, kas 1943. g. Vermontā izbūvēja 1000 kilovatu milzu vēja turbīnu, bet pēc trim nedēļām konstrukcijas kļūdas dēļ tornis sabruka.

65 milj. katoļu ze[...] komūnistu režīm[...]

Pēc oficiālā vācu katoļu laikrak[...] Petrus-Blatt ziņām, ateistiskā boļš[...] ku režīma kontrolē zemēs aiz dz[...] priekškara mīt 64.473.519 katoļu b[...] nīcas locekļu. Šajās valstīs deport[...] ieslodzīti cietumos vai nonāvēti [...] bīskapi un tūkstošiem priesteru. [...] mūnistiem aizkavējot jaunu bīsk[...] iecelšanu, neaizņemtas palikušas [...] bīskapu vietas. Petrus-Blatt minē[...] katoļu baznīcas locekļu skaits a[...] viškās zemēs (noapaļojot): Pad. K[...] vijā 8 milj., Čechoslovakijā 10, Un[...] rijā un Jugoslavijā pa 6, Polijā [...] Rumānijā 3, Ķīnā 4 milj., Latvijā [...] Igaunijā pa 3000 (?), Lietuvā 2,1 m[...] Somijā 2000, Albānijā 104.000, Bu[...] rijā 57.ooo.

Smagākās represijas Pad. savien[...] vērstas pret 12 diecēzēm. Trimdā [...] jis jādodas bīskapam Boleslavam S[...] kanam un diviem citiem bīskapi[...] daudzi citi deportēti, ievietoti ci[...] mos; Rumānijā vien ieslodzīti 8 [...] skapi.

Aukstais kaŗš uz Turcijas-Bulgārijas robežas

250.000 IZRAIDĪTO — SUŅUS BARO LABĀK NEKĀ CILVĒKUS

Turku un bulgāru attieksmes nekad nav bijušas sevišķi draudzīgas, bet kopš Bulgārija kļuvusi par padomijas satelītu, abu valstu starpā sācies aukstais kaŗš. Vispirms to sāka bulgāru prese un radio, raidot uz Turciju komūnistiem parasto melu un kūdīšanas devu, kam sekoja robežincidentu serija. Bulgāru robežsargi apšaudīja turkus, pārgāja robežu un aizveda ganus un zemniekus, pie kam netrūka arī ievainoto un nogalināto. Bet komūnistiskā bulgāru valdība sūtīja Turcijai ciniskas notas, uzveldama turkiem atbildību visos incidentos. Taču turku valdības nervi bija stipri. Tā mierīgi apgāza melus, sūtīja atbildes notas, kuŗu saturs nemaz nebija glaimojošs, un arī pati ķērās pie represijām.

Tad Maskava — šīs akcijas īstā inspirētāja un vadītāja — nolēma pasākt ko nopietnāku. Sākās to turku vajāšana, kas jau kopš paaudzēm dzīvoja Bulgārijā, un pag. gada rudenī Turcijas valdība saņēma notu, kuŗā bija paziņota visu turku izraidīšana no Bulgārijas, trīs mēnešu laikā pārvietojot uz Turciju 250.000 personu. Tik īsā laikā uzņemt pieteikto emigrantu skaitu, sagādāt tiem novietnes, uzturu un darbu nebūtu pa spēkam pat lielākai un bagātākai valstij par Turciju. Turku valdība atbildēja, ka tā ir ar mieru uzņemt Bulgārijas izraidītos tikai nelielām partijām.

Tūliņ arī sākās drudžains darbs. Kā administrācijas, pārtikas un būvniecības iestādēs, tā arī Sarkanais pusmēnesis (Turcijas Sarkanā Krusta organizācija) stājās pie izraidīto uzņemšanas noorganizēšanas. Valdību plaši atbalstīja banku, tirgotāju un rūpnieku aprindas, kā arī visas turku sabiedrības šķiras. Zemkopības ministrija, sazinā ar iekšlietu resoru un Sarkano pusmēnesi, sāka izvietot repatriantus Anatolijas apgabalos, piešķirot tiem zemi, darba rīkus, telpas un uzturu. Lielais vairums pārnācēju bija zemkopji un dārznieki — strādīgi un Turcijai ļoti noderīgi ļaudis, kas ātri aklimatizējās.

APLAUPA UN PĀRDZEN PĀRI ROBEŽAI

Protams, izraidītos turkus pāri Bulgārijas robežai laida izpostītus un aplaupītus līdz pēdējam. Tiem atņēma ne vien nekustamos īpašumus, lopus, darba rīkus un dzīvokļu iekārtu, bet arī sīkās personīgās mantas, apģērbu ieskaitot. Arī uzturu tie varēja ņemt līdzi tikai vienai diennaktij. Šo pārnācēju vidū bulgāru valdība centās dabūt pāri robežai arī čigānus, spiegus un komūnistu aģitātorus, taču šī 30 gadu vecā makšķere vairs nevilka: turku iestādes noteikti noraidīja pārnācējus, kam nebija Turcijas konsulātu vīzu. Pēdējiem bija dota stingra instrukcija rūpīgi pārbaudīt robežpārnācējus, un visus aizdomīgos elementus pārraidīja atpakaļ Bulgārijā.

Kad bulgāru iestādes mēģināja pārsniegt turku valdības akceptēto robežpārnācēju normu — 1000 personu dienā, — Turcija reaģēja ar robežas slēgšanu. Tā ilga mēnesi, līdz bulgāru stūrgalvība bija salauzta, un tie pakļāvās turku nelokāmajai prasībai. Tagad šis masu pārcelšanās process jau labu laiku nokārtots, taču uz Turcijas-Bulgārijas robežas joprojām notiek lielāki vai mazāki incidenti.

LIEK SAMAKSĀT PAR... SLEPKAVĪBU

Nesen starptautiskā vilciena kupē[...] Bulgārijas territorijā, netālu no Tur[...] jas robežām, ar šāviena brūci deniņ[...] atrasts turku diplomātiskais kurjē[...] Blakus agonizējošam uz grīdas atr[...] sta pistole. Mirstošais tūliņ nogādā[...] tuvākajā slimnīcā, kur viņam izop[...] rēta lode; taču kurjērs, neatgūstot [...] maņu, miris. Tāda ir bulgāru iestā[...] versija.

Turcijas sūtniecībai Sofijā šo not[...] kumu nepaziņoja vis tūliņ, bet tik[...] nākošajā dienā. Un kad nu pēc ilgā[...] sarunām un sarakstes mirušā kurjē[...] līķi izdeva Turcijai, Istanbulas ties[...] medicīniskais institūts vairs nevarē[...] konstatēt, vai notikusi pašnāvība v[...] slepkavība. Bulgāru „operācija" bij[...] darījusi savu... Gan kurjēra slepeno[...] dokumentu portfelī nekas nebija zu[...] dis, bet ka tas tiešām palicis neat[...] vērts, to, protams, grūti ticēt.

Par mirušā kurjēra „operāciju" bul[...] gāri pieprasīja turku valdībai astrono[...] misku summu — 27.000 turku liru. At[...] razdama par pazemojošu tielēties par[...] šī „rēķina" samazināšanu, Turcijas[...] valdība to arī samaksāja, bet turku[...] laikraksti par to sacēla veselu sašutuma vētru, kādēļ bulgāru sūtniecība pasteidzās paskaidrot, ka noticis „pārpratums": rēķins bijis domāts nevis turku, bet gan padomju naudā, kas nozīmēja 18-kārtīgu summas samazināšanos...

PAT VĒRŠIEM TUR NEPATĪK

Uz pastāvīgajiem robežincidentiem turku valdība reaģē ar enerģiskām notām, pieprasa zaudējumu atlīdzību, kā arī to ģimeņu nākotnes nodrošināšanu, kuŗu apgādnieki nogalināti biežajās bulgāru robežsargu „akcijās". Un Bulgārija spiesta piekāpties, lai Turcija neizpildītu savus draudus — slēgt bulgāru konsulātus Turcijā vai pat robežu. Taču sīkie incidenti — pārpratumi ar kurjēriem, kārtējās apšaudes, lopu, ganu un zemnieku aizvešana turpinās joprojām.

Netrūkst arī savu kuriozu gadījumu. Pagājušā ziema Turcijā bija ļoti mērena, un lopi augu gadu ganījās laukā. Kādā vakarā bulgāru robežsargu grupa pārgāja robežu un pārdzina savā pusē vēršu baru, kas mierīgi ganījās dažus simt metru no robežas. Gans, protams, to aizkavēt nespēja, jo arī viņu pašu „arestēja". Taču tumsā viņam palaimējās izbēgt un atgriezties savā sādžā.

Liels bija viņa un pārējo zemnieku pārsteigums, kad rītausmā pārradās viss 30 galvu lielais vēršu bars. Padomju paradīzē tie nebija atraduši sev barību, kādēļ atgriezušies pāri robežai savās mājās. Tikai 2 vērši bija palikuši Bulgārijā: vai nu bulgāru robežsargi bija paguvuši tos nokaut, vai arī notvēruši pie robežas pārnākšanas.

Turcijas tirgotāji, kas bijuši Bulgārijā, stāsta, ka tur valda lielas grūtības ar pārtiku, jo lielāko tiesu zemes ražojumu izved uz Pad. savienību, kamēr pašu iedzīvotājiem un lopiem jādzīvo pusbadā. Labu uzturu saņem tikai komūnisti un padomju varas „ieroču nesēji", ieskaitot milzīgos sargsuņus.

—ga

PA JAUNĪBAS TEKĀM

Jāņu vainags

MUDĪTE AUSTRIŅA

No gada gadā rūgtāki nāk Jāņi. Ātri pienāk, lēni paiet, mutei vārdus dziesmai meklējot — nav svētku mums, projām bēgušiem, nav savzemē palikušiem.

Bet roka liek ziedu pie zieda, rūgto aiz saldā; caur sevi kā aku dziļumā grimstot, pazemes avotos tumšs šalc vēl senais Līgo.

Jo reiz naktis bija īsas. Reiz gaišas bez lampas. Reiz ausīs zvanīja augu nakti, un zaļajai krēslai cauri sauca lakstīgala — nāc!

*

Mēness met tiltu pār jūru — aiz trejdeviņiem kalniem, trejdeviņām jūrām bijusi, staro un skan mūžībā:

Īsa, īsa Jāņu nakte
Par visām naksniņām.

Un kājas kļūst atkal vieglas, nemiers nes — pār trejdeviņām zemēm uz Tevi, dzimtene, vasarai Jāņu vainagu vīt.

*

Aiz viena mana loga ir atkal kļava, un zaļa krēsla nāk istabā. Starp kļavu un veco aku aug balto rožu krūms; tālāk mazais puķu dārzs. Ar klinģerītēm, magonēm un kluso dievkociņu.

Pa otru logu redzu ezeru un ceļu uz to. Tas vijas gar šojo klēti upītes lejā, tad uzkāpj kalnā un tālāk pazūd skatiem, bet līdz pašam ezeram, zinu, ir pļavas — ziedi, zāles un smilgas.

Jaunā vasara ceļas — balto rožu krūmam plaukst pumpuri, vībotnes tvan pļavā, un lakstīgala sauc. Augu nakti.

Un es gaidu, ak, kā gaidu to vienu dienu, lielo dienu — Jāņus!

*

Visu nedēļu mājā ir bijusi rosība. No Smeiļu kaltes, sažāvēts brūns, ir atvests iesals. Tad stundām lielajā podā ir karsēts ūdens, liets pār graudiem, zālēm un zālītēm. Gana skriets, steigts un tecēts, bet tagad lielās istabas logi atkal vaļā — raugs nav vairs visiem vējiem sargājams.

Zarainā kannā uz galda smaržo miss, bet pagrabā vēss rūgst Jāņu alus. Zem slogiem apaļi guļ aukstajā kambarī dzeltenie sieri, un rītrīt beidzot ir zāļu vakars!

Ne dvēseles nav mājā.

Jāņu lomam tīklu uz ezera met saimnieks, pie govīm laidarā saimniece, uz Buru kalniņu pēc grants aizbraukuši puiši. Varbūt pa ceļam viņi jau aizlaidīs pēc meijām aizezerē.

Uz pavarda malas dziest brokastīm sildītais miežu plācenis — šonedēļ baltmaize nav cepta. Bet rīt — rīt küpēs speķa un ogu rauši, plātsmaizes un skraukšķīgie klinģerīši. Vēl silti uz kupli klātajiem galdiem aicinās no žāvētuves nule nestie līņi, uz balti izberztajām grīdām sakapātas Vītīs ezermalas kalmes, visas pļavu puķes būs vainagos pie sijām, un bērzi ienāks istabā.

Rīt vasaras priecīgo lapu un ziedu jūra aiznesīs savā smaržīgajā vilnī, rīt — elpa aizraujas.

Izskrienu saulē vizošā maurā. Klētij durvis ir vaļā — māsīca cilā svētku drānas. Es steidzos viņai garām upītes lejā, sākt Jāņu viju vīt. Gundegas, kreimenes, madaras, vībotnes, nausnenes, Māras āboliņš — viss, viss ir manā vainagā. Bet vēl tam nav gala. Trejdeviņus vainagus gribu tev vīt, Jāņu diena!

Ceļos un eju tālāk. Rasenes, ķimenes, ziedošas smilgas — nemanot esmu kalnā, un blakus tagad jaunais rudzu lauks, ar magonēm, kokāļiem un rudzu puķēm. Viju un viju. Neskaitāmi vainagi noguldīti augstajās zālēs elksnājā, rasa krīt zālē, un diena iet pret vakaru. Laiks aicināt ganus mājās, bet man vēl nav diezgan. Jo visiem putniem ir balsis — griež grieze pļavā, sit lakstīgala ievājā, visām zālēm ziedi, un kaimiņu gani, mājās dzīdami, sviež augstu gaisā: Līgo!

Reibdama savā smaržā, no zemes mani pacēlusi vasara. Starp ziediem un debesi šūpo pasaule — Līgo!

*

Tad dziļa nakts.

Bet tumsas nav — tikai krēsla un nemiers. Atkal un atkal trūkstos no miega un veru vaļā logu. Viegls vēsums un smarža no jasmīnu krūma apņem.

Atkal un atkal es dzirdu nemiera putnu lakstīgalu.

Nāc, nāc — sauc viena ievājā. Nāc, nāc — vilina otra no silavas. Nāc, — skan tālajā aizezerē trešās balss.

Vairs nav kur tverties istabā, es izskrienu dārzā. Rasā vēso zāli jūt basās kājas. Augsti mirdz debesu dziļumā vasaras tālās zvaigznes, un nakts ir mierīga.

Bet lakstīgala sauc, un mēs abas esam nemiera pilnas.

Nāc nākdama — nu saucam kopā. Es eju, skrienu — aiz manis paliek dārzs, klēts ar veco vītolu un koku skupsnītis olnīcas malā. Lūk, pāri mežu galiem jau zaļgana atviz debess mala. No tumšajiem nakts mežiem pār Vidzemes kalniem drīz nāks jaunais rīts. Ar cīruļiem un pēdējo dzeguzes zvanu — zāļu diena!

Nāc, — sauc lastīgala nu kapu kalnā.

Pat veļiem tur šonakt nav miera; kur glābjos lai es ar savu jauno sirdi un nemieru katrā asins pilienā?

Lūk, zeltaina vizma notrīs pār zaļo rīta debesi. Vēl brīdis, un blāzmas magonēs ies gaismas spožums. Mans nemiers deg pāri magonēm.

Es atsēžos uz akmens ceļa malā. Rasā smagas madaras skar rokas un kājas — tev jānāk man te garām, Jāņu diena! Pār pļavu viļņo migla, un kokos iet klusā šalkoņa.

Nāc, — tevi gaida katrs koks ceļa malā!

Nāc nākdama, — tevi gaida katra smilga ar ziedu pakaru pļavā!

Nāc nākdama, — saucam tevi visas trīs: jaunā vasara, lakstīgala un es.

Nāc, nākdama, Jāņu diena! Līgo, līgo!

*

Aiz nakts un mežiem debess malā jūra.

Aiz trejdeviņām jūrām, trejdeviņiem kalniem dzirdu tālumā dziestam pati savu Līgo.

Es lieku acīm priekšā rokas — kas kārs vēl, vai kārs vēl kāds Jāņu vainagu tēva mājās pie nokvēpušās sijas manos Vidzemes kalnos?

Kapa miršu rūgtums šovakar manam vainagam.

VALENTĪNS PELĒCIS

JŪNIJS

NO KRĀJUMA MANAS DZIMTENES DIVPADSMIT MĒNEŠI

Visos apvāršņos duras jaunie meža galotņu dzinumi, un, zaļā lokā savijušies, tie šalc kā milzīgs vainags, uzmaukts vasarai galvā. Dzedrās vēsmas, kas maija naktīs vēl šad tad attecēja no ziemeļrietumiem, piebērdamas rasas podiņu pūkainās lapas lielām un saltām ūdens lāsēm, nespēj vairs izlauzties cauri aizlapotiem biezokņiem, un i purva sūna ir kļuvusi silta, auklēdama ciņu vidū brūnās odzes, žirgtās ķirzakas, asus dzelzzāles puškus un durnus vaivariņus.

Vaskainais saules vanags uzlidojis pašā debesu vidū un, žilbīgus staru spārnus atvāzis, mierīgi riņķo, sildīdams un svētīdams pasauli. Tumšā zaļumā riezdamies, vasarāju zelmenis apslēpj pelēcīgi sārto mālu, neļaudams nelaikā izsusēt valgumam, bet atvēlēdams jau paēnu stulbajam zaķim, biklajai laukirbei un pamuļķīgajam lempim — rupucim. Vienīgie lielceļi starp tīrumiem aizlokās sausi kā bālgani pakulu audekli, vilinādami meklēt — tālo, un ar cieto kailumu, saules pārkarsēti, reizē mudina ceļinieku atrauties neauglīgajiem smilšu peiniem, jo zemes labums ir nolikts tepat — katrā ežmalā. Tur var palikt kopā ar smilgām un piedzīvot to, cik bezvainīgi tiek ieņemta un dzemdēta maize. Lēnībā pietvīkušas, austrenim paklausīdamas, noliecas vārpas. Zaļgani spīdēdams, veļas pret pakalnu vilnis pēc viļņa, tad redzi: no tīruma males paceļas siltas miglas mākonis apsūbējuša vara krāsā. Tas savijas vērpetēs līdzīgi putenim un, smalkos putekļos savādi vizēdams, izplešas pāri laukiem, līdz pašai debesu paspārnei. No Dieva palodām zemē un cilvēkos nolaižas svētais rudzu maizes gars! Vīrs, kas šinī mirklī atrodas tīruma malā, saprot, ka laime ir tikai varēšana izstiept roku un ļaut ar mīlestību vārpām slīdēt caur pirkstiem.

Baltie mākoņu kalni, koki, zāle un asinis satiekas kopējā zīmē un pārdzīvo dienas, jo naktis ir izgaisušas. Starp vakaru un rītu nokrīt tikai sirma mijkrēšļa auts, apbiris kreimeņu, rudzpuķu un pīpeņu ziediem. Tam pāri aizrāpo kukaiņi, katrs savu nolikto ceļu un vajadzību zinādami. Aizzum kamenes, aizsan bišu spieti, un vēlu pēc saules smagas un saldas no dravām nāk medus smaržas.

Kad pļavās sazied jāņzāles, smilgas un vīgriezes, bet āboliņš sarkano pumpuros, tad saules vanagam iedrebas spārni. Iedrebas meži, zeme un sirdis. Kas audzis un, līdzīgi apīnim vīdamies, kāpis ap savu dzīvības koku, nu sajūt, ka vasaras posmam novēlētā tiesa ir galā. No vēsā un tumšā pagraba basām kājām, uzrotītām krekla piedurknēm izkāpj vīrs, turēdams rokās smagu ozola struci, pilnu saldeni rūgtas un tumšbrūnas miežgraudu sulas. Nu dzirdi, kā ganībās iemaujas govis, aplokā sazviedzas zirgi un silā deviņām atbalsīm atsaucas — līgo! Pret zaļgano blāzmu ziemeļos karstu asiņu spozmē iedegas priežu sveķeļi, jo viņi auguši tā, ka tos saēst spēj tikai uguns. Jaunus un vecus ir pametis miegs, un kā bišu spiets kamolā veldamies, cilvēki pulkā dodas šai naktī līdzi savām atbalsīm, līdz jozmeņiem brizdami rasainās Pededzes līčos, kur upes augstajā krastā, bargs pret skaudīgo laiku un uzticams šo līču mirstīgajiem pļāvējiem, izslējies sešu gadu simtu ozols — Jāņa dvēseles koks.

Nākamā rītā līgotājs puisis, uzmetis lokanā kārkla galotnē kreklu un vainagu, stāvus ielec visdziļākā atvarā! Reizē ar miglu izkūp nemiers, un, saulstaros rotādamās, to apņem ūdeņu mūžīgā skaidrība. Dziļi upes dibena tīrajās smiltīs viņš ierauga mierīgu sliedi, ko ievilcis gliemezis, dzīvodams pats savā čaulā un pasaulē.

Vasaras prieku un skurbumu izsmēluši, visi atgriežas mājās, pakar gultu galvgalos izlīgotos kroņus, nopurina pielipušos zāļu stiebrus un ierauga oša līkajā zarā iekārtas jaunas skaudri zilgana tērauda izkaptis. Jau citurīt tās šņākdamas iecērtas zālē, un ziedi kopā ar rasu smagi un valgani nogulstas vālos. Saule, pārkāpdama eglāju galotnēm, ir sagaidījusi šo laiku un noklāj pļāvumā baltus staru palagus, svelmēdama niknāk par pārkurinātu rijas krāsni. Tai laikā nāk ziemeļaustrenis, šis vējš ir, krievzemes klajumos maldīdamies, aizslāpis, un dažreiz nedēļām ilgi viņš žāvē, izlakdams dumbrus, lāmas un akačus. Gaiss virmo un mirguļo, kāpdams pret debesīm, kur retumis iemaldās niecīga mākoņu pūka, un tā pati pēc brīža izgaist, nenometusi zemē ēnu ne vīra cepures tiesai. Putni paslēpjas alksnāju biezumos, vai uzmeklē gāršās platlapaino kļavu un gobu pazares, bet zvēri slābaniem locekļiem pieplok sūnām egļu jaunaudzēs, zem kurām, mūžīga pakrēšļa sargāts, vēl nogiedams mitrums. Vienīgi vālodze nemanā vītumu, un tās bula svilpe spalga un skanīga izsitas cauri pat pusdienas vidum, kad viss cits ir iestidzis svelmē. Viņas dvēselei pietiek, ja nometas upmalas vītola līganā zarā un brīdi palūkojas atspīdumā — ūdenī.

Pēc karstajām dienām nolaižas vakari. Valgās miglas vietā tie izelpo siltu un sārtu dūmaku kopā ar siena saldajām smaržām un pa nakti pļavā apgūlušu pļāvēju ugunskura dūmiem. Viss aprimst ar piekususa bērna paļāvību un mieru. Vienīgi circeņi, izbēguši no krāšņu speltēm un paslēpušies ārā istabas baļķu šķirbās un mūra pamatos, čirkst savas ziemas pasakas, un ezis, pāri gludajam pagalma celiņam pārskriedams, apstājas paošņāt gaisu. Nieki!

Neaizmieg arī ziemeļaustrenis. Tas paliek tikai lēnāks un, atrāvies no dienas karstuma nomāktām nevaļas lietām, iesēžas savas mīļākās apses galotnē. Īso krēslas brīdi viņš paliek pie tās, runādams ar lapām noslēpumainu valodu, ko saprot tikai tas, kas dzird un klausās ar vasaras sirdi.

Lielgabala šāviens par godu pirmajam doctorus letticus Upsalā

Mūsu laikraksta iepriekšējā numurā sniedzām aprakstu par jaunā doktora V. Slaņķa darba panākumiem Upsalas universitātē. Viņa sīkstums un neatlaidība ir spožs piemērs latviešu jaunatnei, kas ar tādu pašu centību var pavērt sev studiju iespējas pasaules universitātēs. Sekojošā rakstā notēlots doktoru promovēšanas tradicionālais akts, kurā akadēmisko lauru lapu vainagu un gredzenu saņēma arī izcilais latviešu dabzinātnieks.

Neaizmirstamus brīžus piedzīvoja tie nedaudzie latvieši, kam bija iespēja būt klāt Upsalas universitātes mācības gada noslēguma svētkos, kur notika jauno doktoru svinīgs promovēšanas akts — šinī gadā zinātnisko doktora gradu ieguvušo oficiāla iesvētīšana zinātnieka kārtā. Viņu vidū bija arī Dr. Visvaldis Slaņķis, pirmais baltietis, kas Zviedrijā ieguvis doktora gradu.

Upsalas universitāte ir varējusi cauri gadu simteņiem saglabāt un izveidot skaistas tradicijas, kuru paraugi bijuši seno klasisko grieķu un romiešu kultūras valstu zinātnes templi. Sākot ar 16. g. s., sākumā ik pa trim gadiem, vēlāk katru gadu 31. maijā nelielā universitātes pilsēta Upsala pl. 7 rītā tiek modināta ar tradicionālo lielgabala zalvi no Karolīnas kalna kurā atrodas Eiropas lielākā bibliotēka Carolina Rediviva. Pl. 8 staltais Doms ar saviem melodiskajiem zvaniem iezvana akadēmiskās dzīves svētsvinīgo gada dienu. Šos zvanus zvana tikai sevišķos izņēmuma gadījumos. Pašā universitātē aulas estrāde un runātāja pults dekorēta bērziem, puķēm un lauru kokiem.

Sākums noteikts pl. 12 dienā. Pamazām ierodas svētku dalībnieki, nirb dāmu gaišie, pavasarīgie tērpi un profesoru un doktoru melnās frakas, šur tur iemirdzas augstāko virsnieku spožās uniformas, ārzemju doktoru īpatie tērpi, un visam pa vidu kā balti taureņi lidinās studentu baltās cepures.

Ierobežoto vietu dēļ ieejas kartes saņem tikai nedaudzi, un kad visas vietas, izņemot pašu zāles vidu, aizņemtas, taisni pl. 12 ar akadēmisko ceturksni kapellā pāršalc aulu ar Mendelsona Kāzu maršu. Visiem pieceloties, studentu padomes izvēlētie goda maršali ienes katrs savas organizācijas karogu. Ar to ievadīts garais gājiens, kas sakārtojies jau ārpus aulas. Pirmie ienāk studentu padomes pārstāvji, tad izglītības ministre — šogad ievēlētā Hildure Nigrense ar rektoru, prorektoru un fakultāšu dekāniem. Aiz viņiem nāk jubilejas doktori, kas promovēti pirms 50 gadiem, seko jaunie doktori, tad aicinātie goda viesi, štata profesori, akadēmisko organizāciju un biedrību vadības, agrāk promovētie doktori, pilsētas valde, virsnieki, tiesas pārstāvji, augstākā garīdzniecība ar archibīskapu, un pēdējā ienāk vidusskolu skolotāju padome. Visi noteiktā kārtībā piepilda aulas vidū rezervētās vietas.

Svētku akta ievadam akadēmisko runu saka juridiskās fakultātes dekāns prof. Munktells. Tad vietu tribīnē ieņem teoloģijas fakultātes dekāns prof. Videgrens. Pēc lūgšanas un uzrunas latīņu valodā viņš uzliek galvā cilindrveida doktora cepuri. Brīdī, kad šī cepure skar profesora galvu, ārpusē nodun 2 lielgabala šāvieni. Pēc tam, dekāna izsaukti, viens pēc otra tribīnē kāpj jaunie doktori un saņem no promotora dekāna savus doktora un zinātniskos simbolus. Visu fakultāšu doktoriem dekāni uzliek galvā doktora cepures, izņemot filozofijas fakultāti — tās doktorus kronē ar zaļu lauru lapu vainadziņu. Katram doktoram cepures uzlikšanas un vainagošanas momentā salutē lielgabals. Vēl jaunajam doktoram dekāns uzmauc pirkstā zeltā veidotu lauru vainaga gredzenu, kas simbolizē uzticību zinātnei, un pasniedz doktora diplomu, pārsietu ar Zviedrijas valsts krāsu lenti. Šo simbolu nodošanu pavada klusināta, katrai fakultātei īpaši komponēta promocijas mūzika, un, katru simbolu nododot, promotors latīniski paskaidro tā nozīmi. Visa ceremonija atgādina jaunieša iesvētīšanu ar svētā sakramenta dalīšanu pie altāra.

Šogad klātesošie latvieši dabūja piedzīvot prieka un lepnuma brīdi, kad, latīņu valodā uzaicināts kā doctorus letticus Visvaldis Slaņķis, filozofijas fakultātes dekāna priekšā uz estrādes nostājās Latvijas dēls savā staltajā augumā, kad uz viņa noliektās galvas dekāns uzlika simbolisko zaļo lauru vainadziņu un noduņēja viņam veltītais lielgabala šāviens.

Kā jau zinām no zviedru un latviešu laikrakstiem, V. Slaņķim piešķirts doktora grads par zinātnisku darbu Par augšanas vielu ietekmi uz priežu sakņu attīstību. Zinādami apstākļus, ļoti labi saprotam, kādu sīkstu darbu un neatlaidību prasa doktora grada iegūšana Zviedrijas universitātē, un, pazīdami Dr. V. Slaņķi kā nopietnu zinātnieku, varam no sirds priecāties, ka viņš pirmais un līdz šim vienīgais no apmēram 30.000 trimdas baltiešiem ieguvis šo augstāko zinātnisko gradu un ar savu darbu un stāju vairojis latviešu vārda labo skaņu trimdā.

Vivat, crescat, floreat!

Erna Kalniņa

Stikla kalnā pēc Saulcerītes (1)

Vācijā beigusi pastāvēt vēl viena gaismas pils — tā ir Eversburgas tautskola, kas durvis slēdza 2. jūnijā. To beidza Ilze Šedrika, Juris Jansons un Daumants Hārners. Šajā un turpmākajos jaunatnes pielikumos sniegsim absolventu gala pārbaudījumu darbus latviešu valodā. Bērni ir 12—14 g. veci un viņu domraksti liecina ne tikai par iedziļināšanos latviešu literātūrā, bet, pretēji bieži dzirdētām šaubām par mūsu jaunatnes dzimtenes mīlestību, liecina par stipru pieķeršanos Latvijai.

RAIŅA ZELTA ZIRGS

Rainis Zelta zirgu pats ir nosaucis par saulgriežu pasaku. Šis pats saulgriežu motīvs sastopams arī daudzu citu tautu pasakās un apskata gaismas cīņu ar tumsu, zemes atmošanos pavasara cīņā ar ziemas stingumu. Tā tas ir arī vācu Ērkšķrozītē. Tāpat kā Ērkšķrozīte dziļā miegā guļ pilī un gaida, kad to modinās, tā stikla kalnā guļ Saulcerīte un gaida savu modinātāju.

Otrs ir mūsu tautas pasaku motīvs par trim brāļiem — diviem gudriem un trešo muļķīti. Abi vecākie gan ir ar dzīves gudrām galvām, bet tos raksturo tikai materiālisms, bezsirdība un savtība. Trešais brālis, Raiņa Antiņš, ir sirdssiltuma, skaidrības un nesavtības piemērs.

Trešais motīvs apskata latviešu tautas likteni, viņas septiņi simti gadu ilgo nebrīvību un tās ilgas pēc augšāmcelšanās.

Kurš būs tas, kas uzvarēs — gaisma vai tumsa? Gaisma, kā Rainis saka Zelta zirgā, tomēr gūs uzvaru. Bet kas ņems sev šo uzvaru un veiks lielo uzdevumu? Vai materiālisms, egoisms, vai varbūt vienaldzīgais pūlis, kam vairāk rūp tikai ķēniņa galda gaļas podi? Vai varbūt melnā vara tomēr gūs uzvaru? Baltā tēva vārdiem tas būs:

**„Kurš tik skaidrs būs kā saule,
Kurš tik mīlīgs būs kā saule,
Kurš tik stiprs būs kā saule,
Kurš spēj atdot sevi visu,
Savu dzīvi, savu gribu."**

Antiņš nes sevī saules skaidrumu un spēku. Bet pirmajā un otrajā jājienā viņa zirgs atslīd atpakaļ, mērķi nesasniedzis.

Un kāpēc? Jādams viņš ir sapņojis par princesi, bet domājis arī sev ko gūt, kaut vienu viņas smaidu. Bet:

**„Alga novērš nost no mērķa.
Cilā savu sirdi, cilā,
Sirds tik viena tevi pacels!
Vizbulīte nav priekš tevis.
Košums novērš nost no mērķa,
Domā vien uz augsto tāli."**

Ļaužu izsmiekls un nievas nedrīkst Antiņa domas mainīt un drosmi ņemt.

**„Runas, dēls, kā vēji grozās.
Tici uguni, ne vējam!"**

Un, atmetis visu savtīgo, Antiņš uzjāj kalnā un nones Saulcerīti lejā. Princese atkal ir pie saviem ļaudim. Bet vai viņa varēs palikt? Melnās mātes vara vēl nav galā. Antiņam ir laupīts princeses gredzens ar visu pirkstu. Princesei atkal ir jāiet atpakaļ ledus zārkā, jo tai nav viņas īstā modinātāja, kas to paturētu dzīvei. Tur nelīdz arī melnā prinča zobens. Bet viena spēka priekšā lūzt Melnās mātes vara. Tas ir Antiņa pēdējais un lielākais upuris:

**„Nebīstos es tavas rokas.
Miršu, lai tik viņa celas."**

Un piepildās Baltā tēva vārdi:

**„Nāvei nav par to vairs varas,
Kas no nāves nebaidījās.
Viņš ir mans, bet savs ir kļuvis,
Lauzdams mūsu abu varu,
Atdodamies uzvarējis!
Ņems, kas atdos, veiks, kas zaudēs,
Pastāvēs, kas pārvērtīsies."**

Gaisma uzvarēja tumsu. Saule salauza ziemas stingumu. Labais un skaidrais uzveica ļauno.

Ilze Šedrika

Rēbuss

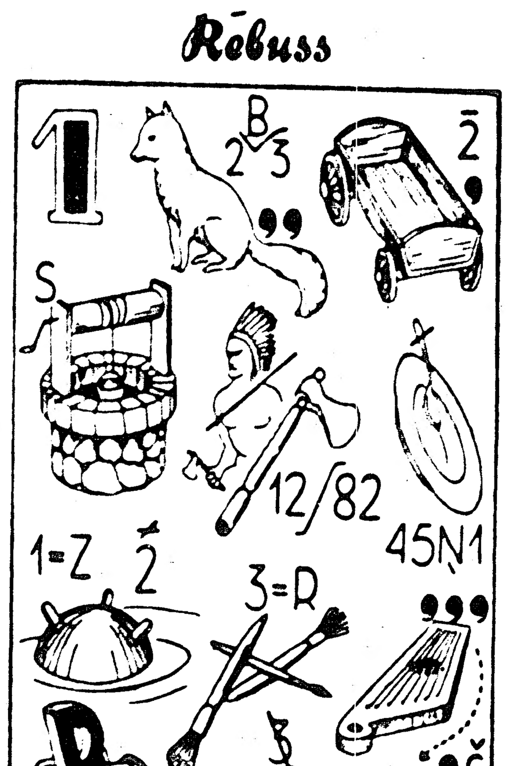

Tālos ciemos pie Edvarda Grīga

JĀŅU IESKAŅAS TROLLHAUGENĀ

VĒSTULE DZIESMU DRAUGIEM

Pirmie gani, pēc arāji, visupēc jaunas meitas, tie tos Jāņus ielīgoja, — tā dzied tautas dziesma.

Senajās dienās, pirms gadiem 40, patiesi meža gali locījās, — tā ganu meičas piedziedāja silavas, birzis, Jāņu dienu gaidīdamas. To sevišķi var teikt par novadu ap Gaujas un Amatas ieteku. Tur līgošana neapklusa visu Jāņu nakti, — aiz birzīm, aiz kokiem sasaucās aizvien jauni dziedātāju, līgotāju pulki.

Tas bija toreiz. Mazs pulciņš latvju šogad Jāņus ielīgoja bangaino ziemeļūdeņu izrobotā krastā — Edvarda

Tādi viņi izskatījās — norvēģu romānu un lugu rakstnieks Bjernstjerne Bjernsons un komponists Eduards Grīgs.

Grīga apdziedātā zemē. Jāņuzāļu gan tā mazāk. Auglīgajās ielejās tās rodamas, bet tālāk ziemeļos zied vairs tik brūklenājs, zilenājs un baltā purva pūka bezgalīgos kūdras plašumos. Elza Ķezbere, Jānis Grots un daudzi, daudzi ir nākuši šurp garā; tagad nākam mēs — patiesībā.

Mazajiem vārtiem, kur kādreiz sagaidīti lielie mūzikas gari, tagad tuvojas latvju trimdinieki. Nepušķoti vārtu stabi..., saimnieks iet Aizsaules ceļus jau 43 gadus. Šai zemē nevij vainagus, nedaudzina Jānīti, bet 24. jūnija naktī sasaucas kalns ar kalnu, — to virsotnēs plīvo ugunskuri, un norvēģi svin vidusvasaras svētkus...

Trollhaugenā — Edvarda Grīga rezidencē, kur dzirdētas dažādu tautu valodas, tagad klusos ciemos nākušie sarunājās tādā valodā, ko rezidences pārzinis dzird pirmo reizi un apvaicājas — kas mēs tādi un no kurienes? „Ak, no Rīgas... Kaŗa laikā diezgan par Latviju, Igauniju dzirdējām..."

Telpā nav smagā sudraba, ne masīvu mēbeļu. Klusē flīģelis, daži vecskandināvu krēsli, lauru vainagi gan sudrabā, gan mūžam zaļie un tomēr vīstošie, gleznas, skulptūras, viss gaumīgs, draugu veltīts.

Lielais ziemeļnieks — it kā vīlušies jūtamies, gleznās un skulptūrās skatot sīko, fiziski vājo vīru, bet, ieklausoties viņa mākslā, saprotam dziesmu draugu ilgas pat no tālienes **nākt uz šo nabago krastu.** Ieskatoties aiz lielajām ūsām un kuplajos matos paslēptā sejā, šķiet, garīgā līdzība it kā atgādinātu mūsu Kārli Krūzu. Leipcigas konservātorijā Grīgs novērsās no klasicisma un aizgāja pie romantiķiem Šopēna, Šūmana. Pārnākot Kopenhagenā, guva dziļu ietekmi no jaunā tautas dziesminieka Nurdroka un, tam agri nomirstot, pārņēma viņa garīgo mantojumu.

Grīga māksla aizskanēja tālu pāri Eiropai. Norvēģijas daba, tautas pārdzīvojumi dziļi atspoguļojas ziemeļu lielākā liriķa mūzikā.

Mākslas sabiedrībā Harmonien, kuŗu kādreiz vadīja Edvards Grīgs, kā vadošs mākslinieks jau 30 gadus darbojas kāds mūsu tautietis. Apvaicājoties viņam — kuŗi Grīga darbi vairāk iecienīti, saņemu atbildi: „Visi Grīga darbi ir ļoti iemīļoti norvēģu tautā."

Mazā taciņa ved mūs uz īsto Grīga pasauli. Sīkpaeglīšu segto akmeņu pauguru aizsargātā līcī pār mazās būdiņas jumtu plaukst vēlais ziemeļu bērzs, ievu atvases un zilie virši... Jaužama kāda vienreizēja, uz visiem laikiem aizgājusi dzīve, un tās vienīgie liecinieki klusajā viršu namiņā — dažas papīra lapas, zem akmens paliktas, — varbūt tā rīkojies komponists, sargādams tās no ziemeļu vēja —, pianino, jau gaŗus gadus lielā mākslinieka roku neskarts, četri vienkārši krēsli, saplacis dīvāns un izžuvusi tintes pudele... Un ziemeļu saule silti un gaiši apspīd kādu vakardienas pasauli, un mēs, gan atmiņās kavēdamies, gan dziļu ilgu nemiera aizvirzīti, klusi skandinām Līgo... Zilo ūdeņu otrā krasta zaļumā grimst gan sarkanas, gan zaļas norvēģu mājiņas, bet mūsu dziesmai neviens neatsaucas...

Viesu grāmatā blakus dažādu tautu svešiem parakstiem pievienojas nedaudzi vārdi ar piezīmi — no Vecpiebalgas, no Rīgas... Aizejot varbūt no visskaistākās vietiņas Ziemeļjūras krastos, īsu brīdi kavējamies pie stāvās klints, kas savā akmens mājoklī uzņēmusi lielo meistaru. Augstu pāri smagajam granītjumtam jūras vēji šūpo kuplu egli, lejā slaida ieva raisa pumpurus un ar saviem smaržīgajiem zariem māj Pēra Ginta dziesminiekam.

Turpat Nordosvanneta līcī kuplu koku paēnā šūpojas laika zoba grauztas laivas. Pavīd ēna — Edvards Grīgs pelēkā platmalē, izbraucam zvejā. Klusu atskan Pūt vējiņi, pirmo reizi šai tālajā krastā, — bet Grīgs klusē. Mēs turpinām dziesmu, jo gribētum līgot tai nesasniedzamajā zemē, kur Alauksta „kakta" zilzaļā niedrājā īrās kāds cits zvejnieks — Kārlis Skalbe...

Riet saule. Zelta un vaŗa spožumā zibošajos fjordos grimst zaļi sirmie, kuprainie krasti. Kūko dzeguze Jāņu meiju birztalās, tālumā sasaucas meža zosis, un pār zemi nāk baltā ziemeļu nakts.

A. Ozols

Trollhaugenā, jūnijā

Rosīga latvieša 20 gadu darba jubileja

Rakstnieks un sabiedriskais darbinieks Arnolds Apse 3. jūnijā Francijā atskatījās uz 20 aizvadītiem darba gadiem rakstniecībā un sabiedriskā darbā.

Arnolds Apse 1931. g. sācis darboties avīžniecībā Bauskas Vēstnesī, vēlāk Zemgales Balsī Jelgavā, kā arī bijis Rīgas laikrakstu līdzstrādnieks. Darbodamies arī rakstniecībā, A. Apse skolojies pie Edvarta Virzas, Elzas Stērstes un Kārļa Skalbes. Īsi pirms boļševiku okupācijas, 1940. g. pavasarī Rīgā iznāca A. Apses dzejoļu krājums Dieva Zeme, ko boļševiki konfiscēja, tāpat arī kādam Rīgas apgādam iespiešanai nodotu vēsturisku romānu. Gūstekņu nometnē Zēdelgēmā, Apse rediģēja žurnālu Ceļa malā un laikrakstiņu Rīta ziņas, bet, atgriezies Vācijā, bija vairāku latviešu trimdas laikrakstu un žurnālu līdzstrādnieks.

Drīzumā iznāks Arnolda Apses dzejoļu krājums Priede pie Ziemeļjūras apgāda Rīts izdevumā Anglijā, bet romānu Ceļš uz Golgatu vēl šogad paredzējis izdot Ziemeļblāzmas apgāds Zviedrijā.

A. Apse īpaši rosīgi darbojas sabiedriskā laukā Francijā. Apses tuvākais mērķis ir: redzēt plašās Francijas latviešu saimi apvienotu.

E. Straupe

Strasburgā, jūnijā.

No ASV atpakaļ uz Vāciju – studēt

Pag. mēneša beigās no Ņudžersijas, ASV, Getingenā atgriezās ārsta Dr. K. Adamsona meita Laima un dēli Kārlis un Jānis.

Pirms pusgada, izceļodami kopā ar vecākiem uz Ameriku, viņi cerēja nobeigt savas pēdējā gadu medicīnas studijas kādā ASV augstskolā. Iesūtot uzņemšanas lūgumus visām 71 ASV un Kanadas universitātēm, noskaidrojās, ka pēdējo kursu ārzemju medicīnas studentiem praktiski nav iespējams tikt uzņemtiem atbilstošā grupā, jo likumi neatļauj ASV medicīnas fakultātēs uzņemt citas universitātes studentus augstāk kā priekšpēdējā mācības gadā. Studijas pagarinātu vēl apstāklis, ka gandrīz visas universitātes pieprasa apmeklēt vismaz vienu gadu amerikāņu kolledžu. Arī izpildot pēdējo noteikumu, izredzes tikt uzņemtam tuvākā laikā lielā studentu pieplūduma dēļ ir ļoti vājas.

Tādēļ Adamsonu jaunā paaudze nolēma doties atpakaļ uz Vāciju un pabeigt izglītību savā bijušā augstskolā, lai pēc tam atkal atgrieztos ASV.

Pašu iekrātā nauda, strādājot fabrikā, un abu vecāku ārstu vietas slimnīcā deva iespēju financēt ceļu un studijas.

A. Bārs

Lej mieru, Kungs, pār Latviju...

MĀCĪTĀJA J. LŪSA 25 G. AMATA JUBILEJA UN IECAVAS BAZNĪCAS 375 GADI

VĒSTULE LATVIJAI NO AUSTRĀLIJAS

Īsi pirms Latvijas krāšņajiem Līgo svētkiem, 1926. g. 20. jūnijā Rīgas Doma baznīcā par mācītāju ordinēja Jāni Lūsi. Amata 25 g. jubileju viņam lemts atcerēties tālu svešatnē — Au-

Mācītājs J. Lūsis (tagad Austrālijā) un viņa dievnams Latvijā — Iecavas baznīca.

strālijā. Māc. J. Lūsis dzimis 1897. g. 3. decembrī Jaungulbenē. Studiju laikā kļuvis par korporācijas Letonijas biedru. 1919. g. brīvprātīgi iestājies Kalpaka bataljonā. Vēlāk strādājis Latvijas Kareivja redakcijā. Bijis rosīgs darbinieks aizsargu organizācijā. 1927. g. ievēlēts par Iecavas draudzes mācītāju un Iecavā pavadījis savas garīdznieka darba laimīgākos, ražīgākos gadus, būdams vienmēr arī vietējās sabiedriskās dzīves centrā.

Ja jubilārs paglābies no sarkanā aizsprosta, tad to viņš pats uzskata par Dieva gribu: „Tikai Dieva brīnums mani pirmajā boļševiku gadā izglāba no čekas pagrabiem, jo biju jau apcietināts. Arī vācu okupācijas laikā draudēja Salaspils vergu nometne, — vienīgi tāpēc, ka no vāciešiem glābu Iecavas baznīcas zvanus." 1944. g. 15. septembrī māc. J. Lūsim vajadzēja bēgt no savas draudzes. Viņš atceras: „Gar upes stāvo krastu rāpus atstājot degošo Iecavu, cauri granātu saskaldītajiem kokiem savā dārzā redzēju, ka dievnama jumts bija iebrucis, bet vismaz šajā uzlidojumā staltais tornis un mūri vēl turējās."

Tāda toreiz palika Iecavas baznīca, kurai šajās dienās varētu svinēt 375 gadu pastāvēšanu. Tas tomēr nav bijis lemts, jo nebija jau arī lemts piepildīties vārdiem, kas ierakstīti baznīcas sienās: „Lej mieru, Kungs, pār Latviju, lai netiek tā vairs grauta". Neviens arī neveltī tik jauku dziesmu Iecavas baznīcas vecajam zvanam, kā to 1936. g. darīja Ed. Virza, kad zvanam bija 360 gadu: „Lai dzird tevi audžu audzes, Visu ļaužu vara gans, Manas tēvu tēvu draudzes Gavilējošs vecais zvans!" Ed. Virzas dzejojums ievada Iecavas draudzes vēstures grāmatu. Vienu eksemplāru no tās māc. J. Lūsim izdevies saglabāt pat līdz Austrālijai.

Māc. J. Lūsis tagad noorganizējis Sidnejas lauku draudzi, dodot tai Vienības draudzes nosaukumu. Jubilejas dievkalpojumu savam ganam Vienības draudze rīko 1. jūlijā. Māc. J. Lūsa pašreizējā adrese: 66, Woodburn Rd., Lidcombe, N.S.W., Australia.

Arnolds Šmits

Balaratā, jūnijā.

Dieva valstības dārzi zemes virsū

NEPARASTA IZSTĀDE BRISELĒ

Briselē, Regenta mākslas galerijā, nesen atklāta neparasta skulptūru un dzejas izstāde. Klasisko tradiciju skulptors Žans Budss un stingras formas dzejniece Mirjama Lemaijere kopīgi veic grandiozu mākslinieciskās radīšanas darbu, kas sākts jau pirms 10 gadiem un prasīs vēl gadu desmitus. Viņu mērķis: izveidot brīvā dabā dārzus ar 65 milzu apmēru skulptūrām, kas, noteiktā kārtībā izvietotas, simbolizētu Dieva valstības triumfu zemes virsū. Katrai skulptūrai būs veltīta atbilstoša poēma, ko daļēji iegravēs pjedestalā.

Šis grandiozais darbs jau krietnā gabalā. Iegūta zeme Dieva valstības dārzu ierīkošanai, pagatavota lielākā daļa metu un modeļu, kā arī sadzejots vairums poēmu, kas viss nu izstādīts Briseles mākslas galerijā. Tur jau skatāms Mozus, Kristus, Dievmāte, erceņģeļi uc., kas ar savu monumentālitāti, izteiksmes spēku un klasiskumu saista daudzo apmeklētāju ievērību. Ja Ž. Budsam un M. Lemaijerei izdosies pavelkt dižo darbu līdz galam, tas viņus nostādītu blakus renesanses laikmeta lielajiem gariem. —ga

KULTŪRAS CHRONIKA

Teodors Reiters jūnija vidū diriģēja simfonisko koncertu Skansenā, Stokholmā. Programmā Bēthovens, Mendelsons uc.

Ksenija Brante, Eduards Vīnerts un Hugo Strauss koncertējuši Berkelejā, Kalifornijā. Koncerts notika presbiteriāņu baznīcas telpās, un puse klausītāju bija amerikāņi.

E. Ramata koris koncertēja Čikagā jūnija sākumā. Programmā latviešu autoru darbi.

Ingus Nāruns beidzis sekmīgu turneju pa Kanadu un, atgriežoties Ņujorkā, spēlējis turienes raidītājā, atskaņojot J. Vītola un J. Mediņa darbus, pianista A. Bērzkalna pavadījumā.

Ilmārs Krasts, apdāvināts jaunās paaudzes rakstnieks, politiķa Bastjāņa dēls, maijā beidzis Bostonas lietišķās mākslas institūtu ar uzslavu. Izlaiduma aklā institūta direktors norādīja, ka tik izcili līdz šim vēl neviens audzēknis šo mācības iestādi nav beidzis. Piezīmējams, ka Ilmārs Krasts saņēma stipendiju vienam gadam, bet otru gadu mācījās pats par saviem līdzekļiem, nopelnot tos kādā biskvītu fabrikā.

Ingrida Vīksna, kas kopš ilgāka laika darbojas Latvju vārda redakcijā Stokholmā, nolēmusi doties uz Kanadu. Rakstniecei, kuŗas romānu tikko beidza iespiest mūsu laikraksts, padomā kāds jauns darbs, ko viņa cer sekmīgi veikt jaunajā mājvietā. Maijā Vīksna apciemoja Parīzi, ceļā iegriezdamās arī latviešu nometnē Memingenā, Vācijā.

Komponists Tālivaldis Ķeniņš Parīzē komponējis vairākas dziesmas solo un koŗa balsīm dziesmu konkursam Londonā, kā arī sarakstījis vairākas dziesmas ārpus konkursa. Tās atskaņos Londonas dziesmu dienās. Bez tam Ķeniņš pilnīgi pabeidzis un orķestrējis UNESCO uzdevumā sarakstīto darbu — duetu klavierēm un orķestrim. Darbs nodots Starptautiskās mūzikas padomes viceprezidentam Delavenkūram, kas to novērtējis visai atzinīgi. Darbu atskaņos oktobrī īpašā sarīkojumā.

EGILS KALME

Cigarete

Pēc īsas atpūtas viņu soļi kļuva vēl ļodzīgāki un zābaku noberztās tulznas vēl sāpīgākas, bet kad Brandenburgas meža slaidajās priedēs iedegās saulriets un kad viņi nomanīja, ka ceļš ved uz rietumiem, viņi gāja, gāja...

Cik degošu pilsētu, cik kaujas lauku viņi nebija pārstaigājuši, un vienmēr viņiem bija blakus gājušas briesmas un nāve. Šķērsojot kaujas pārņemtu pilsētu, vai atvairot uzbrukumu, aizvien kāds palika. Palika arī tie, kuŗus ievainoja, vai kas aiz noguruma un izsalkuma pakrita, jo visi, kas vien vēl spēja, nesa ieročus un municiju. Tā jo dienas saruka šī niecīgā grupa — kādas divīzijas pārpalikums.

Briesmas jau bija pieredzētas pārpārēm, tomēr vēl gadījās pārdrošnieki, kas atšķīrās no citiem un devās pāri dūmu un ložu sīkoņas pilnajai ielai, lai iekļūtu pamestā pārtikas noliktavā.

„Nu tie visi pagalam!" atkāpdamies sprieda citi, kad no granātu sprādzieniem saškobījās un uzliesmoja noliktava, kur tikko bija iegājuši četri kaŗavīri. Pēc pusstundas viens tomēr atgriezās.

„Meņģis atkal sveikā!" atskanēja izbrīns.

Smagu somu nesdams, cigareti pīpodams, viņš ierindojās savā vietā, blakus Šalkam.

„Kur citi?"

No noliktavas gan viņš redzējis iznākam arī otru, bet tad mašīnpistoles svilinājušas no visiem stūŗiem, un, pārejot ielu...

„Kur jums bija prāts!"

Varbūt tieši ar šo neprātu viņš citiem saglāba dzīvību, jo savus izsalkušos un pagalam nogurušos draugus viņš apdāvināja ar biskvītiem un konserviem. Rokas lūgdamās stiepās, un Meņģis nebija skops.

Pāvuls, kas nekad no citiem nelūdza un arī nedeva, sapīcis noskatījās, cik viegli Meņģis izdala ar nāves briesmām iegūtos biskvītus.

„Beigās atdod kādam arī savus svārkus," viņš zobojās.

Meņģis ieskatījās runātājā, pagrāba pilnu sauju un sniedza arī viņam. Pāvula izsalkušās acis uzklupa biskvītiem, bet roka vilcinājās saņemt.

„Ko tu pats vēlāk darīsi?"

„Gan trāpīs atkal."

„Neceri vis, nu jau drīz būsim galā."

„Vēl labāk: pašam par uzturu nebūs jārūpējas."

„Armijā badojāmies, bet gūstā tu domā paēst!"

„Nedēļu novilks."

„Bet gadu?"

„Kas par gadu!"

„Pirmā pasaules karā vāciešus paturēja gūstā vēl ilgāk."

„Mēs neesam vācieši. Nevienu lodi mēs neesam šāvuši pret rietumiem."

„Uz pieres tas mums nav rakstīts."

„Ko nu čīksti! Ņem, ēd!" Meņģis iebāza biskvītus Pāvulam kabatā.

Tīlups, kas pats nebija dabūjis, uzrunāja Pāvulu:

„Tev piebēra pilnu kabatu..."

Pāvuls grauza biskvītus un neatbildēja.

„Iedod man ar kādu pusīti," neatlaidās Tīlups.

„Ej, prasi Stempem, viņš saņēma vairāk!"

Pa to laiku Meņģis piedāvāja cigaretes.

„Man ar!" kāds nokavējies prasīja, bet Meņģa paciņa jau bija tukša.

Lēnām satumsa drēgnā aprīļa nakts. Nogurums apklusināja sarunas. Smagie plaksti brīžam aizkrita, un murgainās domās ieplaiksnījās sapnis par mājām, par klusu un siltu istabu.

„Negāzies apkārt!" drauga elkonis iztrūcināja snaudu. Acis atkal ieraudzīja priekšējā gājēja ļodzīgo stāvu un smagos zābakus, kas viens pēc otra brida tāla un, likās, nekad nebeidzama ceļa dubļus.

✡

Mēnešus divus vēlāk skolotājs Šalka, nākdams no darba, pa vecam paradumam bija iegājis ēdienu veikalā. Atnesto porciju viņš bija jau notiesājis, taču izsalkums vēl nebija rimis. Nolēmis pasūtīt otru porciju, viņš gaidīja, kad neaizvērtajās durvīs parādīsies apteksne. Kur gan viņa tik ilgi kavējās?

No tumšā gaiteņa pa durvīm vilka auksts vējš un nežēlīgi saldēja skolotāja ceļgalus. Cik maz bēdāja par viesiem nevīžīgā apteksne! Vai beidzot viņa neatjēgsies un neaizvērs durvis? Pagāja labs brīdis, un saīgušais skolotājs pamanīja, ka aukstums nāk arī no loga. Nesaprotama bija citu viesu rāmā pacietība šai caurvējā. Šalka nolēma pats aizvērt durvis, bet kājas bija notirpušas, bezspēcīgas un ķermenis nekustīgs un smags. Visus spēkus saņēmis, viņš beidzot — atmodās.

Citi viņa grupas gūstekņi vēl bija cieši iemiguši. Neizģērbušies, novārtījušies, ierāvušies viens otra līkumā, viņi gulēja klajā laukā uz kailas zemes, pagalvī palikuši mugursomas un apsegušies pa divi vai trīs ar vienu mēteli.

Smidzināja auksts un sīks lietus. Šalkas neapsegtie, izlijušie ceļgali sāpēja un sala. Mēteļa krokās bija sakrājies ūdens, kas vietvietām sūcās cauri un pilēja. Šalka pavilka mēteļa stūri, lai ūdenim ļautu notecēt, un ar to netīšām uzmodināja blakus gulētāju — Meņģi. Tas savukārt modināja Tīlupu:

„Rausies apkārt!" skubināja Meņģis, domādams, ka Šalka grib griezties uz otriem sāniem. Lai cik necik paglābtos no sala, viņi gulēja visi uz vieniem sāniem, cieši piespiedušies viens pie otra, tālab uz otriem sāniem bija jāgriežas visiem reizē.

„Nemodini Tīlupu, es ceļos augšā."

✡

Ar žogu ieslēgtā nelielā laukumā mitinājās rumāņi, norvēģi, luksemburģieši, poļi, ungāri, austrieši, latvieši, lietuvieši, igauņi, beļģi, dāņi, holandieši, jugoslavi un čechi. Izņemot ungārus, visi bija tērpušies zaļi pelēkās uniformās, kuŗas pamanot, ļaudis vīstīja dūres, nezinādami, ka šīs uniformas visvairāk ienīda paši nēsātāji.

Šur tur balēja pa teltenei vai vēja pusē pa slīpi izkārtai segai, bet liela tiesa gūstekņu gulēja bez jebkādas pajumtes un aizvēja.

Dienvidnieciskos ungārus neparasti aukstā un lietainā ziemeļzemes nakts bija uzmodinājusi. Viņi lēkāja, berzēja delnas un vervelēja ungāru mēlē. Kāds ūsains vīrs ar tikpat brūnu sejas krāsu kā viņa formas tērps bija nometies ceļos pie sprīdi augstas, no konservu bundžas izgatavotas skārda krāsniņas. Ar slapjiem, netīriem pirkstiem viņš bāza tajā papes gabaliņus, sakaltētu zāli un pilniem vaigiem pūta uguni, lai uzvārītu lāsi tējas.

Šalka ielika iemutē trešdaļu cigaretes un nometās ungāram blakus, lai to aizdedzinātu, bet pīpēšanas dēļ ungārs dārgo uguni rušināt negribēja. Skaļi bārdamies, viņš ar elkoni atstūma Šalku.

„Piesargies, ka nedabū no tā čigāna pa galvu," pienākdams brīdināja Meņģis un, saņēmis no Šalkas trešdaļu cigaretes, uzšķīla uguni.

Spēcīgie dūmi ielija asinīs kā vīns. Kā sapnis atausa atmiņas par pagātni, par dzīvi, par tiem laikiem, kad otram varēja piedāvāt veselu cigareti no sudraba etvijas. Viss, ko vien viņi atcerējās no agrākiem laikiem, tagad likās dārgs, tikai pārticīgai un greznai dzīvei piederīgs. Senāk Šalka darba istabai bija logs ar baltu palodzi, dzidrām rūtīm un bārkstainiem aizkariem. Ak, kāds lukss, kāda nevajadzīga greznība! Varētu taču iztikt ar vienu vienīgu rūti, bet logam bija trīs lielas rūtis! Tās tiešām bija lielas, un vai nebūtu diezgan laba istaba, kuŗai būtu tādas rūts puse. Vai tagad nepietiktu ar siltu istabu bez nevienas rūts? Protams, ka pietiktu. Pat siltas istabas pagulti, bet par patrepi, par kaŗā izpostītas mājas patrepi, kur varētu ielīst un ieritināties ne kā izlutināts mājas suns, kas tur labprāt nelīstu, bet kā zvērs. Cik laba būtu tagad pamesta meža zvēra miga! Ne vējš tur pūstu, ne lietus līt! Cik šaura un cik sīka nu bija kļuvusi viņu dzīve! Arī vēlējumus un domas tā rautin rāva šaurumā. Vai jel maz tā vairs bija dzīve? Viss, ar ko viņi varēja vēl lepoties, bija nodzeltējušas, pa pusei izbalējušas seno dienu atmiņas. Tās viņi pāršķirstīja atkal un atkal kā vecu, nesaskaitāmas reizes lasītu grāmatu, kuŗai daža lapa vairs nebija salasāma, bet daža izkritusi. Laiks bija apstājies, apstājusies dzīve. Bija tikai nebeidzamas, gaŗas mocītājas stundas. (Turpinājums sekos)

Mūsu mīļais

inženieris

PĒTERIS BĒRZIŅŠ

dzimis 1875. gada 20. martā Rozulas Zaķos, ir miris 1951. g. 8. jūnijā Lībekas Ost slimnīcā un apglabāts 9. jūnijā Lībekas Forwerk kapos

Piederīgie

DAUGAVAS ZIŅOJUMS

visiem mūsu klientiem, visiem Daugavas grāmatu kluba dalībniekiem un grāmatu iepriekšējiem pasūtinātājiem, visiem, kas vēlas iestāties Daugavas grāmatu klubā un baudīt kluba dalībnieku priekšrocības.

IZNĀCIS

viens no vērtīgākajiem trimdas izdevumiem

ANNAS BRIGADERES

PASAKU LUGAS

MAIJA UN PAIJA, LOLITAS BRĪNUMPUTNS, PRINCESE GUNDEGA UN KARALIS BRUSUBĀRDA

Grezns izdevums, 6 jaunas, nepublicētas, daudzkrāsainas NIKLĀVA STRUNKES ilustrācijas. Audekla sējums pēc mākslinieka meta. Divkrāsains vāks un frontispiss.

Grāmatu izsūtām ar iespiedumdarbu pastu VIENĪGI IEPRIEKŠĒJIEM PASŪTINĀTĀJIEM, kas saņēmuši ziņu par viņiem rezervēto grāmatas numuru un **kas nokārtojuši samaksu**. Pirmā izdevuma grāmatas eksemplāri pietrūka pēdējiem pasūtinātājiem (tie nav saņēmuši uzaicinājumu par grāmatu iemaksāt) un atklātajam grāmatu tirgum.

Bet mēs turpinām saņemt grāmatu draugu vēstules ar lūgumu rezervēt arī viņiem šo jauko latvisko izdevumu. Tādēļ esam ķērušies pie GRĀMATAS OTRA IZDEVUMA SAGATAVOŠANAS.

Visi, kas reizē ar iemaksu pasūtinās nekavējoties,

bet ne vēlāk kā līdz 15. jūlijam

grāmatas otra izdevuma eksemplāru, nodrošina to sev vēl par lēto cenu:

Zv. kr. 14.—, Šil. 20.-, A. šil. 26.-, Dol. 3.—, DM 12.—

Pirmajiem otra izdevuma pasūtinātājiem 10. jūlijā izsūtīsim rezervētos numurētos eksemplārus, par kuriem līdz šim datumam nebūs saņemta samaksa. Tādēļ pasteidzieties.

Mēs izsūtām

DGK dalībniekiem, kas pasūtinājuši un samaksājuši

KĀRĻA ZARIŅA

noveļu krājumu (388 lpp.)

DRĀMAS IKDIENĀ

glītos DGK sējumos

DGK dalībnieki un visi, kas paziņo par savu iestāšanos DGK (bez kādām saistībām), vēl var iegūt jauku sējumu par brošētas grāmatas cenu, pasūtinot un iemaksājot:

Zv. kr. 11.50, Šil. 16/-, A. šil. 21/-, Dol. 2.40, K. dol. 2.60, DM 10.—

Un tad

ir laiks pasūtināt vienu no mūsu gadusimta ievērojamākām grāmatām, kas tagad iznāk Pasaules rakstnieku sērijā:

DŽORDŽS ORVELS

1984

Šis utopiskais romāns sacēlis milzu ievērību visā pasaulē. Tas ir romāns ar miljonu tirāžu, romāns, ko izlasa no viena gala līdz otram ar aizturētu elpu un kuŗa pravietiskajiem nākotnes pareģojumiem arī latviešu trimdinieks pievienosies, ja vien pēdējā brīdī rietumu pasaule neatjēgsies no tai draudošo briesmu neizpratnes. Bet šis romāns tai palīdzēs atmosties!

DGK dalībniekiem, kas vēlas iegūt glītu sējumu par brošētas grāmatas cenu, tagad tas jāpasūtina, iemaksājot

Zv. kr. 9.—, Šil. 13/3, A. šil. 16.9, Dol. 2.—, K. dol. 2.10, DM 7.90

Iznāk jūnija beigās

mūsu ievērojamās paidagoges, A COURSE OF ENGLISH (7500 eks. trimdā!) autores

A. POGIŅAS-EICHES

jaunās valodas mācības grāmatas

ANGĻU UN AMERIKĀŅU VALODA IKDIENAS GAITĀS

1. teksta burtnīca un vārdnīca,

ko sāksim izsūtīt iepriekšējiem pasūtinātājiem.

Kurss nepieciešams: visiem trimdiniekiem, kas ieceļojuši angļu valodas zemēs, vai gatavojas tur ieceļot, un kas angļu valodas zināšanu pirmos pamatus jau ieguvuši.

Rūpīgi, sistēmatiskā veidā sakārtoto mācību vielu Jūs piesavināties nemanot, it kā rotaļā, it kā aizrautīgu grāmatu lasot. Un drīz vien varat precīzāk savas domas izteikt. Jūs angliski runājat l a b ā k.

Kurss nepieciešams arī visiem, kam mājā ir tā pirmā daļa A COURSE OF ENGLISH un kas vēlas mācīšanos pa to pašu ceļu turpināt.

Pasūtinot jāpiesakās uzreiz visam kursam (6 teksta un 6 vārdnīcas burtnīcas, kas iznāks pakāpeniski ar tādu aprēķinu, lai Jūs paspētu iepriekšējās burtnīcas vielu izņemt, bet ne retāk kā reizi pa 2 mēnešiem).

Pirmo burtnīcu izsūtām tūliņ pēc pasūtinājuma un iemaksas saņemšanas, pārējās nekavējoties pēc iznākšanas. Labas sekmes mācībās!

Zv. kr. 14.—, Šil. 20/-, A. šil. 24.6, Dol. 3.—, DM 11.50.

SŪTIET ŠO KUPONU UN IEMAKSU

Apgādam DAUGAVA, Garvarg. 11, Stockholm, Sweden,

vai pārstāvjiem:

ASV: Mr. H. Rudzītis, 6643, Bergen Place, Brooklyn 20, N. Y.; **Kanadā:** Mr. V. Ziediņš, 92, Morse St. Toronto, Ont.; **Anglijā:** Mr. E. Alksnis, 72, Queensborough Terrace, London W. 2; **Austrālijā:** Mr. J. Strautiņš, 12, Seventh Ave., Alberton, S. A.; **Vācijā:** Mr. O. Dīķis, (24a) Lubeck, Meesenkaserne, Bl. 7.

(Pasvītrojiet vajadzīgo):

Esmu DGK dalībnieks. Pieteicos par DGK dalībnieku. Saskaņā ar Jūsu piedāvājumu, pasūtinu šādas grāmatas ..... eks. Brigaderes **Pasaku lugas**, ... eks. Zariņa **Drāmas ikdienā**, ... eks. Orvela **1984**, ... eks. Eiches **Angļu un amerikāņu valoda ikdienas gaitās.**

Un šādas sagatavošanā esošas grāmatas, kuŗu cenas lūdzu paziņot īsi pirms grāmatas iznākšanas:

.....eks. G. Flobēra **Bovari kundze**, ...eks. Alfreda Dziļuma **Vakars pie ezera**, ... eks. Andrē Žida **Sievu skola**, ... eks. Hermaņa Heses **Narciss un Zeltamute**, ... eks. Valdesa **Jūras vilki**, ... eks. Pera Lāgerkvista **Baraba**, ... eks. Džonatana Svifta Gulivera **ceļojums** (visas četras grāmatas vienā sējumā), ... eks. Aleksandra Čaka **Mana paradīze**, ar Niklāva Strunkes 16 daudzkrāsainām un vientonīgām ilustrācijām.

Iemaksāju .... / Vārds, adrese: ....

....

(306)

KANADĀ

VAJADZĪGI SPECIĀLISTI

dažādās mechanikas nozarēs, **darba rīku gatavotāji, techniskie** (elektromech.) **zīmētāji, radio konstruktori, inženieŗi, galdnieki.** Sniegt ziņas par izglītību un praksi. Vēstules bez pieprasītās informācijas neatbildēs. Rakstīt: A. **Rekis, 4**, St. Charles, Granby, P. Q., Canada.

(303)

AUSTRĀLIJĀ

latviešu grāmatas visplašākā izvēlē piedāvā

J. STRAUTIŅŠ,

12, Seventh Ave., Alberton, S. A.

(715)

FREGATA (Merchants) LTD.,

BALTIC SECTION,

122, Wardour Street London W. 1,

piedāvā Anglijā dzīvojošiem

žāvētu cūkas speķi		1 mārc. 4 3
sālītu cūkas speķi		1 mārc. 3 9
[illegible]		[illegible] mārc. 6 6
skāb. gurķus	2 mārc. 2 6	20 mārc. 15 —
skāb. kāpostus	2 mārc. 2 —	35 mārc. 35 6

ar piesūtīšanu.

Uz Vāciju izdevīgi sūtīt kafiju, balvu tekstilijas u. c.

Pieprasiet tuv. note[illegible]. (192)

Lūdzu atsaukties

ARTURU REINFELDU, EDVARTU OZOLIŅU un ALOIZU LOGINU. — Meklē Leons Kārkliņš Beechworth, Vic. Rd. Victoria, Australia (301)

JŪLIJU ROGAINI

no Madonas, ar pēdējo dzīves vietu Vācijā [illegible] nometnē, steidzoši lūdz atsaukties **Stanislavs Kusiņš**, 27, Whites Terrace (Whetley Hill) Bradford, Yorks, England. (299)

Krustmeita Gita (Austrālijā)

sveicina krustmāti

Zentu Trofimovu (Dānijā)

Līgo svētkos (300)

Latviešu leģionārs Indoķīnā,

24 g. v., 175 cm augumā, lai saīsinātu vientulās stundas, vēlas sarakstīties ar latvietēm līdz 26 g. v. — Leģ. Bernovskis, Mlle 73557, S. P. 71072, B. P. M. 409 B., France (310)

TAUTIETES,

līdz 30 g. vecas, ja ir starp Jums kāda, kas vēlētos sarakstīties nopietnā precības nolūkā ar tautieti Anglijā, 28 g. v., slaida auguma, tumšmati, rakstiet šīs av. kant. ar Nr. 295. (296)

Vēlos sarakstīties

ar latviešu meitenēm. Vientulības brīžos būšu laimīgs lasot katru vēstuli. Par sevi varu sacīt vienīgi to, ka esmu karavīrs Indoķīnā. Of. rakstīt š. av. kant. ar Nr. 1651951 (309)

VALTERS ZIEDIŅŠ

TORONTO LATVIEŠU GRAMATNICA

92 Morse St. — Tel. GL 8646

Toronto, Ontario, Canada.

Izpilda grāmatu pasūtinājumus Ziemeļun Dienvidamerikas valstīm. Vienmēr krājumā jaunākās grāmatas. Pieņem abonementus visiem latviešu trimdas periodiskiem izdevumiem un LCK apgāda Latvija grāmatām.

Pieņem laikr. LATVIJA pasūtinājumus uz Kanadu pa gaisa pastu; abonementa maksa — Kanadas $ 2.— mēnesī.

LCK apgāda un laikraksta LATVIJA pārstāvis Toronto, Ont., Canada.

(650)

IZNĀKUSI JAUNA GRĀMATA:

ZENTAS MAURIŅAS esejas

UGUNS GARI

Pirmā latviešu valodā salikā un iespiestā grāmata Kanadā

Zenta Mauriņa, turpinot ar apbrīnojamu pacietību un izturību dzimtenē spoži aplieciņātu literāro darbību trimdas gados, ir paveikusi grandiozu darbu, kas rāda veselu laikmetu mūsu kultūras dzīvē. Kā uzticīga vestāliete sargādama latviešu gara altāra uguni, viņa ir izaugusi par personību Eiropas mērogā. Z. Mauriņas rakstītā un runātā vārdā klausās ne tikai latvieši, bet pa laikam visa plašā Rietumeiropas inteliģences saime. Bez daudziem rakstiem latviešu, vācu, Šveices un Zviedrijas presē viņa ir paspējusi trimdā publicēt ar lielu interesi lasītas un pārspiestas grāmatas.

Tagad tām mūsu apgādā pievienojam viņas jaunāko eseju grāmatu UGUNS GARI.

Z. Mauriņa, ar savu plašo gara amplitūdu tiekdamās aptvert visas cilvēces kultūras dzīvi, savā redzes lokā vispirms patur mūsu pašu tautas likteni, tās kultūras tradicijas un nacionālo literatūru. Katrā savā eseju grāmatā galvenās nodaļas viņa vispirms veltī nacionālām, kultūras un literatūras problēmām. Šai metodei viņa ir uzticīga arī jaunākajā eseju grāmatā UGUNS GARI. Mūsu tautas likteņa traģisms tai atklājas jaunā, dziļi pārdzīvotā skatījumā. Viņa rāda, ka mūsu nacionālie brīvības cīnītāji Garlībs Merķelis, Auseklis, Jānis Rainis — šie gari, — ar savu drošsirdīgo stāju Latvijas nebrīvības un apspiestības laikos kā spēcīgi kalēji uzšķīl tautā brīvības dzirksteles, kas ar gadiem kļūst par spožu uguni.

Z. Mauriņas jaunā eseju grāmata UGUNS GARI ir divējādi nozīmīga. Pirmkārt, autore šo mūsu nacionālo cīnītāju likteņus meistariski sasaista ar mūsu tautas pašreizējo traģisko likteni. Otrkārt, katru no tiem viņa rāda jaunā literārā skatījumā. Uguns gari ugunī ruīlējušies aiz sevis atstāj spožas dzirksteles, un viņu cīņa par brīvību un cilvēcību ir nemirstīga. Šo ticību nemirstībai un latviešu tautas augšāmcelšanai pauž Z. Mauriņas grāmata UGUNS GARI.

Simboliku par brīvības un cilvēcības uzvaru pasaulē viņa papildina ar koncentrētām un smalki izslīpētām esejām par sengrieķu varoņiem Prometeju un Antigoni. Šī Z. Mauriņas jaunā grāmata kļūs viņas daudziem lasītājiem un visai [illegible] saimei īsts garīga atspirdzinājuma avots un drošinājums cīnīties un izturēt.

Grāmata glītā sējumā. Erika D z e ņ a vāka zīmējums.

Grāmata pasūtināma

tieši apgādā DRUVA, 92, Morse St., Toronto, Ont., Canada,

vai mūsu pārstāvjiem:

Vācijā (DM 6.—): LATVIJAs apgāds, (13b) Grafenaschau, Obb., Regierungslager; O. Dīķis, Lubeck, Meesenkaserne, Bl. 8.

Zviedrijā (Zv. kr. 6.40): L. P. K. grāmatnīca, Box 701, Stockholm 1; J. Abuča grāmatu apgāds, Box 71, Västerås; Daugavas grāmatu aģentūra, Garvargatan 11, Stockholm.

Anglijā (Šil. 9/9): E. Jaunzars, 55, Hans Rd., London S. W. 3; L. Melnalksne, 59, Riffel Rd., London N. W. 2.

Dānijā: Postbox 292, Kobenhavn V.

Beļģijā: E. Valters, L. S. K., 25, rue Jacques Jordaens, Bruxelles.

Francijā: E. Baumanis, 56, rue Marchal Foch, Lorient.

ASV (Dol. 1.60): LAIKA grāmatu nodaļa, 6643, Bergen Place, Brooklyn 20, N.Y.; A. Kalnāis, 2112 W. Le Moyne St., Chicago 22, Ill.; R. Kūkilts, 1201 E. Grand River Ave., East Lansing, Mich.; Latvju grāmata, 503 2nd St. N. W., Waverly, Iowa; P. Dubovics, Quaker Lane, Hyde Park, N. Y.; J. Mikelsons, 67, Marcella St., Boston-Roxbury 19, Mass.; V. Štāls, 1010 Park Place, Brooklyn 33, N. Y.; J. Skirmanis, 1752 N. Kenzie Ave., Chicago 47, Ill.

Kanadā (Dol. 1.60): Toronto latviešu grāmatnīca, 92, Morse St., Toronto, Ont.; LAIKA Kanadas nodaļa, 4175, Ridgevale Ave., Montreal 26, P. Q.; A. Kīvīts, Hurdman's Bridge, Box 164, Ottawa, Ont.; I. Ozolkalne, 460 E. 6th Ave., Vancouver, B. C.; H. Tarkšis, 9007-90 St., Edmonton, Alta; J. Davis, 312, Victoria Ave., N., Hamilton, Ont.

Austrālijā: J. Strautiņš, 12, Seventh Ave., Alberton, S. A.

Brazīlijā: Z. Leimanis, Sao José dos Campos, L. C. B., Est. Sao Paulo.

D R U V A

R. Plūmes un V. Ziediņa grāmatu apgāds Kanadā.

(305)

Ja kāds ko zinātu

par **Ernestu, Teodoru un Matildi LUBRAKU** no Liepājas, lūdzu rakstīt māsai Zenijai K o r n a i, Hawden Hall, Silsden, Nr. Keighley, Yorks, England. (307)

MEKLĒJU

ing. chem. **Jāni Ozoliņu** no Rīgas ar kundzi **Lūciju Ozoliņu**, dzim. Cillenbergu, un dēliem **Valdi un Ivaru**. Lūdzu rakstīt: A. Kuhi, chez M-seur Aumont, Chemin du Moulin a Vent, Montlhery, S. et O., France. (303)

ELVĪRU POLTRAKU, dzim. Prauliņu

lūdz rakstīt Juris Dreguze, 174, High Park Ave., Toronto, Ontario, Canada. (304)

LATVJU Zeltene

Nr. 10

iznācis.

Saturā: Zemgales brunču raksts un tā lietošana. Grīdsegas raksts. Galda sedziņa tīkla darbā. Izšūtas vasaras blūzes. Servjetes tējas galdam. Monogrammu stūrīši. Spilvena (L. Z. Nr. 8, 33. att.) raksts. Galdauta rotājums. Sienas sargi. Spilvena raksts daudzkrāsainam zšuvumam. Tamborētas sedziņas. Nīcas josta. Maksā: DM 2.50, Šil. 3.9, A. šil. 4.6, Dol. 0.60, Kan. dol. 0.70, B. fr. 25.—, D. kr. 3.50, Fr. 180.— Zv. kr. 2.70.

Dabūjams visās valstīs, visos grāmatu galdos.

Vairumā: Vācijai — O. Dīķis (24a) Lübeck, Meesenkaserne, Bl. 8, Anglijai — A. Veinbergs, 41, Carysfort Rd., London N. 16, ASV — H. Rudzītis, 6643, Bergen Place, Brooklyn 20, N. Y., citām valstīm — tieši apgādā.

J. STRAUTIŅŠ

12, Seventh Avenue, Alberton, S. A., Australia

(285)

IZNĀCIS

RICHARDA VALDESA

romāns

JŪRAS VILKI

ar E. Geistautes vāka zīmējumu

Cena DM 5.50

Tēva sēta, dzimtās druvas, meži un zilā Baltijas jūra, vīru darbi un nedarbi, zaļokšņaa, dēkas un dzīves gaišais skatījums — to sniedz mums šī ļoti latviskā grāmata.

Budami uz šī ceļma, mēs jūtam, ka paši esam šādi jūras vilki un ka mūsu ceļā nevar būt citāds — vienā dūrē savā zemē!

Pasūtinājumi adresējami:

Grāmatu tirgotavai BALTICA,

(14a) Esslingen N.,

Kiesstrasse 22.

P. AVOTIŅA grāmatu apgāds

(297)

LATVIJA

Nr. 48 (492) 1951. g. 23. jūnijā

Neizlietotos manuskriptus uzglabā un sūta atpakaļ vienīgi, ja tiem pievienota apmaksāta un autoram adresēta aploksne. Redakcija patur tiesības manuskriptus vajadzības gadījumā īsināt. Ar autora vārdu vai iniciāļiem parakstītos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas.

Abonements Vācijā,

pasūtinot individuāli (līdz 3 eks. uz vienu adresi), maksa ar piesūtīšanu DM 4.50 par eks. mēnesī, pasūtinot kollektīvi (vairāk par 3 eks.), DM 4.— mēn., uz ārzemēm DM 5.30 mēn., atsevišķā numura cena DM 0.60; uz ASV un Kanadu pa gaisa pastu DM 8.50 mēn., uz Austrāliju un Jaunzēlandi pa gaisa pastu DM 11.—.

Sludinājumi Vācijā

maksā DM 0.90 par vienu [illegible] nonpareille iespiedumrindas aizņemamo telpu; vienreizīgs 10 iespiedumrindu slud. **piederīgo meklēšanai DM 5.—; vienreiz. 5 iespiedumr. slud. DM 3.—. Grāmatu apgādu un tirgotāju sludinājumiem, piesūtot tos tieši apgādam, aprēķinām** 30% atlaidi.

Abonementu pieteikumus, sludinājumus un iemaksas V ā c i j ā pieņem mūsu pārstāvji nometnēs, kā arī apgāds tieši.

Abonementa un sludinājumu maksu ā r z e m ē s un turienes pārstāvju sarakstu izziņosim vairākas reizes mēnesī īpašā sludinājumā.

LCK APGĀDS L A T V I J A

(13b) Grafenaschau, Obb.,

Regierungslager,

US-Zone, Germany.

Iznākuši

Latvju novadu tērpi

LIELVĀRDE un ABRENE

J. Soikāna vāks

SATURĀ:

Lielvārdes novads: Jumpravas pag. vainags. Lielvārdes un Lēdmanes pag. sievu cepures un villaines. Rembates un Lielvārdes pag. krekli. Lielvārdes, Jumpravas un Rembates pag. brunči. Lēdmanes pag. josta.

Abrenes novads: Tilžas pag. vainags. Šķilbēnu pagasta sievas galvas auts, sagša un snātene. Baltinavas un Šķilbēnu pag. krekli. Šķilbēnu pag. svārciņš un brunči. Baltinavas pag. josta.

Tekstā 90 attēlu.

Pielikumā krāsu paraugs — 22 dažādu krāsu dzijas.

Cena: DM 3.60, Kr. 4.30, Šil. 6.—, A. šil. 8.—, Dol. 0.90, Kan. dol. 1.—.

Pieprasāms visos grāmatu galdos.

O. DĪĶA grāmatnīcas izdevums,

Lubeck, Meesenkaserne.

(311)

Veidojas Romas-Parīzes-Bonnas trīsstūris

KANCLERA ADENAUERA ITALIJAS APCIEMOJUMA POZITĪVĀ BILANCE

Minchene (oe). — Pēc sekmīga Italijas apmeklējuma Vācijas valsts kanclers Adenauers sestdien ierodas Minchenē, bet no turienes dodas tālāk uz Bad Reichenhali, lai piedalītos Bavārijas CSU partijas konferencē. Tiklab Bonnas valdība, kā arī itaļu galvaspilsētas politiskās aprindas atzīst Adenauera apmeklējumu par ļoti sekmīgu. Vienīgi itaļu komūnisti ar Toljati un Nenni priekšgalā kreisi noskaņotajā Romas presē izgāž tādas dusmas, kādas nebija radījis pat Atlantika bruņoto spēka virspavēlnieka ģen. Eizenhauera Italijas apmeklējums.

Pēdējā viesošanās dienā valsts kancleru Adenaueru privātā audiencē pieņēma pāvests Pijs XII, veltījot Rietumvācijas valdības galvam augstiem valstsvīriem paredzēto godu. Uz 40 minūtēm noteiktā audience ilga vismaz 70 minūšu, kas liecina par speciālām pāvesta simpatijām pret Vāciju, kā arī par labām personīgām attieksmēm, kādas starp Piju XII un kancleru Adenaueru izveidojušās jau agrāk.

Rezumējot Adenauera viesošanos Romā pēc viņa paša paskaidrojumiem preses konferencē, kā arī oficiālā komunikē, galvenais pārrunu temats bijis Eiropas sadarbības jautājums, kā arī Rietumvācijas paātrināta uzņemšana brīvo nāciju saimē, kas nepieciešama demokratijas spēku vairošanai un miera izredžu stiprināšanai. Valsts kanclers izteicis pārliecību, ka pašreizējos starptautiskos jautājumus nav iespējams atrisināt bez atsevišķo valstu nacionālo interešu ierobežošanas. Kopīgās apspriedēs panākta vienošanās par ciešāku Rietumvācijas un Italijas saimniecisku un kultūrālu sadarbību, kā arī par regulāru jaunatnes apmaiņu. Panākta vienošanās arī par vācu-itaļu kultūrālas sadarbības organizāciju dibināšanu un preču apmaiņas paplašināšanu.

Valdībai tuvu stāvošie itaļu laikraksti vissiltākiem vārdiem apsveic Vācijas valsts kanclera ierašanos Italijā, kam sekos Italijas valdības galvas Degasperī un ārlietu ministra Sforcas viesošanās Vācijā. Valdības aprindās domā, ka itaļu valstsvīri varēs apciemot Vāciju rudenī.

Adenauera apciemojums lielā mērā stiprinājis politiskā Eiropas trīsstūra Roma — Parīze — Bonna izveidošanu, par ko arī sevišķi uztraucas komūnisti, nosaucot šādu politisku attīstību par imperiālistisko ass valstu atdzimšanu. Patiesībā Adenauera apciemojums tikai pasvītroja faktu, ka mūsdienu Eiropā politiskās pozicijas vairs nenosaka nacionāli valstiskās intereses, bet gan vairāk pasaules uzskata un sociālpolitiskie elementi, kas pāri nāciju interesēm kļuvuši par politisko dzinējspēku. Šī attīstība, kas politisko partiju ietekmi arvien vairāk pārnes starptautiskajā plāksnē, kļūst ar katru dienu vairāk saredzama Eiropas politikā. Tādēļ arī labi saprotama Rietumvācijas, Italijas un Francijas tautu ciešāka saslēgšanās, jo visās šajās zemēs valda pilsoniskās, kristīgi sociāli noskaņotās centra partijas. Pad. savienības spiediena un ASV pretspiediena ietekmē sagaidāma vēl ciešāka šo triju valstu vienotība.

Franko Spānija un Portugale pūlas iekarot daiļās Miss USA sirdi, un ne bez panākumiem, par spīti sapīkušajiem vecākiem — Anglijai un Francijai.

(Hamburger Abendblatt)

Jauna baznīcas prāva Ungārijā

Budapešta (al). — Ungārijas komūnistu valdība ceļ apsūdzību pret augstāko katoļu garīdznieku Ungārijā Kaločas archibīskapu Jozefu Grešu, kas pēc 1949. g. notiesātā kardināla Mincentija bija ungāru katoļu baznīcas galva. Viņu apvaino pretvalstiskā sazvērestībā, spekulācijā ar valūtu, kā arī citu tautas ienaidnieku bēgšanas atbalstīšanā.

Jau kopš ilgāka laika ārzemju presē bija parādījušās neapstiprinātas ziņas par archibīskapa Greša apcietināšanu. Tagad Budapeštas otrdienas laikrakstos lasāma apsūdzība pret archibīskapu un 8 „līdzvainīgajiem". To vidū ir 3 mūki, 2 neatkarīgās Ungārijas parlamenta locekli, kā arī Ungārijas pavalstnieks Elajoss Pongracs, kas bijis nodarbināts amerikāņu informācijas birojā Budapeštā. Visi apsūdzētie apvainoti sadarbībā ar „kādas imperiālistiskās valsts vēstniecību". No blakus piezīmēm skaidri nojaušams, ka ar šo vēstniecību domāta ASV pārstāvība Budapeštā.

Dramatisks...

(Turpinājums no 1. lpp.)

ka notikumi Irānā neapdraudēs ne pasaules mieru, ne naftas piegādi rietumvalstīm. To pašu viņš vēl 15. jūnijā atkārtoja ASV vēstniekam Grēdijam, ko pieņēma draudzīgā audiencē. Dienu vēlāk premjēra „labā roka" Huseins Maki kādā banketā Abadanā, angļu-irāņu naftas sabiedrības namā, virs kura jau 2 nedēļas plīvo Iranas karogs, brīdināja savus tautiešus no svešiem aģentiem, kas Pad. savienības uzdevumā vai uz savu roku cenšas radīt zemē nemierus un nekārtības un aizkavēt miermīlīgu nokārtojumu.

Kamēr Musadeka veselības stāvoklis bija stipri pasliktinājies un viņš atradās gandrīz uz nāves gultas, Huseins Maki nāca klajā ar ultimātīvu prasību, kas britu valdības pārstāvjos radīja sašutumu un nopietnas bažas. Maki, kas vada Iranas valdības delegāciju sarunām un naftas sabiedrības pārņemšanai, nenogaidot tikko sākto sarunu rezultātu, pieprasīja atzīt naftas sabiedrību un saražoto naftu par valdības īpašumu, izdot attiecīgu rīkojumu naftas tankkuģiem un nodot Iranas valdībai 75 proc. no visas naftas sabiedrības tīrās peļņas kopš 20. marta, kad Iranas parlaments pieņēma nacionālizācijas likumu. Ultimātīvo prasību pieņemšanai britu pārstāvjiem deva 48 stundas laika, bet beidzot vēstniekam Grēdijam izdevās panākt termiņa pagarināšanu vēl par 48 stundām.

Oficiālais britu pretpriekšlikums bija nodot Iranas valdības rīcībā — atpakaļejoši tūlīt 10 miljonu mārciņu, bet pēc tam, līdz panāktu galīgu vienošanos, ik mēnesi 3 milj. mārc. Iranas valdība paziņoja, ka britu atbilde to neapmierina un, tādēļ tā sarunas pārtrauc.

Kāds Iranas valdības padomnieks jau jūnija vidū deklarēja, ka valdība izstrādā savus plānus saražotās naftas pārdošanai un jaunu pasūtinājumu pieņemšanai. Pēdējās dienās visām Iranas sūtniecībām un konsulātiem ārzemēs uzdots sākt plašu akciju Iranas naftas reklāmēšanai, norādot, ka visi pieprasījumi turpmāk iesūtāmi „Iranas nacionālai naftas sabiedrībai", kas pagaidām gan pastāv vairāk tikai uz papīra. Sabiedrības pagaidu pārvalde nolēmusi blakus pašu spēkiem vervēt naftas speciālistus arī neitrālās valstīs. Kā zināms, ASV, lai stiprinātu britu pozicijas, nesen deklarēja, ka neviens amerikāņu speciālists nestāsies britu vietā, ja tos tieši vai netieši no Iranas padzīs. Sagaidāms, ka amerikāņu paraugam sekos arī citas Atlantika pakta, kā arī Maršala plāna zemes, kuras pusi patērējamo degvielu visu laiku saņēma no Iranas par brīvu.

Britu aprindas savukārt ļāvušas noprast, ka, Iranas valdībai turpinot ultimātīvo nostāju, angļu-irāņu naftas sabiedrība slēgs ne tikai pasaules lielāko naftas rafinētavu Abadanā, bet liks pilnīgi pārtraukt darbus arī naftas laukos un savus darbiniekus steidzami no Iranas izvāks ,lai novietotu tos citur. Attiecīgie plāni esot jau sen izstrādāti, un 2 gadu laikā ar jauniem urbumiem un rafinētavām citās zemēs izdošoties atjaunot līdzšinējo produkcijas līmeni, kamēr Irana ar britu aiziešanu radītos traucējumus naftas produkcijā nespēšot pārvarēt nekad. Kāds Iranas valdības pārstāvis, turpretim, argumentējis, ka Iranai būtu lielāks materiāls labums no savām dabas bagātībām pat tai gadījumā, ja naftas produkcija kristos par 75 proc.

Britu valdība un parlaments jaunradušos situāciju vairākkārt apspriedis, atzīstot, ka pēc izdarītā varas akta tālākas koncesijas pret Iranas valdību Anglijai tiklab materiāli, kā morāli nepieņemamas. Karaliskajiem gaisa spēkiem Suecas kanāla joslā dots rīkojums atlikt paredzētos manevrus uz neierobežotu laiku, lai lidmašīnas būtu nepārtrauktā gatavībā „citiem neatliekamiem pienākumiem". Papildus 16. britu izplētņu lēcēju brigādes 3000 „sarkanajiem velniem" uz Kipru „garnizona pastiprināšanai" devies transportkuģis Devonshire ar 420 vīriem, bet Persijas jūras līcī pastiprinātas britu flotes vienības. Taču šo spēku iesaistīšana tiešās militārās operācijās varētu notikt tikai ārkārtējā gadījumā, ja irāņu karaspēks vai iedzīvotāji mēģinātu okupēt angļu-irāņu naftas sabiedrības īpašumus ar varu un apdraudētu britu pilsoņu dzīvības.

Kāda būs Francijas jaunā valdība?

Parīze (gi) — Francijas iekšlietu ministrija trešdien publicēja oficiālos parlamenta vēlēšanu iznākumus. Derīgo balsu kopskaits bijis 18.678.013. No tām 5.001.018 vai 26,8 % ieguvuši komūnisti. Otrā vietā gollisti ar 4.039.889 balsīm, bet tālākās gandrīz ar vienādu balsu skaitu — pāri par 2 milj. katra — sociālisti, radikālsociālisti, tautas republikāņi. Arī zemnieku partijai un neatkarīgajiem labajiem nogrupējumiem palika kopsummā ap 2,5 milj. balsu. Ievērojot vēlēšanu likumu, mandatu sadale labvēlīga valdības koalicijai un daļēji arī Degollam, kas kā atsevišķa frakcija ieņem pat pirmo vietu. Kaut gan galīgais vietu sadalījums vēl nav zināms, pēc pagaidu ziņām degollisti ieguvuši 115 vietas, sociālisti 103, komūnisti 103, tautas republikāņu partija 93, radikālsociālisti 89, bet zemnieku partija un neatkarīgie republikāņi 97 vietas.

Jaunā Nacionālā sapulce tātad sastāvēs no sešiem, deputātu skaita ziņā gandrīz vienādiem politiskiem faktoriem, katrs ar apmēram 100 vietām. Līdzšinējās valdības koalicijas resp. zelta vidusceļa stabilākās partijas — tautas republikāņi un radikālsociālisti ieguvuši kopā ap 200 vietu. Tā kā jaunais vietu skaits Nacionālsapulcē ir 627, nebūs iespējams sastādīt valdību, kas balstītos uz spēcīgu absolūtu vairākumu, arī vienīgi ar sociālistu palīdzību. Bez tam neatkarīgo un zemnieku bloka pārstāvji deklarējuši, ka pēc panākumiem vēlēšanās tie nākotnē vairs nedomā piekāpties sociālistiem vitāli svarīgos saimniecības un finanču jautājumos.

Tā trīs spēcīgākās jaunās valdības koalicijas grupas, liekas, būs tautas republikāņi, radikālsociālisti un neatkarīgie, ar kopā apmēram 300 vietām Nacionālsapulcē. Līdz 5. jūlijam, kad tā sanāks, partiju vadītājiem ir laiks apspriedēm, kādā veidā vislabāk sastādīt Francijai šodien par visu vairāk nepieciešamo stabilo valdību. Skaidrs ir viens — ka jaunā koalicija, politiski atradīsies vēl vairāk pa labi nekā līdzšinējā, un ļoti iespējams, ka tajā būs pārstāvēts arī labais spārns — ģenerāļa Degolla franču tautas apvienība. Neatkarīgais deputāts Denē pašreizējo situāciju raksturojis vārdiem: „Pastāv divas iespējas — ar sociālistiem vai franču tautas apvienību. Veselīgas finanču politikas labā es katrā ziņā dodu priekšroku otrai iespējai."

Ja IV republikas prezidents Oriols turēsies formāli pie satversmes burta, viņam vispirms būs jāuztic valdības sastādīšana ģenerālim Degollam kā stiprākās atsevišķās partijas vadonim, kaut arī faktiski vēlēšanās uzvarējis ir līdzšinējais valdības koalicijas bloks. Kā kāds Degolla pārstāvis deklarējis, valdība bez franču tautas apvienības piedalīšanās, kam Nacionālajā sapulcē visvairāk vietu, nemaz neesot iedomājama. Degollam tuvu stāvošais L'Aurore norāda, ka franču tautas apvienība ieguvusi 21 proc. nodoto balsu, un iespēju, ka gollisti kopā ar komūnistiem varētu palikt opozicijā, gan pielaiž, bet uzsver, ka šādas goda pilnas, bet neauglīgas opozicijas vietā pašreizējais nopietnais Francijas stāvoklis prasot visām pārējām grupām un partijām apvienoties komūnisma un komūnistu apkarošanai.

Francijas komūnistu partijai, līdzīgi degollistiem, zināmus zaudējumus sagādājis jaunais vēlēšanu likums, citādi tie pret „trešā spēka" partijām būtu guvuši labākus panākumus. Ap 75 komūnistiem zudušās vietas parlamentā ir fakts, ko gandrīz visa pasaules un arī nekomūnistiskā franču prese atzīmē par vēlēšanu lielāko panākumu. Bet, kā Šveices Neue Zuercher Zeitung norāda, komūnisti nav zaudējuši tikai vietas Nacionālajā sapulcē, bet arī balsis — zīme, ka Francija pamazām atkopjas no otrā pasaules kaŗa sekām. Būdama vienīgā grupa, ar ko citas kategoriski atsakās veidot koaliciju, komūnistu 100 vīru frakcija arī nākotnē būs savrupējs nemainīgs opozicijas faktors.

Kaut arī pastāv domstarpības jautājumā, vai ģenerāļa Degolla franču tautas apvienības iegūtās 100 vietas uzskatāmas par panākumu un 75 komūnistu zaudētās par to sakāvi, vērtējums Londonā, Parīzē un Vašingtonā ir tāds, ka demokratiskie spēki ir uzvarējuši, kaut arī komūnisti un degollisti, abi galējie ekstrēmi un IV republikas tālākeksistences apdraudētāji ieguvuši kopā ap 45 nodoto balsu.

Policija Bonnā aiztur 2500 komjauniešu

Bonna (fd). — Lielāki vācu policijas spēki 17. jūnijā aizturēja 2500 komūnistiskās FDJ jauniešu, izjaucot viņu paredzēto demonstrācijas gājienu uz augstā komisāra mītni, kur gribēja protestēt pret Rietumvācijas apbruņošanu. Komjaunieši bija ieradušies autobusos arī no Hamburgas, Štutgartes, Freiburgas un citām tālām vietām. Policisti FDJ biedriem atņēma viņu zilos kreklus, kā aizliegtas uniformas, bet daudzi no jauniešiem pretojās. Vācu un militārā policija uz laiku nosprostoja visas pieejas augstā komisāra mītnei Petersbergā, kā arī ceļus uz parlamenta ēku. Kad policija aizturētos komjauniešus aizveda autobusos, viņi dziedāja komūnistu dziesmas, bet iedzīvotāji saucieniem mudināja viņus doties uz Pad. savienību.

Pekingas blokāde sāk pieņemt reālus veidus

Vašingtona (oe). — Sav. valstis otrdien paziņoja UN, ka ASV ne vien reālizējušas pilnsapulces pieņemto stratēģisko un kaŗa materiālu eksporta aizliegumu uz sarkano Ķīnu, bet pat attiecinājušas to uz citām precēm. Kopš 1950. g. decembŗa Sav. valstis uz sarkano Ķīnu nav eksportējušas vispār nekādus materiālus vai izejvielas. „Neviens pie amerikāņu iestādēm reģistrētais kuģis vai lidmašīna nav saņēmusi atļauju iebraukt vai nolaisties Ķīnas komūnistu ostā vai lidlaukā, ne arī pārvadāt jebkāda veida kravas, kas tieši vai netieši domātas komūnistiskai Ķīnai. Bez tam visi Ķīnas komūnistu vai ziemeļkorejiešu īpašumi ASV ir bloķēti un atrodas zem stingras kontroles."

Lielbritānijas valdība otrdien paziņojusi, ka tā, sākot ar 25. jūniju, stingri kontrolēs visus eksporta darījumus ar Pekingas valdību vai Hongkongu. Tādā ceļā valdība nodomājusi aizkavēt svarīgu kaŗa materiālu izvedumus no Lielbritānijas uz komūnistisko Ķīnu vai Ziemeļkoreju. Tirdzniecības ministrs Šaukross apakšnamā paskaidroja, ka līdzīgu stratēģisko kaŗa materiālu eksporta kontroli piemēros arī visas no Lielbritānijas atkarīgās valstis — ieskaitot Hongkongu.

Līdz trešdienai UN bija saņēmusi ziņojumus par svarīgo kaŗa materiālu eksporta aizliegumu uz sarkano Ķīnu jau no 11 valstīm: aizliegumam nupat pievienojusies arī Norvēģija, Grieķija un Austrālija; jau agrāk to bija darījusi Kanada, Holande, Brazilija, Nacionālā Ķīna, ASV, Beļģija, Indonēzija un Italija. Dažas no šīm valstīm, turklāt, nemaz nepieder Apvienoto nāciju saimei.

No pazemes bunkura izglābtais karavīrs pamazām atspirgst

Varšava (el). — Vācu karavīrs, kuŗu pēc sešiem gadiem kā vienīgo no sešiem apbērtajiem pag. nedēļā izglāba no Gotenhafenas cietokšņa uzspridzinātās pārtikas noliktavas, pamazām atveseļojas. Poļu ārsti veltī visas pūles, lai 32 g. v. berlīnietis vismaz daļēji atgūtu redzi, ko viņš zaudēja, iznākot no bunkura dienas gaismā. Reizē ar viņu atbrīvotā otra karavīra nāves cēlonis bijusi sirdstrieka.

Bavārijas „blondais Hitlers" grib apvienoties ar Rēmera „neonacistiem"

Bonna (fm). — Pēc Stars and Stripes informācijas, Bavārijas saimnieciskās jaunuzbūves partijas WAV vadītājs Alfrēds Lorics, dažkārt dēvēts arī par Bavārijas „blondo Hitleru", paredz apvienot savu partiju ar Frica Dorla un Oto Rēmera sociālistisko valsts partiju SRP, kuŗu uzskata par nacisma ideju atdzemdinātāju. Šī iemesla dēļ kanclera Adenauera kristīgi demokratiskā ūnija CDU arī ierosinājusi Rietumvācijas satversmes tiesā aizliegt SRP. Kristīgie demokrati norāda, ka Rēmera partija uzņēmusi savās rindās nacistu laika Ķelnes gauleiteru Oto Grohi un vispār esot Hitlera partijas tradiciju turpinātāja. Lorics savukārt paskaidrojis, ka gandrīz visos punktos pievienojoties Dorla politiskajiem uzskatiem, lai gan pats savā laikā nodeklarējās par antinacistisku cīnītāju.

No Libekas ziņo, ka SRP lūgusi atļauju savās sanāksmēs spēlēt Hitlera sevišķi iecienīto Badenveilera maršu, bet vietējās iestādes lūgumu esot noraidījušas, pamatojoties uz kādu vēl spēkā esošu nacistu laika rīkojumu, kas atļauj šo maršu spēlēt vienīgi gadījumos, „kur klāt ir fīrers un reichskanclers Ādolfs Hitlers".

Kādā SRP sanāksmē Kīlē Rēmers paskaidroja, ka sociālistiskā valsts partija izšķīrusies par „nacionālsociālisma ietveršanu demokratiskā formā". Partija stāvot par neatkarīgu nacionālu ārpolitiku, kas nebūtu ietekmēta ne no austrumiem, ne rietumiem. „Un ja tad mums nepienāks labības kuģi no Amerikas, tad tie nāks no Krievijas," teica Rēmers. SRP ģenerālsekretārs Krīgers paskaidroja, ka viņa partija neuzņemšot WAV priekšsēdi Alfrēdu Loricu „ar atplēstām rokām", bet to piecietīšot.

DAŽOS VĀRDOS

Skriptu dolars — amerikāņu okupācijas kaŗaspēka maksāšanas līdzeklis Eiropā, Afrikā un Tālajos austrumos, atzīts par nederīgu, sākot ar trešdienu, 20. jūniju.

3000 japāņu politiķiem, žurnālistiem un saimnieciskiem darbiniekiem, kam pēc kaŗa bija noliegts strādāt savās profesijās, tagad atkal atļauts atgriezties atklātībā.

Jugoslavijas ģenerālštāba priekšnieka ģen. Protiča uzturēšanās Vašingtonā, pēc amerikāņu laikrakstu vērtējuma, liecinot par Eiropas spēku samēra nosvēršanos rietumu labā. Ja arī ASV Jugoslavijas politika pēdējos 6 mēnešos nav mainījusies, tad ārkārtīgs progress noticis militāro spēku attīstībā. Amerikāņu aviācijas un jūras spēki Vidusjūras telpā ievērojami pieauguši. Tādēļ pienācis laiks panākt konkrētu vienošanos par amerikāņu un jugoslavu bruņoto spēku sadarbību šai telpā.

Sarežģījumi Rietumvācijas tirdzniecībā ar Berlīni novērsti. Kopš otrdienas padomju iestādes atkal apzīmogo preču pavadzīmes, neprasot speciālas apliecības, tādēļ transporta kustība rit bez kavējumiem. Padomju piekāpība panākta ar rietumu pārstāvju solījumiem no jauna uzsākt sarunas par starpjoslu preču apmaiņu.

Par Atlantika bruņoto spēku Dienvideiropas sektora virspavēlnieku ģen. Eizenhauers iecēlis amerikāņu admirāli Robertu Kerniju. Viņam pakļautajā sektorā par gaisa spēku komandieri nozīmēts amerikāņu ģenerālmajors Slēters, bet par kājnieku armijas komandieri itaļu ģenerālis Lacaro Dikastiljone.

Ārlietu viceministru apspriedes Parīzē pārtrauktas, kamēr būs saņemta Maskavas atbilde uz rietumu notu par „četru lielo" konferences sanākšanu, neatkarīgi no apspriedēm Rozā marmora pilī.

Jaunas vācu pastmarkas laistas apgrozībā ar 20. jūniju. Pagaidām pārdošanā 4, 10 un 20 fen. markas.

18 Maršala plāna pilnvarotie Eiropas valstīs sastapās otrdien Kopenhagenā ar plāna administrātoru Fosteru. Apspriežu galvenais temats — saimnieciskā palīdzība Atlantika pakta valstīm aizsardzības spēku stiprināšanai.

Norvēģijas karalis Hākons otrdien atgriezies no sava Anglijas ceļojuma Oslo. Viņa jachtu pavadīja divi angļu kreiseŗi.

Par vācu skolu izveidošanu ārzemēs izšķīrusies Bonnas valdība. Skolu skaits un līmenis nedrīkst būt zemāks nekā tas bija pirms otrā pasaules kaŗa.

Trīs angļu Meteora tipa turboiznīcinātāji nogāzušies pirmdien mācības lidojuma laikā. Viena mašīna nogāzās dažas minūtes pēc starta, bet abas pārējās sadūrās 300 m augstumā virs kāda lidlauka. Visi trīs piloti dabūjuši galu.

Smagāko negaisu kopš savas pastāvēšanas pirmdien piedzīvoja Baireitas pilsēta un tās tuvākā apkaime. Vakarā pēc pl. 20 veselas 20 minūtes virs pilsētas plosījās nepieredzēts krusas negaiss, kas sagādāja lielus zaudējumus. Krusas graudi bija zosu olu lielumā, izdauzīja tūkstošiem logu un izpostīja visas pilsētas dārzniecības. Ielas 10 cm biezumā klāja krusas graudi. Arī labības lauki pilsētas apkaimē pilnīgi izpostīti, un koki palikuši bez lapām.

Pazudušā britu diplomāta Berdžesa uzticamība pārbaudīta pag. gadā, sakarā ar komūnistisko elementu tīrīšanām valsts dienestā, — paskaidroja apakšnamā ministrs Kenets Jangers.

3 milj. korejiešu krituši Korejā vai nonāvēti kaŗa ietekmē, — paskaidroja Ņujorkas žurnālistiem Dienvidkorejas vēstnieks ASV Dr. Jučanjangs. 10 milj. korejiešu palikuši bez pajumtes, un daudziem miljoniem vienīgā mantība esot tā, kas palikusi mugurā.

Mazāko zemūdeni pasaulē pēc saviem plāniem kādā Reinas kuģu būvētavā par 15.000 markām licis pagatavot Diseldorfas jūras dibena pētniecības institūta vadītājs Ulrichs. Zemūdene būs 4 m gaŗa, varēs uzņemt 2—3 personas un domāta jūras augu un dzīvnieku pētīšanai.

Dženovā nolaists ūdenī lielākais itaļu pēckaŗa pasažieŗu kuģis. Tā tilpums 25 000 brt, un tas varēs uzņemt 1200 pasažieŗu un 575 komandas locekļus.

Skriešanos ar nāvi zaudējis 74 g. v. zviedru inženieris no Dienvidamerikas. Viņa karstākā vēlēšanās bijusi mirt savā dzimtenē, tādēļ, jūtot pēdējās stundas tuvošanos, viņš noīrējis lidmašīnu, lai ar to vēl laikā nokļūtu Zviedrijā. Starpposmā Frankfurtē vācu ārsti zviedru inženierim paziņojuši, ka viņam ļauts dzīvot vēl 16 stundas, bet tomēr viņš tika tikai līdz Kopenhagenai.

Amerikāņu jūrnieku streika dēļ, kuŗa dalībnieku skaits jau pārsniedz 80.000, aizkavēti 80 kuģu. Amerikāņu valdības aprindas nobažījušās par streika vēršanos plašumā, ja neapmierinās streikotāju prasības par 40 darba stundu nedēļu un algas paaugstinājumu.

Populārākais ASV prezidenta vēlēšanu kandidāts, pēc jaunākās Galupa institūta aptaujas, esot Atlantika bruņoto spēku virspavēlnieks ģenerālis Eizenhauers.

Amerikāņu militārās bazes Grenlandē pēc otrā pasaules kaŗa parauga sāks atjaunot šovasar, saskaņā ar ASV un Dānijas nolīgumu par salas kopīgu aizsardzību Atlantika pakta ietvaros.

Rietumvācijas civīlās aizsardzības plānu, kā paskaidroja Bonnas iekšlietu ministrija, pēc vairāku mēnešu darba pabeiguši dažādu nozāru speciālisti, ieskaitot divus Nobela prēmijas laureātus, vācu fiziķus, prof. Hānu un Heizenbergu. Plāna detaļas vēl neizpauž, bet pēc augstā komisāra akcepta publikai nepieciešamos aizrādījumus izdos brošūrā.

Par darbošanos kominforma labā apcietināts Jugoslavijas ārtirdzniecības viceministrs Voja Srcentičs. No tuvākiem paskaidrojumiem Belgrades iekšlietu ministrija atturējās.

Prasot „lielgabalus sviesta vietā", ASV aviācijas viceministrs Mekkons sāka kampaņu par ASV gaisa spēku ievērojamu paplašināšanu, jo ar plānotajām 95 aviācijas grupām nepietiekot, lai Sav. valstis varētu pildīt savus atbildīgos uzdevumus. ASV patlaban neesot virsvaldība gaisā.

Vecākā IRO emigrante — 105 g. v. poliete Paulīna Vilsdorfa ar dēlu un viņa ģimeni no Zalcburgas caur Mincheni devusies uz ASV, izmantojot NCWC sagādāto galvojumu un IRO palīdzību. Līdz 100 g. vecumam Vilsdorfa ne reizi nebija bijusi tālāk par 30 km no savas saimniecības Rovņas tuvumā. Viņas vīrs mira 1945. g., 100 g. vecumā, drīz pēc 80 gadu laulības jubilejas.

Ingridai Bergmanei un Roberto Roselīni bija jālūdz itaļu policijas palīdzība, kad kāda Romas restorāna priekšā sapulcējās lielāks ļaužu pūlis, nozākādams populāro mākslinieku pāri, bet it sevišķi zobodamies par aktrises sevišķi dziļi izgriezto tērpu. Kad Roselīni izsteidzās uz ielas, lai pūli padzītu, viņš izprovocēja tikai jaunus svilpienus un naidīgus izsaucienus.

Baltais nams bez elektrības palika pagājušās nedēļas nogalē, kad Vašingtonas spēkstacijā atgadījās sprādziens, kas pārtrauca strāvas piegādi arī atomenerģijas komisijai un vairākām citām valdības iestādēm.